

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA

Artūras RAŽINSKIJ

Vadybos studijų programos studentas

MUZIEJŲ EDUKACINIŲ PASLAUGŲ VAIKAMS IR JAUNIMUI
BENDRAKŪRA

Magistro baigiamasis darbas

Šiauliai, 2017

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA

Artūras RAŽINSKIJ

MUZIEJŲ EDUKACINIŲ PASLAUGŲ VAIKAMS IR JAUNIMUI
BENDRAKŪRA

Magistro baigiamasis darbas

Socialiniai mokslai, Vadyba (N200)

Darbo vadovė:

doc. dr. Milda DAMKUVIENĖ

Teigiu, kad baigiamasis darbas, kurį teikiu *Vadybos* magistro laipsniui įgyti, yra originalus autorinis darbas.

(Studento parašas)

Ražinskij, A. (2017). Muziejų edukacinių paslaugų vaikams ir jaunimui bendrakūra: Vadybos Magistro baigiamasis darbas. Baigiamojo darbo vadovė doc. dr. M. Damkuvienė. Šiaulių universitetas, Vadybos katedra, 73 p. (108 p.).

SANTRAUKA

Magistro baigiamajame darbe nagrinėjama muziejų edukacinių paslaugų vaikams ir jaunimui bendrakūros tema. Baigiamojo darbo tema aktuali tradiciniams, šiuolaikiniams muziejams, švietimo ir ugdymo įstaigoms. Vis daugiau mokslininkų, nagrinėjančių bendrakūros koncepciją, pastebi, kad lankytojų įsitraukimas, dalyvavimas įvairiuose organizacijos procesuose nulemia didesnę įmonės konkurencingumą bei suteikia galimybę sukurti didesnę vertę tiek sau, tiek organizacijai. Muziejų edukacinių paslaugų bendrakūra Lietuvoje – mažai tyrinėtas reiškinys, todėl buvo iškelta tyrimo problema – kokios galimos edukacinių paslaugų vaikams ir jaunimui bendrakūros tobulinimo kryptys, siekiant gerinti edukacinių paslaugų kokybę? Tyrimo objektas – muziejų edukacinių paslaugų vaikams ir jaunimui bendrakūra. Šio tyrimo tikslas yra atskleidus bendrakūros koncepto esmę, nustatyti muziejų edukacinių paslaugų vaikams ir jaunimui bendrakūros kryptis siekiant gerinti edukacinių paslaugų kokybę. Taip pat buvo iškelti ir tyrimo uždaviniai: atskleisti paslaugų bendrakūros koncepto esmę, identifikuoti muziejų misijos kaitos tendencijas, atskleisti muziejų edukacinės paslaugos sampratą, nustatant edukacinės paslaugos kokybės bendrakūros elementus, nustatyti Lietuvos muziejų asociacijai priklausančių muziejų edukacinių paslaugų bendrakūros apraiškas šių organizacijų misijų ir vizijų formuluotėse, numatyti Lietuvos muziejų asociacijai priklausančių muziejų edukacinių paslaugų vaikams ir jaunimui tobulinimo kryptis. Tyrimo metodika: mokslinės literatūros šaltinių analizė, Lietuvos muziejų asociacijai priklausančių muziejų dokumentų analizė, sutelktos diskusijų grupės su Lietuvos muziejų asociacijai priklausančių muziejų edukatoriais.

Empirinio tyrimo metu buvo išanalizuotos Lietuvos muziejų asociacijai priklausančių muziejų internetinėse svetainėse randamos misijų ir vizijų formuluotės, jose ieškant edukacinių paslaugų bendrakūros elementų. Paaiškėjo, kad daugelis muziejų savo misijose numato bendrakūros galimybes, tačiau prioritetas skiriamas tradicinio muziejaus funkcijoms vykdyti. Sutelktų grupių diskusijų metu tokia muziejų misijų analizės išvada iš esmės pasitvirtino – muziejų edukatoriai mato galimybes edukacinių paslaugų bendrakūrai, tačiau diskusijų metu išsakytos įžvalgos atskleidė kliūtis galimoms edukacinių paslaugų bendrakūros perspektyvoms.

Magistro baigiamojo darbo pabaigoje pateikiamos išvados ir rekomendacijos dėl Lietuvos muziejų asociacijai priklausančių muziejų edukacinių paslaugų vaikams ir jaunimui bendrakūros krypties tobulinimo.

Raktiniai žodžiai: bendrakūra, bendrakūros galimybės, edukacinės paslaugos, muziejų misija, muziejų edukacija, muziejų misijos pokyčiai.

Razinskij, A. (2017). The co-creation of museum educational services for kids and youth: Management Master's Thesis. Master's thesis supervisor – associate professor dr. M. Damkuvienė, Siauliai University Management Department, 73 p. (108 p.).

SUMMARY

The present study examined the co-creation of museum educational services for kids and youth. The topic is relevant to traditional and contemporary museums, as well as educational institutions. Increasing number of scientists who investigate the concept of co-creation notice that involvement and participation in various organizational processes of the visitors cause higher company competitiveness and produce value for such visitors, as well as the company. A few studies of co-creation of museum educational services has been conducted in Lithuania, therefore the research problem has been defined as follows: what are the possible co-creation improvement tendencies of kids and youth educational services, that would improve the quality of such educational services? Co-creation of museum educational services for kids and youth has been chosen as the object of this study. The aim of this study is to determine the tendencies of co-creation of museum educational services for children and youth by revealing the essence of the co-creation concept, in order to improve the quality of educational services. The following research objectives have been defined: reveal the essence of co-creation concept, identify the tendencies of museum mission shift, reveal museum educational service concept by determining the elements of educational service quality co-creation, ascertain manifestations of museum educational services co-creation in mission and vision statements of Lithuanian Museum Association museums, anticipate improvement tendencies of kids and youth educational services in Lithuanian Museum Association museums. Research methodology: analysis of scientific literature sources, data analysis of Lithuanian Museum Association museum documents, focus discussion groups with educators of Lithuanian Museum Association museums.

In the present empirical study mission and vision statements found in Lithuanian Museum Association museum websites have been analysed trying to find elements of educational services co-creation. The study revealed that many museums acknowledge co-creation possibilities in their mission statements, however traditional museum responsibilities are their main priority. Such museum mission statement analysis was confirmed by conducting focus group discussions: museum educators acknowledge educational services co-creation, however focus group discussion helped to reveal obstacles to potential perspectives of educational services co-creation.

Findings and recommendations for children and youth educational services co-creation improvement possibilities in Lithuanian Museum Association museums are presented at the end of this Master's thesis.

Keywords: co-creation, co-creation opportunities, educational services, museum mission, museum education, museum mission shift.

TURINYS

ĮVADAS	7
1. MUZIEJŲ EDUKACINIŲ PASLAUGŲ BENDRAKŪROS TEORINĖ SAMPRATA	9
1.1. Paslaugų bendrakūros konceptas.....	9
1.2. Muziejų misijos pokyčiai bendrakūros kontekste	14
1.3. Muziejų edukacinės paslaugos samprata	22
1.4. Paslaugų kokybės bendrakūra	29
2. MUZIEJŲ EDUKACINIŲ PASLAUGŲ BENDRAKŪROS TYRIMO METODOLOGIJA	38
2.1. Tyrimo metodai ir tyrimo organizavimas.....	38
2.2. Tyrimo instrumentų pristatymas	41
3. MUZIEJŲ EDUKACINIŲ PASLAUGŲ BENDRAKŪROS KRYPČIŲ, GERINANT MUZIEJŲ EDUKACINIŲ PASLAUGŲ KOKYBĘ, TYRIMO REZULTATAI	42
3.1. Edukacinių paslaugų bendrakūra muziejų misijų turinyje.....	42
3.2. Edukacinių paslaugų bendrakūros galimybės gerinant muziejų edukacinių paslaugų kokybę: sutelktos diskusijų grupės tyrimo rezultatai	48
3.2.1 Muziejaus edukacinės misijos suvokimas.....	48
3.2.2 Edukacines veiklas muziejuose vykdančių darbuotojų kvalifikacija	51
3.2.3 Edukacinių programų kokybė.....	54
3.2.4 Muziejaus ir mokyklos sąsajų plėtotė	60
IŠVADOS	62
REKOMENDACIJOS	64
LITERATŪROS SĄRAŠAS	66
PRIEDAI	74
1 priedas.....	74
2 priedas.....	76
3 priedas.....	79
4 priedas.....	80
5 priedas.....	90

IVADAS

Darbo temos aktualumas. Lietuvos kultūros politikos nuostatuose pabrėžiama, kad šiuolaikinio muziejaus veikla siejama su kultūros, švietimo, informacijos sklaidimo funkcijomis. Šios nuostatos spartesnį įgyvendinimą lemia besikeičianti visuomenė, kuri muziejui kelia vis didesnius reikalavimus. Iš muziejų tikimasi šiuolaikiškų, kontekstualių parodų ir ekspozicijų, mokymosi aplinkos sukūrimo, aktyvios veiklos edukacinių programų bei kitokios komunikacinės politikos įgyvendinimo. Tačiau tradiciniai muziejai, orientuoti į saugojimą ir kaupimą, susiduria su dideliais sunkumais įgyvendindami edukacinę politiką. Dažniausiai jų veikla yra labai siaura, be modernios vizijos (Jarockienė, 2008).

Verslui išgyvenant didžiulių ekonominių, socialinių, kultūrinių transformacijų laikotarpį, paslaugų organizacijos skatinamos ieškoti šiuos rinkos pokyčius atspindinčio požiūrio į vertės kūrimą bei su juo susijusių procesų valdymą (Damkuvienė ir kt., 2014). Vis dažniau mokslinėje literatūroje klientų įsitraukimas, dalyvavimas įvairiuose organizacijos procesuose traktuojamas kaip konkurencingumo didinimo galimybė (Vargo, Lusch, 2008; Chathoth ir kt., 2013). Klientų ir įmonių veiklų procesai, kurie anksčiau buvo laikomi nesuderinamais ir skirtingais, integruojami ir susipina. Pripažįstama, kad dalyvaudamas klientas veikia organizacijos procesus ir turi galimybę kurti didesnę vertę tiek sau, tiek organizacijai (Damkuvienė ir kt., 2014). Todėl ir muziejai, norėdami prisitaikyti prie besikeičiančios visuomenės, pritraukti lankytojus ir tapti šiuolaikiškesni, turi į paslaugos teikimo procesą įtraukti klientą. Taip muziejų veikloje atsiranda bendro vertės kūrimo (bendrakūros) sąvoka.

Muziejai papildo vaikų ir jaunimo formalųjį švietimą, prisidedami prie kultūrinių kompetencijų vystymo, kūrybiškumo ugdymo, tapatybės formavimo ir stiprinimo procesų. Tačiau norint, kad muziejuose aktyviau dalyvautų mokyklų bendruomenės, kad muziejai taptų mokymosi vieta įvairaus amžiaus vaikams ir jaunimui, kad atsirastų į ateitį nukreiptas strateginis muziejų ir švietimo įstaigų bendradarbiavimas, būtina mokymosi programas maksimaliai suderinti su bendrojo ugdymo programomis (Bėkšta, Jarockienė, 2016).

Muziejų edukacinių paslaugų bendrakūra Lietuvoje – mažai tyrinėtas reiškinys. Yra dar daug neišspręstų metodologijos problemų, nėra nusistovėjusi terminija. Taigi ši tema aktuali ir galėtų suteikti metodologinio aiškumo bei numatyti šios srities plėtros viziją.

Darbo objektas – muziejų edukacinių paslaugų vaikams ir jaunimui bendrakūra.

Darbo tikslas – atskleidus bendrakūros koncepto esmę, nustatyti muziejų edukacinių paslaugų vaikams ir jaunimui bendrakūros kryptis siekiant gerinti edukacinių paslaugų kokybę.

Tyrimo tikslui pasiekti formuluojami šie **darbo uždaviniai**:

1. Atskleisti paslaugų bendrakūros koncepto esmę.

2. Identifikuoti muziejų misijos kaitos tendencijas.
3. Atskleisti muziejų edukacinės paslaugos sampratą, nustatant edukacinės paslaugos kokybės bendrakūros elementus.
4. Nustatyti Lietuvos muziejų asociacijai priklausančių muziejų edukacinių paslaugų bendrakūros apraiškas šių organizacijų misijų ir vizijų formuluotėse.
5. Numatyti Lietuvos muziejų asociacijai priklausančių muziejų edukacinių paslaugų vaikams ir jaunimui tobulinimo kryptis.

Tyrimo metodai – mokslinės literatūros šaltinių analizė, Lietuvos muziejų asociacijai priklausančių muziejų dokumentų analizė, sutelktos diskusijų grupės su Lietuvos muziejų asociacijai priklausančių muziejų edukatoriais (2 diskusijų grupės, N=19).

2011–2015 m. vyko Lietuvos muziejų asociacijos ir septyniolikos partnerių-muziejų projektas „**Muziejus – mokykla – moksleivis. Muziejų ir bendrojo lavinimo mokyklų nacionalinis partnerystės tinklas**“. Projekto tikslas buvo skatinti muziejus ir mokyklas bendradarbiauti, siekiant ne tik praturtinti pamokas unikalia muziejų medžiaga, bet ir sudaryti prielaidas mokykloms naujai pažvelgti į muziejus, kaip į aktyvius pilietinio ir tautinio ugdymo partnerius (Valužienė, 2015).

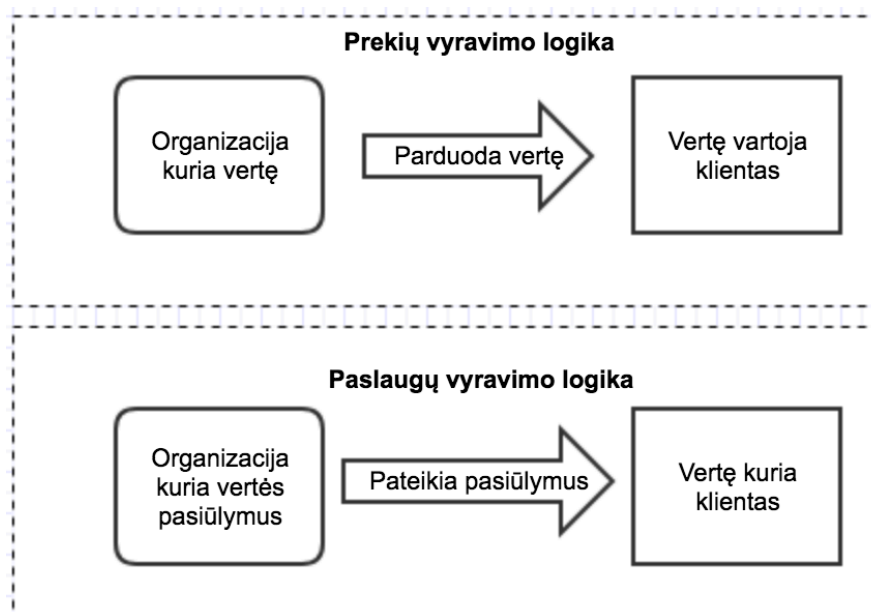
Darbo autorius dalyvavo užsakomajame tyrime „Vaikų ir jaunimo kultūrinės edukacijos Lietuvos muziejuose būklės vertinimas“, kurio užsakovas – Lietuvos muziejų asociacija. Autorius dalyvavo pirminiuose dalykiniuose susitikimuose su kitais tyrėjais ir prisidėjo savo išvalgomis, formuojant tyrimo tikslus ir uždavinius. Taip pat dalyvavo vienoje iš tyrimo dalių – sutelktose diskusijų grupėse su Lietuvos muziejų asociacijai priklausančių muziejų edukatoriais. Sutelktų diskusijų grupių pokalbių analizė pateikiama šiame darbe.

1. MUZIEJŲ EDUKACINIŲ PASLAUGŲ BENDRAKŪROS TEORINĖ SAMPRATA

1.1. Paslaugų bendrakūros konceptas

Per pastaruosius kelis dešimtmečius principinės marketingo nuostatos, požiūris į kliento ir organizacijos vaidmenį bei vertės kūrimo procesus kito. Pasak R. F. Lusch ir S. L. Vargo (2009), *prekių* vyravimo logiką keičia *paslaugų* vyravimo logika, pagal kurią mainų pagrindu laikomos paslaugos. *Paslaugos* apibrėžiamos kaip specialiųjų kompetencijų, tokių kaip žinios ir gebėjimai, taikymas per poelgius, procesus ir veiklas kito subjekto bei pačios organizacijos naudai (Vargo, Lusch, 2004).

C. K. Prahalad ir V. Ramaswamy (2004) teigimu, paslaugų vyravimo logikos principai susiję su vertės samprata ir vertės kūrimo proceso konceptualizavimu. *Prekių* vyravimo logikoje vertė laikoma įmonės sukurtamų prekių nuosavybe – ši nuosavybė perduodama vartotojams, o jie ją suvartoja. Vertė yra nustatoma gamintojo, prekės ir paslaugos traktuojamos kaip turinčios „objektyvią“ vertę (Prahalad ir Ramaswamy, 2004). Tuo tarpu, remiantis *paslaugų* vyravimo logika, vertė yra nustatoma ir apibrėžiama naudos gavėjo (kliento). *Paslaugų* vyravimo logikoje vertė traktuojama kaip vartojimo vertė klientams (angl. *value-in-use*), jos kūrimas tampa išsisiniu procesu, kuriame akcentuojama klientų patirtis, gebėjimai išgauti vertę iš prekių ir kitų naudojamų išteklių. Svarbu pabrėžti, kad iki to laiko, kol pasiūlymas tampa kam nors (klientui) vertingas, tai negali būti laikoma verte (Vargo, 2009). Taigi, pasak S. L. Vargo (2009), *paslaugų* vyravimo logikoje organizacija negali sukurti vertės, ji tik gali pateikti klientams vertės pasiūlymus (žr. 1.1 pav.).

1.1 pav. Organizacijos ir kliento vaidmenys vertės procese

Šaltinis: M. Damkuvienė ir kt. (2014).

A. O’Cass ir L. V. Ngo (2011) išskiria keturis vertės pasiūlymo šaltinius:

- 1) Organizacijos pastangos, susijusios su pagrindinės paslaugos kokybe,
- 2) Kainodaros sprendimai,
- 3) Kliento ir organizacijos santykiai,
- 4) **Bendras vertės kūrimas (bendrakūra)** (angl. *co-creation*).

Paslaugų vyravimo logikoje kliento dalyvavimas, įsitraukimas, jo žinios ir kompetencijos laikomi vienais iš esminių neapčiuopiamų išteklių bei konkurencingumo šaltinių (Constantin, Lusch, 1994, Lusch ir kt., 2007). Nors neapčiuopiami ištekliai tiesiogiai negali būti išgauti, paskirstyti, jie gali iškilti, atsirasti, transformuotis, daugintis ir yra norimų rezultatų, poveikio garantija. M. Damkuvienė ir kt. (2014) akcentuoja, kad vertė gali būti sukurta tik sąveikaujant šiems organizacijos ir kliento ištekliams (apčiuopiamiems ir neapčiuopiamiems).

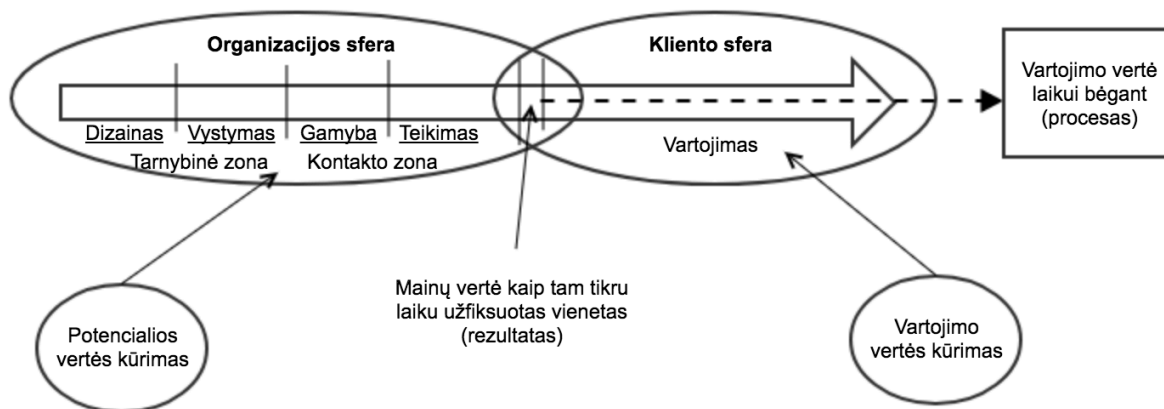
Klientui įsitraukus, galimas abipusis mokymasis, dalijimasis žiniomis, technologijomis, klientas ir įmonė vienas kitą organiškai papildo (Bagdonienė, 2008), prasiplečia ir kliento, ir organizacijos ribos (Damkuvienė ir kt., 2014). Taigi, vertė gali būti kuriama ne tik klientui vartojant pagrindinius organizacijos vertės pasiūlymus (prekes, paslaugas), bet ir jam dalyvaujant įvairiose prekių ar paslaugų kūrimo veiklose, kituose procesuose prieš ir po vartojimo (Damkuvienė ir kt., 2014).

Anot M. Damkuvienės ir kt. (2014), klientą pripažįstant aktyviu dalyviu, atsiranda bendro vertės teikimo (angl. *co-production*) ir bendrakūros (angl. *co-creation*) koncepcijos. Kaip teigia C. Grönroos (2006), klientai, kurie yra įsitraukę į interaktyvius procesus su organizacija, įvardijami kaip bendrai teikiantys paslaugą (angl. *co-producers*) arba vertės bendrakūriai (angl. *co-creators*). Visi subjektai laikomi išteklių integruotojais, tarpusavyje susijusiais bendrose mainų sistemose – paslaugų ekosistemose arba rinkose (Damkuvienė ir kt., 2014).

T. Roser ir kt. (2013) teigimu, klientų dalyvavimas traktuojamas kaip išskirtinės vertės šaltinis ir būna vertės bendrakūros, kuri apibrėžiama kaip poveikis vienas kito (kliento ir organizacijos) procesams, vienas kito ribų išplėtimas, galimas per tiesiogines sąveikas susijungus kliento ir organizacijos veiksams ir procesams, sąlyga.

C. Grönroos ir P. Voima (2013) siūlo remtis visuotinai priimta nuostata, jog vertė yra subjektyviai suvokiama ir nustatoma pagal kliento vartojimo paskirtis. Kad būtų galima aiškiai apibrėžti vertės kūrimo ir vertės bendrakūros procesus, kliento ir organizacijos vaidmenis juose, vertės procesą M. Damkuvienė ir kt. (2014) siūlo skaityti į *organizacijos* ir *kliento* sferas. Potencialios vertės ir vartojimo vertės kūrimo procesai bei kliento ir organizacijos vaidmenys juose, išskiriant organizacijos ir kliento sferas, pateikti

1.2 paveiksle.

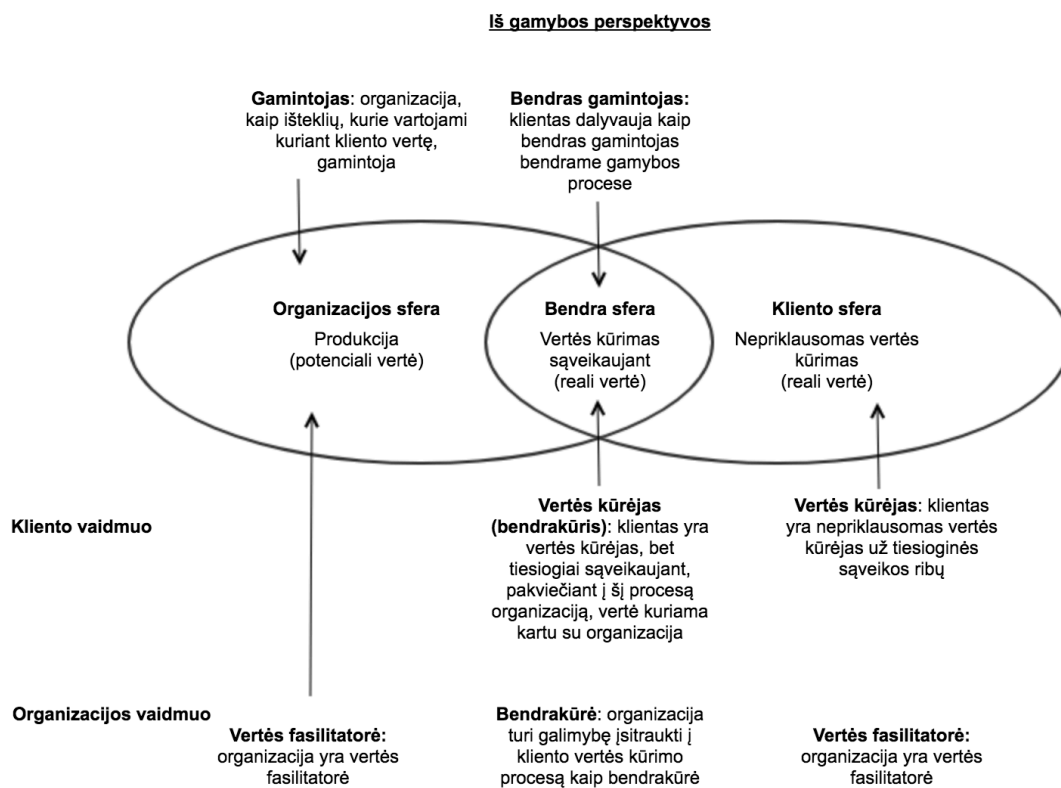
1.2 pav. Potencialios vertės ir vartojimo vertės kūrimo procesai

Šaltinis: M. Damkuvienė ir kt. (2014); C. Grönroos ir P. Voima (2013).

Autoriai teigia, kad *organizacijos sferoje* vyksta organizacijos išteklių mobilizavimas, sujungimas kuriant potencialią vertę klientui (vertės pasiūlymą), kuri kliento bus naudojama vertei kurti (vartojimo vertės kūrimas) (Damkuvienė ir kt., 2014). Dalis veiklų, vykstančių organizacijos sferoje, yra nematomos klientui ir paslaugų literatūroje vadinamos tarnybine zona (angl. *back-office*). Jų pagrindinė paskirtis – pagalba kontakto zonos personalui ir organizacijos procesų palaikymas. Šioje sferoje, priklausomai nuo organizacijos tikslų, veiklos pobūdžio, organizacijos strategijos, galimi įvairūs organizacijos išteklių jungimo į tam tikrus veiklų koncernus būdai. C. Grönroos ir P. Voima (2013) skiria dizainą, kūrimą, gamybą, teikimą. Kita organizacijos sferos dalis – *kontakto zona* (angl. *front-office*). Joje vykstančios veiklos bei sukaupti ištekliai jau yra matomi ir prieinami klientui. Organizacija įvardijama kaip išteklių, reikalingų kliento vertei kurti, teikėja, vertės fasilituotoja. Organizacijos veiklų rezultatas – potenciali vertė (vertės pasiūlymas), kurią klientai gali naudoti savo kūrimo procese (Damkuvienė ir kt., 2014).

Kliento sfera traktuojama kaip vienintelė arba nepriklausoma vertės kūrimo vieta, akcentuojant, kad šioje sferoje vertės kūrimas yra nepriklausomas nuo paslaugų teikėjo. Klientai, kurdami vertę, pasitelkia savo neapčiuopiamus išteklius – žinias, mąstymą, emocijas, patirtį – ir vartodami organizacijos pateiktus išteklius (prekes, paslaugas) suteikia jiems savą prasmę. Kadangi kliento sfera yra uždara organizacijai, paslaugų teikėjas čia atlieka pasyvų vaidmenį. Organizacija, kaip paslaugų teikėja, fasilituoja klientų vertės kūrimą organizacijos sferoje gamindama, kurdama išteklius ir procesus. Kliento sferoje klientas konstruoja ir patiria vertę integruodamas organizacijos išteklius (fizinis, virtualius, mentalinius ar įsivaizduojamus) su savo ištekliais individualiame socialiniame kontekste (Damkuvienė

ir kt., 2014). Kliento sferoje nepriklausomai kurdamas vertę klientas sąveikauja su organizacijos ištekliais, bet ne su organizacijos procesais (Grönroos ir Voima, 2013). Taip Grönroos ir Voima (2013) atskiria vertės fasilitavimo (potencialios vertės kūrimo) ir vertės kūrimo procesus, nors teigia, kad esant tam tikroms sąlygoms (tiesioginėms kliento ir organizacijos sąveikoms) šie procesai gali susipinti. Kliento ir organizacijos procesams susijungus į *bendrą sferą* (angl. *joint sphere*), abi pusės turi galimybę veikti viena kitos procesus ir taip bendrai kurti vertę (Damkuvienė ir kt., 2014) (žr. 1.3 pav.).

1.3 pav. Vertės kūrimo sferos

Šaltinis: M. Damkuvienė ir kt. (2014); C. Grönroos ir P. Voima (2013).

Kaip teigia M. Damkuvienė ir kt. (2014), pagal vertės kaip subjektyvaus suvokimo konceptualizaciją, vertę kuria klientai ir vertės kūrimo procese (kliento sferoje) organizacija nedalyvauja. Tačiau jei kliento ir organizacijos sąveikos tampa bendru koordinuotu procesu, o ne dviem atskirais procesais, organizacijai atsiveria galimybė patekti į kliento sferą. Susijungus, susipynus kliento ir organizacijos procesams, t. y. susikūrus bendrai sferai, organizacija gali daryti įtaką kliento vertės kūrimui. Būtent tiesioginės sąveikos, nesvarbu, ar tai fizinis, virtualus, ar mentalinis kontaktas, traktuojamos kaip langai, per kuriuos organizacija gali patekti į kliento vertės kūrimo sferą ir tapti vertės

bendrakūre (Damkuvienė ir kt., 2014). Bendra sfera sukuriama tuomet, kai kliento ir organizacijos tiesioginės sąveikos:

- 1) Pasižymi dialogu ir bendradarbiavimu (Yazdanparast ir kt., 2010; Ballantyne, Varey, 2006; O'Hern ir Rindfleisch, 2010; Gebauer ir kt., 2010; Nenonen, Storbacka, 2010; Payne ir kt., 2008; Vargo, Lusch, 2008);
- 2) Klientas ir organizacija yra aktyvūs, įsitraukę į vienas kito veiklas (Grönroos ir Raval, 2011);
- 3) Kliento ir organizacijos procesai vyksta tuo pačiu metu ir yra susipynę, susijungę į vieną koordinuojamą interaktyvų procesą, kur abi pusės turi galimybę keisti viena kitos procesus (Grönroos ir Raval, 2011; Grönroos ir Voima, 2013).

Anot autorių (Grönroos, 2011; Grönroos ir Raval, 2011), bendrakūra galima tik esant tiesioginei kliento ir organizacijos sąveikai, pasižyminčiai minėtais požymiais (susikūrus bendrai sferai). Jei sąveika netiesioginė, vertės bendrakūra negalima, nes ji dažniausiai netenkina vienos ar kelių iš minėtų sąlygų (Damkuvienė ir kt., 2014).

Mokslininkai tiria ir ieško būdų, kaip muziejai gali aktyviai įtraukti savo klientus į paslaugos vertės kūrimo procesą ir tapti labiau orientuotais į klientą (Govier, 2010). R. Parry (2007) ir N. Simon (2010) tyrimai atskleidė, kad tokie procesai geriausiai vyksta muziejuose, kurie palaiko glaudžius ryšius su bendruomenėmis ir naudoja naujas technologijas tam, kad jų klientai galėtų prisidėti prie paslaugos kūrimo savo idėjomis ar kitais veiksmais, susijusiais su muziejaus objektais ir temomis. Kai kurie muziejai turi savanorius, kurie palaiko nuolatinius ryšius su klientais (Jones, Holden, 2008). Kiti muziejai konsultuojasi su bendruomenėmis, kuriant parodų dizainą, kviečia lankytojus eksponuoti jų pačių parodas muziejų erdvėse (Watson, 2007, Simon, 2010).

Tokius muziejų veiksmus, anot L. Govier (2010), galima pavadinti bendrakūra. Tai reiškia, kad muziejui sąveikaujant su klientais (tiek esamais, tiek naujais), kažkas yra sukuriama kartu: tai gali būti tiesiog nauja muziejaus erdvė ar paroda, internetinis išteklius, nauja muziejaus ekspozicijų interpretacija – egzistuoja labai daug tokių variacijų (Govier, 2010).

Pasak F. Heywood (2008), bendrakūra nebūtinai turi būti tiesiogiai susijusi su bendruomenės įtraukimu ir siekiu, kad tas įtraukimas būtų kuo labiau lygiavertis, todėl yra aibės bendrakūros apibrėžimų. N. Simon (2010) siūlo kliento dalyvavimo paslaugos teikimo procese lygius skirstyti į keturias kategorijas pagal tai, koks kliento indėlis tam tikrame muziejaus projekte ir kas priima galutinį sprendimą. Pirmoji kategorija vadinama *kliento indėliu*. Kliento įsitraukimą galima priskirti šiai kategorijai, kai muziejui klientas suteikia ribotus išteklius, veikslių ar idėjų pavidalu, bet visas procesas yra kontroliuojamas muziejaus. *Bendradarbiavimas* vyksta tuo atveju, kai klientas kviečiamas dalyvauti

tam tikro muziejaus projekto kūrimo procese kaip partneris, tačiau iniciatyva ir kontrolė lieka muziejaus pusėje. *Bendros vertės kūrimas* vyksta tada, kai klientas ir muziejus dirba kartu nuo pat projekto tikslų nustatymo pradžios ir projektas vykdomas, remiantis kliento interesais. Ketvirtoji kategorija apibrėžiama kaip *priegloba*, kai muziejus suteikia savo erdvės klientui ir klientas jas naudoja pagal savo poreikius. Šiuo atveju klientas pats kuria projektus ir pats juos realizuoja be muziejaus pagalbos. Pasak L. Govier (2010), bendrakūra prasideda tada, kai klientas yra įtraukiamas į bendrą vertės kūrimą ir procese dalyvauja tiek klientas, tiek muziejus. Taigi, L. Govier (2010) teigimu, bendrakūra vyksta tada, kai klientų įsitraukimą galima priskirti *kliento indėlio, bendradarbiavimo ar bendros vertės kūrimo* kategorijoms.

Taigi, bendrakūrą galima suprasti kaip pridėtinę vertę ar bendros vertės kūrimą, nepriklausomai nuo vartojamo konteksto, organizacijos ar kliento. Klientui ir organizacijai sąveikaujant, vyksta vienas kito ribų praplėtimas. Abu sąveikos dalyviai vystosi, tobulėja ir mokosi, todėl šis procesas negali būti statiškas, jis visada yra dinaminis, kintantis.

1.2. Muziejų misijos pokyčiai bendrakūros kontekste

Ilgai muziejai buvo suvokiami tik kaip kolekcionavimo, konservavimo ir tyrimų institucijos, tačiau XX a. pab. muziejaus viešumo sąvoka bei samprata išplečiamos ir pradėta kalbėti, kad muziejai taip pat turi rūpintis savo socialine funkcija visuomenėje ir edukaciniais bei kultūriniais veiksniais (Van Mensch, 1992).

Anot N. Keršytės (2009), muziejus – tai institucija, kuri mokslo, edukacijos ir laisvalaikio organizavimo tikslais įgyja, kaupia, tyrinėja, populiarina bei eksponuoja žmonijos ir aplinkos materialųjį ir nematerialųjį paveldą. LR muziejų įstatyme teigiama, kad „svarbiausia muziejų veikla yra kaupti, saugoti, restauruoti, tirti, eksponuoti bei populiarinti materialines ir dvasines kultūros vertybes bei gamtos objektus“ (LR muziejų įstatymas, 2010). Amerikos muziejų asociacija muziejų apibrėžia kaip „organizuotą viešąją arba privačią ne pelno instituciją, kuri siekia su švietimu ir estetika susijusių tikslų, kuri turi materialių istorinių objektų, prižiūri ir naudoja, reguliariai eksponuoja juos ir yra nuolat atvira visuomenei“ (Kotler, 2008).

Taigi, tampa akivaizdu, kad muziejus – tai ne tik kaupiamąjį, tiriamąjį, eksponuojamąjį pobūdžio įstaiga, tačiau apima kur kas didesnę socialinės erdvės funkciją, į kurią įeina tiek kultūriniai, tiek ir edukaciniai veiksniai.

Valstybinės ir ne pelno organizacijos yra kuriamos, kad palaikytų ir plėtotų vertybes, svarbias visuomenei ir kylančias iš visuomenės poreikių. Tik tokiu atveju organizacija gali pateisinti savo

egzistavimą, kuris palaikomas valstybės biudžeto arba savanoriško subsidijavimo lėšomis (Melnikas, Smaliukienė, 2007).

Pasak B. Melninko ir R. Smaliukienės (2007), kiekviena visuomenė susikuria sau svarbių vertybių sistemą, kurią stengiasi išlaikyti, ir siekia užtikrinti, kad visi visuomenės nariai galėtų naudotis šiomis vertybėmis. Kai organizacija apibrėžia savo veiklos sritį, svarbiausias uždavinys – nustatyti, kokius visuomenės poreikius organizacija turi tenkinti, kokias atitinkamas visuomenės vertybes kurti ir saugoti. Tad apibrėžiant organizacijos misiją svarbu įtraukti priskirtas socialines vertybes.

Misija – tai organizacijos strateginio planavimo įrankis. Plačiąja prasme misija suvokiama kaip organizacijos filosofija, paskirtis ir gyvavimo prasmė. Filosofija nurodo vertybes, įsitikinimus ir principus, kuriais organizacija remia savo veiklą. Paskirtis ir gyvavimo prasmė nusako veiklą, kurią organizacija ruošiasi vykdyti, ir tipą, kurį ji ketina pasirinkti. Misija siaurąja prasme suvokiama kaip suformuluotas apibrėžimas, kam ir kodėl egzistuoja organizacija, koku tikslu ji sukurta (Kotler, 2008).

Kuriant organizacijos misiją, turi būti išanalizuotos šios problemos (Hitt, Ireland, Hoskisson, 2003; South, 2002):

1. Kas yra produktas ar paslauga (ką iš organizacijos gauna vartotojas); kokią veiklą organizacija vykdo; kodėl organizacija egzistuoja – KAS?
2. Kas yra tikslinis organizacijos sukurto produkto vartotojas (visuomenė, jos dalis, kita organizacija ir pan.) – KAM?
3. Kaip organizacija tai daro; kokius pajėgumus organizacija turi turėti, kad tinkamai tenkintų vartotojų poreikius (pastarasis klausimas leidžia pažvelgti plačiau, įvertinti realią situaciją); kas organizaciją daro unikalią; kokia filosofija, metodika ar technologija išskiria organizaciją iš kitų – KAIP?

Misija atspindi organizacijos veiklos prasmę ir požiūrį į išorinę aplinką, visuomenės interesus, socialinę atsakomybę, padeda suvienodinti skirtingas pažiūras ir nukreipti pastangas viena linkme bei racionaliau naudoti išteklius (Melnikas, Smaliukienė, 2007).

Kaip teigia B. Melninkas ir R. Smaliukienė (2007), suvokti misiją labai svarbu, kadangi vadovaujantis ja iškeliami tikslai ir formuluojamos užduotys, o darbuotojai, ją žinodami, lengviau suvokia jiems skiriamos užduoties tikslingumą ir reikšmę organizacijos veiklai.

Muziejaus vizija nusako, koks muziejus bus ateityje. Viena svarbiausių muziejaus vizijos dalių yra vertybės, kurios nusako, kuo remdamasis muziejus dirbs ir kuo vadovausis savo veikloje priimdamas sprendimus. Vertybės yra pagrindinės gairės, kuriomis būna paremta veikla ir darbo principai, jomis turi vadovautis visi organizacijos darbuotojai (Kotler, 2008).

Galima teigti, kad remiantis muziejaus misijų sampratos nuostatomis, kuriuose pažymima, kad ypač valstybinės ar ne pelno organizacijos turi visų pirma tenkinti visuomenės vertybių lūkesčius, svarbu į muziejaus misijos kontekstą įtraukti ir patį, muziejaus kuriamos, paslaugos vartotoją.

Naujosios muziejinkystės koncepcija

1974 m. Kopenhagoje įvykusioje tarptautinės muziejų tarybos Generalinėje asamblėjoje buvo priimta rezoliucija, kuri reikšmingai pakeitė muziejų misiją. Rezoliucijoje teigiama, kad tyrimai, eksponatų konservavimas ir išsaugojimas turi ir toliau būti tradicinės bei svarbios muziejaus funkcijos, tačiau sparčiai kintančio pasaulio aplinkybės verčia prisiimti naujų įsipareigojimų ir formų, todėl muziejai turi transformuotis ir keistis, atsižvelgdami į savo bendruomenės poreikius (Van Mensch, 1992). Visuomenė pradeda į muziejų žiūrėti kaip į įstaigą, galinčią tarnauti jų pažinimui ir mokymuisi (Jarockienė, 2008).

Šiame kontekste atsirado ***naujosios muziejinkystės*** (angl. *new museology*) terminas, kuris, anot P. Van Mensch (1992), ir apibrėžia kintančius muziejų misijos aspektus, kai visas dėmesys nuo muziejaus objektų ir rinkinių pereina prie muziejų lankytojų ir susijusių bendruomenių. Tradicinių muziejų pagrindinis tikslas buvo visuomenei svarbaus paveldo konservavimas ir išsaugojimas, tuo tarpu *naujosios muziejinkystės* atstovai kaip svarbiausią muziejų tikslą pabrėžia vietos bendruomenių ir kasdienio gyvenimo integraciją į muziejų veiklas (Hauenschild, 1988).

P. Van Mensch (1992) teigimu, *naujosios muziejinkystės* teorija remiasi trimis pagrindinėmis paradigmomis: 1) *bendruomeninė muziejinkystė* (angl. *community museology*); 2) *įtraukiuoju muziejumi* (angl. *inclusive museum*); 3) *atminties vietomis* (pranc. *lieux de mémoire*).

Bendruomeninis muziejus apibrėžiamas kaip „muziejus, besivystantis iš apačios, o ne primetamas iš viršaus. Jis atsiranda kaip reakcija į vietovėje gyvenančių ir dirbančių žmonių poreikius bei pageidavimus ir aktyviai įtraukia juos į kiekvieną muziejaus planavimo, kūrimo, o vėliau ir atidarymo, funkcionavimo etapą. Nors jame naudojamosi ekspertų paslaugomis, tačiau tai būtinai yra bendradarbiaujanti, kooperacinė organizacija, kurioje profesionalai tėra partneriai bendruomenės veikloje“ (De Varine, 1996). Tokiame muziejuje, priešingai nei tradiciniame, nėra aiškios takoskyros tarp valdančio organo, kuratorių, kurie rūpinasi ekspozicijomis, ir lankytojų (Šuminas, Armonaitė, 2013). Kadangi muziejaus paslaugos vertė yra sukuriama įtraukiant bendruomenės į paslaugos kūrimo procesą, galima teigti, kad bendruomeninis muziejus yra paremtas bendrakūros principais.

Įtraukiojo muziejaus sąvoka artima *bendruomeninio muziejaus* koncepcijai, tačiau jo tikslas kiek kitoks – siekti kultūrinio įtraukimo, atstovaujant, dalyvaujant ir suteikiant prieigą tiems individams ar bendruomenėms, kurios dažnai lieka neįtrauktos. Remiantis šia teorija, muziejus netgi vertinamas kaip

socialinės regeneracijos priemonė, kurios tikslas – pagerinti individo gyvenimo kokybę, pavyzdžiui, didinant žmonių savigarbą. Muziejus taip pat gali būti naudingas ir efektyvus įrankis, skatinantis teigiamus socialinius pokyčius (pvz.: propaguodamas didesnę toleranciją mažumoms ir pan.) (Van Mensch, 1992).

Trečia koncepcija yra *atminties vietos* arba *lieux de mémoire*. Šiuo terminu yra apibūdinamos kolektyvinio atminimo įtvirtinimo vietos, kitaip dar vadinami kultūriniai simboliai, keliantys kolektyvinių asociacijų. Šioje koncepcijoje svarbu tai, kad ne visos vietos ar objektai, veikiantys kaip atminimo proceso startinis mechanizmas, yra sumuziejinti. Daugelis tokių *lieux de mémoire* tiesiog yra mūsų oficialiai įtvirtinto paveldo dalis ir nebuvo sumuziejintos (Van Mensch, 1992).

Nors kiekviena iš aptartų trijų naujosios muziejinkystės teorijų turi savitą charakteristiką, jas jungia muziejų aplinkos integracija ir vietos bendruomenės skatinimas viena ar kita forma dalyvauti muziejaus gyvenime. Taip muziejus darosi ne uždara ir konservatyvi, bet atvira ir bendruomeninė organizacija (Šuminas, Armonaitė, 2013). Todėl galima teigti, kad bendrakūra muziejaus gyvenime užima vis didesnę ir svaresnę dalį, taip leidžiant muziejui išlikti ne tik konkurencingu, bet ir įdomiu paslaugos gavėjui – vaikams ir jaunimui, tačiau nepasiribojant vien jais.

Tradicinio muziejaus komunikacija dažnai buvo vadinama vienakrypte: muziejus informaciją pateikdavo, o lankytojai ją pasyviai priimdavo. Komunikacija labiau rėmėsi muziejaus veiklos populiarinimu ir jo garsinimu pasyvioje auditorijoje, nei buvo stengiamasi aktyviai auditoriją įtraukti į komunikacijos procesą (Dovydaitytė, 2015). Dėl to muziejai virto autoritariniais, kultūrinių mainų ir tariamo autentiškumo teikėjais (Russo et al., 2006). Kurti, aiškinti ir perteikti muzealines reikšmes lankytojams buvo išimtinė muziejaus teisė.

Anot L. Dovydaitytės (2015), požiūrį į muziejų kaip į komunikacijos instituciją keitė XX a. 8-ajame dešimtmetyje paplitęs ekomuziejų ir bendruomenių muziejų judėjimas Prancūzijoje, Kanadoje, Lotynų Amerikoje bei XX a. 9-ojo dešimtmečio pab. – 10-ajame dešimtmetyje susiformavusi muziejų tyrimų (angl. *museum studies*) disciplina, kuri muziejų pradėjo nagrinėti ne taikomojo (pvz.: kolekcijų priežiūros ar muziejų valdymo), o politiniu (pvz.: muziejaus vaidmens visuomenėje) požiūriu.

Keičiantis muziejų vaidmeniui ir suvokimui, vis labiau plintant *naujosios muziejinkystės* idėjoms ir principams, muziejai ėmė iš naujo vertinti ir komunikacijos reikšmę savo veiklai. Muziejų atstovai pradėjo suprasti, kad tik pasirinkę tinkamą bendravimo būdą ir taip pasiekę reikiamą auditoriją, jie galės toliau sėkmingai plėsti savo veiklą. Nors muziejai vis dar gana aktyviai naudoja vienakryptės komunikacijos metodus, tačiau naujos interaktyvios komunikacijos priemonės, tokios kaip įvairūs socialinių medijų kanalai, muziejams leidžia ieškoti naujų būdų, kaip pasyvią auditoriją paversti aktyvia ir įtraukti į savo komunikacijos procesą (Downes, 2011).

Įprastą tradicinės žiniasklaidos ir medijų veikimo principą „vienas daugeliui“ socialinės medijos keičia į šiandien vis įprastesnį principą „daugelis daugeliui“ arba „vartotojas vartotojui“. Kadangi informacija vartotojus pasiekia per kitus tokius pačius vartotojus, toks komunikacijos būdas paprastai vertinamas kaip patikimesnis nei įprastos tradicinės komunikacijos formos (Solis, 2009).

Siekiant suprasti pakitusią muziejaus misiją visuomenėje, verta apžvelgti pagrindinius *naujojo muziejaus* principus (Šuminas, Armonaitė, 2013):

- 1) ***Naujasis muziejus kaip edukacinė institucija siekia didinti visuomenės supratimą apie jos identitetą, stiprinti jį ir skatinti visuomenės potencialą plėtotis bei tobulėti.*** Anot A. Hauenschild (1988), dažnai *naujojo muziejaus* tikslas peržengia visuomenės identiteto formavimo ribas – jis iš tikrųjų nori prisidėti identifikuojuant kasdienes visuomenės problemas ir ieškant galimų jų sprendimų. *Naujasis muziejus* iš principo gali būti vadinamas žmonių universitetu: tam, kad būtų galima identifikuoti problemas, jis gali ir privalo padėti žmonėms iškelti klausimus, parodyti galimas alternatyvas, suteikti daugiau informacijos ir leisti patiems spręsti, kokią kryptį rinktis (De Varine, 1996).
- 2) ***Naujasis muziejus orientuojasi į visuomenės poreikius ir teritoriją, kurioje jis veikia.*** Muziejus privalo atsižvelgti į bendruomenės, kurioje veikia, kontekstą, aplinkybes ir sąlygas, jeigu iš tikrųjų nori inicijuoti visuomenės tapatybės suvokimo plėtrą. Norėdamas padaryti poveikį visuomenei, muziejus pirmiausia turi būti visuomenei atvira organizacija. Todėl čia labai svarbi yra orientacija ir į teritoriją: kad būtų galima nustatyti ir patenkinti visuomenės poreikius, pirmiausia reikia labai konkrečiai nuspręsti, į kokią visuomenės dalį orientuotis. Taigi, šiuo požiūriu, *naujasis muziejus* pagrindinį dėmesį skiria vietinei bendruomenei, kuri gali būti apibrėžiama atsižvelgiant į kultūrinės ir į natūralias ribas (pvz.: miestą, kaimynystę, kultūrinį ar geografinį regioną) (Hauenschild, 1988).
- 3) ***Naujojo muziejaus struktūra apibrėžiama kaip dinamiškas judėjimas, o ne kaip apibrėžta ir statiška institucija.*** Vienas iš esminių principų yra tas, kad *naujasis muziejus* visuomenei suteikia ypatingą teisę prisidėti prie muziejaus valdymo ir formuoti jo veiklą. Tai leidžia įtraukti visuomenę į paties muziejaus veiklos organizavimą ir skatina visuomenės narius būti ne pasyviais stebėtojais, bet aktyviais veikėjais ir sprendimų priėmėjais. Visuomenės nariai gali įsitraukti į muziejaus veiklą dalyvaudami jų valdymo organuose (valdyboje, susirinkimuose ir t. t.) ar įvairiose darbo grupėse. Tokiu būdu naujojo muziejaus samprata pilnumoje atspindi bendrakūros principą muziejaus paslaugos kūrime; naujajame muziejuje, kurio tikslinė paslaugos grupė yra vaikai ir jaunimas, lankytojai tampa ne tik stebėtojais, bet ir paslaugos kūrėjais. Naujausias muziejų veiklos tendencijas smarkiai veikia ir sąveika su skaitmeninėmis medijomis

bei tinklaveikos visuomenė (Kapleris, 2014). Kaip teigia A. Šuminas (2014), muziejų veiklos sfera šiandien jau neapsiriboja vien fizine vieta, bet apima ir įvairias virtualias muziejų prieigas. Tai liudija *naujojoje muziejininkystėje* įsitvirtinanti *dalyvaujamojo muziejaus* (angl. *participatory museum*) paradigma (Simon, 2010; Mensch, Meijer-van Mensch, 2010). Remiantis ja, *dalyvaujamas muziejus* apibrėžiamas kaip vieta, kurioje lankytojai gali kurti, dalytis ir jungtis vienas su kitu per institucijos teikiamą turinio platformą. *Dalyvaujamojo muziejaus* paradigmos raiška paveldo kaupimo srityje vadinama naujuoju kolekcionavimu, pabrėžiant, jog toks muziejus kolekcionuoja ne objektus, bet sąveikas tarp lygiaverčių paveldo bendruomenės narių (Mensch, Meijer-van Mensch, 2010).

Pasak N. Simon (2010), *dalyvaujamojo muziejaus* strategijos – efektyvus būdas įtraukti lankytojus į muziejų veiklą bei sustiprinti tradicines muziejų institucijas. Vienas iš svarbiausių *dalyvaujamojo muziejaus* įrankių, skaitmeninės medijos, demokratizuoja komunikacijos pranešimo kūrimą ir pateikimą lankytojui per dvikryptės komunikacijos „daugelis daugeliui“ modelį bei naikina iki tol vyravusį muziejų tiesos monopolį.

A. Šumino (2014) teigimu, iš esmės *naujojo muziejaus* koncepcija apima visus pagrindinius tradicinio muziejaus elementus ir funkcijas, tačiau jie interpretuojami atsižvelgiant į šiandieninius muziejų lankytojų ir susijusių bendruomenių poreikius. Taigi, bet kokia muziejininkystės metodologija ar koncepcija pirmiausia turi prasidėti nuo visuomenės poreikių išsiaiškinimo. *Naujasis muziejus* siekia socialinio pokyčio, kuris galimas tik visuomenei aktyviai dalyvaujant ir įsitraukiant į muziejaus veiklą (Šuminas, 2014), kas tampa įmanoma įgalinant bendrakūros mechanizmus.

Šiandienė visuomenė, kuri savo prigimtimi yra vartotojiška, skatina muziejus permąstyti ir pristatyti savo veiklą pabrėžiant kuriamą pridėtinę vertę visuomenei. Dažnai tai gali būti siejama ir su šiandienės visuomenės kaip pramoginės suvokimu, taip pat su tinklaveikos visuomenės susiformavimu, kai muziejai, norėdami, kad juos pastebėtų, turi rasti būdų, kaip pristatyti savo veiklą visuomenei (pasinaudodami ne tik šiuolaikinėmis technologijomis, bet ir įsitvirtindami šiuolaikinėje virtualioje erdvėje) (Matkevičienė, Aleksandravičius, 2013).

Taigi, šiandienėje visuomenėje muziejai yra ta institucija, kuri, būdama **kultūrinė** (užtikrina kultūros ir istorijos tęstinumą, paveldo išsaugojimą ir jo komunikaciją, skatina kultūrinio kolektyvinio identiteto ir vertybių išsaugojimą ir pan.) ir kartu **kūrybinė** (skatina kūrybiškumo raišką, užsiima kūrybine veikla, t. y. rengia edukacinius projektus, parodas ir ekspozicijas įvairia veikla, pavyzdžiui, parodų katalogais, edukacinės veiklos rezultatais ir kt.) industrija, turi iš naujo atrasti savo vietą modernių technologijų ir vartotojiškoje visuomenėje (Matkevičienė, Aleksandravičius, 2013). Taip pat tampa aišku, kad muziejams, norint išlikti konkurencingiems, bei pritraukti jaunimą ir vaikus į savo

lankytojų terpę, svarbu remtis bendrakūros koncepcija, t. y. įsileisti lankytoją į paslaugos kūrimo sferą, taip pasiekiant dviejų dalyvaujančių pusių sinergiją.

Tradicinio ir naujojo muziejaus misija

Naujosios muziejinkystės koncepcija pabrėžia kintančius muziejų ir jų lankytojų bei bendruomenių santykius (McCall, Gray, 2014), skatinančius bendrakūrą ir naują muziejų misiją, priešingą klasikinių muziejų misijai.

Anot A. Šumino (2014), kalbant apie šiuolaikinių muziejų misiją, dažniausiai yra akcentuojamas visuomenės švietimas ir kultūros sklaida, taip pat edukacinės veiklos vykdymas. Tačiau, pasak autoriaus, šiuos tikslus iš esmės derėtų priskirti prie pagrindinių muziejų funkcijų, tokių kaip rinkinių kaupimas, saugojimas, tyrinėjimas, restauravimas, konservavimas ir eksponavimas. Todėl čia derėtų išskirti konkretesnius muziejų tikslus, kurių įgyvendinimas užtikrina rezultatyvų muziejaus funkcijų atlikimą. Mokslinėje literatūroje išskiriama, jog pagrindiniai muziejų, kaip ir iš esmės bet kurios kitos organizacijos, tikslai yra informavimas, įtikinimas, priminimas (McLean, 1997).

Informavimo tikslas apima visas muziejų veiklas, susijusias su įvaizdžio kūrimu ir stiprinimu, ilgalaikių santykių su auditorijomis užmezgimu. Tai yra informacijos apie muziejuose vykstančias parodas arba renginius pranešimas, naujienų apie pasikeitimus muziejuose pateikimas, bet kokios naujos informacijos apie muziejus sklaida ir pan. (Šuminas, 2014).

Įtikinimas apima veiklas, kuriomis siekiama sukurti auditorijos palankumą muziejų atžvilgiu, skatinimą apsilankyti muziejų parodose arba kituose renginiuose, raginimą tai padaryti konkrečiu laiku ir pan. (Šuminas, 2014).

Priminimas apima veiklas, kuriomis siekiama, jog auditorijos nepamirštų apie muziejus ir jų vykdomas veiklas. Tai yra sisteminga su muziejų veikla susijusios kultūrinės informacijos sklaida, priminimas apie nuolatinės muziejų parodas ar rinkinius ir pan. (Šuminas, 2014).

Čia išskirtus tris muziejų tikslus derėtų apibūdinti kaip tradicinių muziejų vienkryptės komunikacijos formą, kai muziejai transliuoja komunikacinius pranešimus, o auditorija juos pasyviai priima. Taip siekiama didinti muziejų žinomumą ir populiarinti kultūros institucijų vykdomą veiklą tarp pasyvios auditorijos, tačiau ne įtraukti ją į aktyvų komunikacijos procesą (Šuminas, 2014).

Tačiau, keičiantis muziejų vaidmeniui ir vis labiau plintant *naujosios muziejinkystės* koncepcijai bei principams, tradicinių vienkryptės muziejų komunikacijos tikslų šiandien nebeužtenka. Siekiant visuomenę aktyviai įtraukti į muziejų veiklą ir skatinant nuolatinį dalyvavimą, šiuolaikiniams muziejams tradicinius komunikacijos tikslus – informavimą, įtikinimą ir priminimą – reikėtų papildyti dar dviem: išklausymu ir reagavimu (Šuminas, 2014).

Muziejams ir toliau yra svarbu didinti savo žinomumą bei skleisti informaciją apie vykdomą veiklą, tačiau norint sukurti ilgalaikius muziejų ir visuomenės santykius būtinas bendrakūros procesas, aktyvus lankytojų ir susijusių bendruomenių įsitraukimas, taip pat nuolatinis dalyvavimas. Muziejai turi siekti aktyvios visuomenės ir kultūros institucijų sąveikos, aktyvios lankytojų saviraiškos, nuomonių sakymo ir aktualių klausimų kėlimo. Tačiau ne mažiau svarbu, jog sulaukė visuomenės grįžtamojo ryšio muziejai išgirstų auditorijos nuomonę ir pageidavimus, į juos atsižvelgtų ir reaguotų (Šuminas, 2014).

Muziejai, anksčiau buvę tik meno ir kultūros gerbėjų susibūrimo vietos, šiandien vis dažniau ima taikyti verslo organizacijų veikimo ir valdymo principus, stengiasi labiau įtraukti visuomenę į savo vykdomas veiklas. Tai lemia poreikis pritraukti daugiau lankytojų, kuriems dažniausiai lankymasis bet kurioje kultūros įstaigoje yra tiesiog viena iš jų laisvalaikio leidimo formų. Jausdami būtinybę pritraukti naujų lankytojų ir palaikyti ryšius su esamais, muziejai vis aktyviau ima pasitelkia įvairias komunikacijos priemones, tarp kurių bene svarbiausią vietą užima virtualios prieigos kanalai – muziejų internetinės svetainės ir įvairių socialinių medijų kanalai (Šuminas, 2014).

Palyginus tradicinio ir naujojo muziejaus koncepcijas, apibendrintai galima teigti, kad pastarajam modeliui naudojami visi tradicinio muziejaus elementai, tačiau jie vertinami ir interpretuojami kitaip (žr. 1.1 lentelę).

1.1 lentelė

Tradicinio ir naujojo muziejaus misijos palyginimas

Tradicinis muziejus	Naujasis muziejus
<i>Vaidmuo</i>	
Kolekcionavimo, konservavimo ir tyrimų institucija.	Turi rūpintis savo socialine funkcija visuomenėje ir edukaciniais bei kultūriniais veiksniais, bendradarbiauti ir kurti bendrą vertę kartu su kitomis ugdyto įstaigomis.
<i>Požūris</i>	
Subjektas: realybės ištrauka (objektai, eksponuojamas muziejuje); Ribota orientacija į discipliną; Orientacija į objektą; Orientacija į praeitį.	Subjektas: sunki realybė; Interdiscipliniškumas; Orientacija į temą; Praeitis siejama su dabartimi ir ateitimi; Bendradarbiavimas su vietinėmis ir regioninėmis organizacijomis; Bendras vertės kūrimas (bendrakūra).
<i>Pagrindinis tikslas</i>	
Visuomenei svarbaus materialaus paveldo konservavimas ir išsaugojimas.	Vietos bendruomenės ir kasdienio gyvenimo integracija į muziejaus veiklą.
<i>Funkcijos</i>	
Kolekcionavimas; Dokumentacija; Tyrimai; Konservavimas; Tarpininkavimas.	Kolekcionavimas; Dokumentacija; Tyrimai; Konservavimas; Tarpininkavimas; Tęsiama edukacija; Įvertinimas.

Tradicinio ir naujojo muziejaus misijos palyginimas

Tradicinis muziejus	Naujasis muziejus
Uždaviniai	
Informavimas; Įtikinimas; Priminimas.	Informavimas; Įtikinimas; Priminimas; Išklausymas; Reagavimas.
Struktūra ir organizacija	
Didelis institucionalizavimas; Vyriausybės finansavimas; Centrinis muziejaus valdymas; Profesionalūs darbuotojai; Hierarchinė struktūra.	Mažas institucionalizavimas; Finansavimas per vietinius resursus; Decentralizacija; Dalyvavimas; Komandinis darbas.
Komunikacija	
Vienakryptė komunikacija: muziejus informaciją pateikia, o lankytojai ją pasyviai priima; Įprastas tradicinės žiniasklaidos ir medijų veikimo principas „vienas daugeliui“.	Dvikryptė komunikacija: pasyvi auditorija paverčiama aktyvia ir įtraukiama į komunikacijos procesą; Žiniasklaidos ir medijų veikimo principas „daugelis daugeliui“ arba „vartotojas vartotojui“.
Komunikacijos priemonės	
Apsiriboja vien fizine vieta.	Apima ir įvairias virtualias muziejų prieigas; Interaktyvios komunikacijos priemonės (pvz.: socialinių medijų kanalai); <i>Dalyvaujamojo muziejaus</i> paradigma.

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis A. Šuminu, 2014; A. Šuminu, V. Armonaitė, 2013; A. Hauenschild, 1988.

Naujasis muziejus suprantamas kaip bendruomenės poreikius atitinkanti ir jų problemas identifikuojanti atvira institucija, padedanti savo auditorijai rasti tinkamą atsakymą. *Naujasis muziejus* siekia socialinių pokyčių, kurie galimi tik visuomenei aktyviai dalyvaujant ir įsitraukiant į muziejaus veiklą (Šuminas, Armonaitė, 2013).

Taigi, šiandien muziejus vis dažniau suvokiamas ne vien kaip kultūrinis autoritetu pasižyminti vieta, bet ir kaip erdvė, kurioje institucija kartu su įvairiomis lankytojų grupėmis tyrinėja ir dalijasi žiniomis, emocijomis, atmintimi ir istorija. Besikeičiančioje muziejaus misijoje atsiranda naujas tikslas: vietos bendruomenės ir kasdienio gyvenimo integracija į muziejaus veiklą, o kartu ir nauji jį įgyvendinti padėsiantys elementai: tęsiama edukacija, įvertinimas, išklausymas, reagavimas, dvikryptė komunikacija, dalyvavimas, bendras vertės kūrimas, komandinis darbas, interaktyvumas. Bendrakūros taikymas muziejaus kontekste daugeliu atvejų laikomas tinkamiausia pasikeitusios komunikacijos forma.

1.3. Muziejų edukacinės paslaugos samprata

Pagrindiniai muziejinės edukacijos ištakų ir plėtros aspektai sietini su Švietimo epocha. Šios epochos ideologai aukštino protą, buvo siekiama racionaliai pažinti pasaulį, pasitelkiant mokslą ir

visuomenės švietimą. Todėl XVIII a. įsikuria ir pirmieji vieši muziejai, turintys labai aiškiai apibrėžtus didaktinius tikslus (Bėkšta, Jarockienė, 2016).

K. S. Prabhas (2005) teigia: „XIX amžiuje pirmoji muziejų funkcija buvo švietimas. Idealus muziejus buvo suprantamas kaip „aukštesnio lygio mokykla savamoksliams“ ir vieta, kur mokytojai tiesiog natūraliai turi ieškoti pagalbos, kuri pasitarnautų mokymui. Tačiau nepaisant akivaizdžių mokyklų–muziejų išimčių XIX amžiaus pabaigoje, viešųjų mokyklų ir muziejų edukacinis darbas išsiskyrė. Tik visai neseniai pastebėta, kiek daug „neformali“ edukacija gali duoti švietimui mokyklose, ir ši idėja sparčiai plinta jau bendroje muziejų ir švietimo sistemoje“.

Daugelyje pasaulio šalių muziejų edukacinės funkcijos pripažinimo svarba išaugo nuo XX a. pradžios. Tačiau pirmasis svarbus postūmis šiai problemai nagrinėti pasauliniu mastu buvo 1952 m. UNESCO seminaras Bruklina. Jame buvo nagrinėjamas muziejų edukacinio vaidmens klausimas, po jo kilo didžiulis susidomėjimas muziejų edukaciniu potencialu. Tai galima laikyti muziejinės edukacijos pripažinimo ir mokslinio tyrinėjimo pradžia (Prabhas, 2005). 1982 m. Amerikos muziejų asociacija (angl. *American Association of Museums*) sušaukė komisiją „Naujojo amžiaus muziejams“, kurios pagrindinė išvada – edukacinė muziejų funkcija yra tokia pat svarbi kaip ir kiti muziejų veiklos aspektai. Didžiojoje Britanijoje sudarytas nacionalinis mokslo planas, leidžiami specialūs leidiniai, kuriuose gvildenamas muziejų edukacinis vaidmuo. Muziejų personalas pradeda artimai bendradarbiauti su vietos švietimo valdžia, kad muziejų parodos ir programos atitiktų mokyklinius mokymo planus (Jarockienė, 2008).

Dabar bendradarbiavimas su bendruomene yra pagrindinis muziejaus darnaus vystymosi veiklos tikslas. Svarbus būdas palengvinti šio tikslo įgyvendinimą – edukacinės veiklos plėtojimas. Muziejus vaidina svarbų vaidmenį vietos bendruomenėje, ir edukacinė veikla, skirta bendruomenėms, yra svarbiausia to priežastis. Jos dėka muziejus tampa bendruomenės dalimi, formuoja teigiamą muziejaus įvaizdį, skleidžia gerąją, pozityviąją žinią apie muziejų įvairiuose visuomenės sluoksniuose ir skatina muziejaus steigėjus keisti savo požiūrį (Bėkšta, Jarockienė, 2016).

Anot A. Bėkštos ir N. Jarockienės (2016), stipriai keičiantis ir tobulėjant muziejinei edukacijai visame pasaulyje, sunku pateikti visuotiną ir vienareikšmę edukacijos sampratą, pritaikomą visuose muziejuose. Įvairūs šios srities tyrinėtojai ir organizacijos skirtingai apibrėžia ir interpretuoja šį muziejų veiklos aspektą. Muziejaus edukacinė veikla siejama su mokymusi visą gyvenimą, formalioju ir neformalioju mokymusi, formalioju ugdymu, vaikų švietimu, multidisciplininiu mokymusi, tęstiniu mokymusi (Pranskūnienė, 2013).

Muziejų edukacinė funkcija fiksuojama ir teisiniuose dokumentuose. LR Muziejų įstatyme (2010) numatyta, kad muziejai „bendradarbiauja su švietimo įstaigomis ir rengia muziejines moksleivių

lavinimo programas, organizuoja su muziejaus ar jo steigėjo veikla susijusius kultūros renginius“. Įstatyme muziejų edukacinė veikla susiaurinama iki mokymo ir lavinimo programų rengimo moksleiviams. Įdomu tai, kad pagal šį įstatymą nacionaliniai muziejai turi rengti mokymo programas, o respublikiniai, apskričių ir savivaldybių – moksleivių lavinimo programas. Šie teiginiai pabrėžia, kad edukacija yra nepaprastai svarbi muziejaus darbo dalis, tačiau išsamiau jos vaidmens nenusako (Jarockienė, 2008).

Muziejų kaip švietimo institucijų vykdomų funkcijų papildomąjį komponentą numato ir Tarptautinė muziejų taryba Muziejų etikos kodekse (ICOM..., 2006). Kodekse teigiama, kad „muziejus turi naudotis visomis įmanomomis galimybėmis ir plėtoti savo, kaip švietimo institucijos, veiklą, kuria galėtų naudotis visa visuomenė. Muziejaus pareiga yra pritraukti naują ir kuo platesnę visuomenės dalį iš pačių įvairiausių sluoksnių, vietovių ar grupių, nes muziejaus tikslas yra tarnauti visai visuomenei, stengiantis, kad ji galėtų aktyviai dalyvauti muziejaus veikloje, remti muziejaus tikslus ir politiką“.

Muziejų plėtros strateginėse 2015-2020 m. kryptyse teigiama, kad muziejai yra ne tik atminties išsaugojimo ir tyrimo, bet ir kultūros edukacijos įstaigos, kurių misija susijusi su visuomenės tobulėjimo skatinimu. Tokia muziejaus samprata taip pat pabrėžia muziejų edukacinės veiklos reikšmę.

Muziejinę edukaciją galima apibrėžti kaip mokymosi galimybę muziejaus aplinkoje, kurią lydi estetinis pasitenkinimas, naudojant muziejuje saugomus objektus. Pagrindinis tikslas kuriant edukacines programas yra ne perduoti informaciją, bet skatinti ir ugdyti pačių lankytojų supratimą bei aktyvumą. Reikia panaudoti visas priemones, metodus ir edukacines teorijas, neužmiršti svarbiausios ir geriausios didaktinės priemonės – nuoseklaus ir vaizdaus pačių objektų pristatymo (Jarockienė, 2008).

Muziejai – tai edukacinė aplinka, kurioje vykdoma tiek pažintinė, tiek ir specializuota edukacinė veikla. Tai puiki terpė aktyviai, organizuotai ir sistemingai ugdomajai veiklai. Muziejai kaip mokomoji terpė gali būti panaudojami tiek užklausinėje veikloje, tiek ir tiesioginio ugdymo procese. Tai pastaruoju metu skatina ir muziejų organizuojamos specializuotos veiklos: edukacinės ekskursijos ar edukaciniai užsiėmimai. Šių užsiėmimų pagrindinis tikslas – sudaryti tokias pažinimo ar veiklos sąlygas, kad muziejaus lankytojas būtų ne tik pasyvus klausytojas ar žiūrovas, bet ir aktyvus proceso dalyvis (Prakapienė, 2013). Taikant bendrakūrą, tokie muziejai sukuria papildomą vertę savo lankytojams ir pilnumoje gali pateisinti jų lūkesčius, su sąlyga, kad į lankytojų, kaip dalyvių, nuomonę apie paslaugą, yra atsižvelgiama.

Plačiuoju požiūriu muziejaus paslaugos gali būti apibrėžiamos kaip bet kuri veikla ar nauda, kurią muziejus gali pasiūlyti bendruomenėms. Galime išskirti dvi paslaugų grupes: formaliojo ir neformaliojo ugdymo paslaugos ir kitos, įgalinančios realizuoti muziejų misiją, paslaugos, kurios apibrėžiamos kaip bendruomenėms skirtos muziejaus kultūrinės veiklos, kuriančios socialinio, inovacijų ir finansinio

kapitalo vertes. Šiuolaikinio muziejaus veiklos tikslas – kurti naujas paslaugas, užtikrinant efektyvesnę jų sklaidą, komunikaciją ir rinkodarą, kurios būtų nukreiptos žmonių kūrybingumui ir saviraiškai skatinti, bendruomenei muziejuje sutelkti. Naujoviškos paslaugos kuriamos ne tik naudojant technologijas, bet ir kasdieniu muziejininko darbu su lankytojais, sudarant sąlygas lankytojui ne tik įgyti žinių, bet ir sudaryti sąlygas jam pačiam tas žinias kurti (Bėkšta, Jarockienė, 2016).

Edukacija muziejuose yra svarbus reiškinys, kuris skatina lankytojų domėjimąsi, kūrybiškumą, plečia jau turimą patirtį, formuoja vertybes ir požiūrius (Prakapienė, 2013). Kaip nurodo A. Nuzacci (2006), muziejų lankytojai skiriasi savo amžiumi, socialiniu statusu, požiūriais ar vertybėmis. Tačiau muziejai yra patrauklūs tuo, kad kiekvienas, neatsižvelgiant į jų amžių ar požiūrį, čia gali rasti sau vertingų ir įdomių dalykų. Dėl to tik sustiprėja muziejų kaip edukacinės erdvės / aplinkos svarba (Prakapienė, 2013).

Muziejaus edukacinė aplinka nuo tradicinės edukacinės aplinkos skiriasi savo specifika (Prakapienė, 2013). F. Waidacheris (2007) pabrėžia: „Esminis tokio švietimo požymis yra tas, kad muziejus ne tiesiogiai atlieka švietimo darbą, o suteikia galimybę šviestis. Tačiau tai nereiškia, kad remiantis muziejiniais rinkiniais negalima siekti pedagoginių tikslų, t. y. muziejų panaudoti ugdymui.“ Pastaraisiais metais daugėja muziejų teikiamų edukacinių paslaugų, o organizuojamas mokymo(si) procesas plečia tradicinio mokymo turinį, pažinimo galimybes bei ugdymo formas. Muziejuose įrengiamos specializuotos erdvės, skirtos ugdomajai veiklai, taikomos aktyvios darbo ir ugdymo formos: teatralizuoti pasirodymai, žaidimų elementai, eksperimentiniai tyrimai ar projektavimo darbai ir kt. (Prakapienė, 2013).

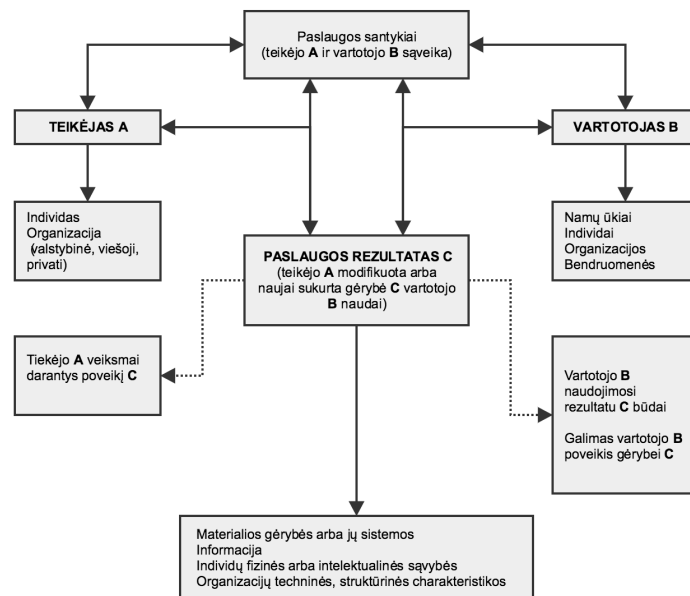
Muziejų edukacinė aplinka – tai dinamiška ugdymo ir mokymosi erdvė, sukurta ir veikiama muziejuje ugdomąją veiklą atliekančio žmogaus – muziejininko (gali būti ir mokytojo) bei nulemta ugdymo tikslo, jį atitinkančio ugdymo turinio bei jo įsiminimą paremiančių ugdymo formų, metodų, priemonių, kitų toje aplinkoje esančių daiktų ir / ar subjektų, turinčių įtakos edukacinei informacijai sklستي ir jai perprasti (Prakapienė, 2013).

Muziejų edukacijos specifiką lemia visa muziejinė mokymosi erdvė – pats muziejus, mokymosi objektai, eksponatai; bei informacijos perdavimo priemonės: ekspozicija, etiketės su tam tikra informacija, gido vedamos ekskursijos, specialios programos moksleiviams, seminarai mokytojams, iliustruotos paskaitos studentams, įvairūs konkursai ir veiklos šeimoms bei suaugusiesiems, filmai, koncertai, konferencijos ir t.t. Kiekvienas muziejus turi pasirinkimo laisvę interpretuodamas ir naudodamas edukacijos sampratą muziejuje, tačiau nė vienas neatmeta mokymosi idėjos muziejinėje aplinkoje. Todėl svarbiausia yra žinoti ir taikyti tas mokymosi teorijas, kurios padėtų pasiekti užsibrėžtus

tikslus. Muziejų edukacinėje veikloje pritaikomos trys edukacijos teorijos: didaktinė aiškinamoji, atradimų, konstruktyvizmo. Šias tris edukacijos teorijas galime suskirstyti į du blokus: pasyvaus ir aktyvaus mokymosi. Pasyviajam priskirtinas didaktinis aiškinamasis modelis, o aktyviam – atradimų bei konstruktyvizmo teorijos. Pastaruoju metu nuo pasyvaus mokymosi metodų einama prie aktyvaus lankytojų dalyvavimo mokymosi procese (Jarockienė, 2008). Galima teigti, kad aktyviajam edukacijos modeliui priskiriamas ir bendrakūros modelis.

Norint apibrėžti muziejų edukacinės paslaugos sampratą, svarbu suvokti ir pačios paslaugos apibrėžimą. N. Johns (1999), atlikęs paslaugos apibrėžimų analizę, nustatė, kad paslaugos terminas vartojamas ekonomines veiklos šakai apibūdinti, veiklos rezultatui nusakyti ir procesui apibrėžti, kai teikiant paslaugą vyksta asmenų sąveika ir vartotojas įgauna laikiną patyrimą. G. Tocquer, M. Langlois (1992) manymu, paslauga reikėtų vadinti laikiną vartotojo patyrimą, kuris įgaunamas jam sąveikaujant su paslaugų organizacijos personalu arba techninėmis (materialinėmis) priemonėmis. Pasak C. Gronroos (1990), paslauga – tai veiklos, skirtos vartotojų sunkumams įveikti ir vykstančios jam ir personalui arba organizacijai priklausančioms fizinėms gerybėms sąveikaujant, visuma. Galima pastebėti, kad mokslininkų apibrėžimuose akcentuojama, jos paslauga visų pirma yra procesas, kai vyksta vartotojo ir personalo sąveika.

J. Gadrey (1996) nuomone, paslaugoms priskiriama teikėjui A ir vartotojui B sąveikaujant atliekama veikla, kurios tikslas – transformuoti vartotojui B priklausančią gėrybę C. Skiriamasis šios veiklos bruožas – rezultatas negali cirkuliuoti nepriklausomai nuo gėrybės C (žr. 1.4 pav.).

1.4 pav. Paslaugos samprata
Šaltinis: J. Gadrey (1996).

Šis paslaugos apibrėžimas teikia galimybę apibūdinti labai įvairias paslaugas nes apima (Bagdonienė, Hopenienė, 2005):

- Vartotojui priklausančias arba jo kontroliuojamas gėrybes (daiktus arba technines sistemas), kurios pateikiamos paslaugų teikėjui taisyti, prižiūrėti, perkelti ir t.t.;
- Standartizuotą ir koduotą informaciją (įskaitant ir pinigus), kurią paslaugos teikėjas privalo apdoroti, pakeisti arba valdyti vartotojo naudai;
- Patį individą, jo intelektualines, fizines savybes bei jo buvimo vieta;
- Organizacijas, t. y. jų struktūrines ir technines charakteristikas, personalo kompetenciją – visa tai, ką paslaugos teikėjas privalės analizuoti ir sąveikaudamas su organizacija pakeisti.

Visais minėtais atvejais paslaugos esmę sudaro transformacijos procesai, kuriems vykdyti būtinas paslaugos vartotojo ir teikėjo bendradarbiavimas (Bagdonienė, Hopenienė, 2005).

L. Bagdonienė ir R. Hopenienė (2005) išskiria šias paslaugų savybes:

- neapčiuopiamumas,
- **heterogeniškumas (nevienalytiškumas),**
- nepatvarumas,
- **vartotojo dalyvavimas paslaugos teikimo procese,**
- paslaugos teikimo ir vartojimo vienovė (vienalaikiškumas),
- nuosavybės nekeičiamumas.

Analizuojant muziejų edukacinės paslaugos sampratą bendrakūros kontekste, itin svarbios tampa šios dvi paslaugos savybės: 1) heterogeniškumas (nevienalytiškumas); 2) vartotojo dalyvavimas paslaugos teikimo procese.

Heterogeniškumas (nevienalytiškumas). Kartą pasinaudojęs paslauga, vartotojas susikuria jos stereotipą. Tačiau identiškų paslaugų nėra. Tai sąlygoja skirtingi paslaugų deriniai, teikimo formos, terminai, nauda vartotojui ir kainų skirtumai (Bagdonienė, Hopenienė, 2005).

Svarbiausia paslaugų heterogeniškumo priežastis – žmonių santykiai. Pagrindinis kontaktinio personalo uždavinys yra atpažinti vartotojo poreikius, užmegzti santykius su juo ir suteikti pageidautiną paslaugą. Gerai nusiteikęs, turintis visas paslaugai reikalingas medžiagas ir priemones, gavęs laiku ir tikslią informaciją darbuotojas suteiks visai kitokią paslaugą negu, sakykim, tą, kurią teikė pervargęs, suirzęs skubantis darbuotojas. Paslaugų skirtumus lemia ir vartotojai. Kiekvieną kartą žmogus į paslaugų įmonę ateina kitoks: geranoriškas ar piktas, tolerantiškas ar priekabus, punctualus ar vėluojantis, drausmingas ar nesilaikantis taisyklių ir t.t. (Bagdonienė, Hopenienė, 2005).

Vartotojo dalyvavimas paslaugos teikimo procese. Paslaugų teikimo sistemoje vartotojas atlieka du vaidmenis: vartotojo ir dalyvio. Nagrinėjant paslaugų savybes, aktualesnis pastarasis vaidmuo (Bagdonienė, Hopenienė, 2005).

Vartotojas kaip paslaugos teikimo sistemos dalyvis gali būti (Bagdonienė, Hopenienė, 2005):

- paslaugos teikimo sistemos poveikio objektas, kai keičiamos fizinės, intelektualinės ir psichologinės savybės;
- vienas iš paslaugų teikimo sistemos išteklių, naudojamų paslaugai suteikti (dalyvaudamas teikiant paslaugą, jis pateikia paslaugai suteikti būtiną informaciją, pavyzdžiui, papasakoja apie savo sveikatos būklę; pageidaujamą kelionės maršrutą ir terminus ir t. t.), atlieka kai kurias funkcijas, pavyzdžiui, savitarnos restorane pasirenka patiekalus, pavalgęs nusineša indus, užpildo svečio kortelę viešbutyje ir t. t.

Kadangi paslauga reikalauja teikėjo ir vartotojo kontakto, tai pastarasis tam tikru momentu su organizacija tiesiogiai ar telekomunikacijos kanalais turi užmegzti ryšį. Priklausomai nuo paslaugos technologinio proceso ypatumų ar vartotojo pageidavimų, vartotojas gali dalyvauti visame paslaugos teikimo procese (pavyzdžiui, teatre, muziejuje, ligoninėje) ar tik kai kuriose jo operacijose (pavyzdžiui, vairuotojas gali stebėti visą automobilio remontą arba palikti ir pasiimti jį jau suremontuotą). Tiek vartotojo ir paslaugos teikėjo ryšiai, tiek ir vartotojo dalyvavimas veikia ir paslaugos rezultata, ir paslaugos kokybę. Neretai vartotojas blogai vertina suteiktą paslaugą, tačiau nesusimąsto, kad pats neatliko būtinų procedūrų, nesilaikė taisyklių, vėlavo ir pan. Todėl paslaugų teikėjams keliamas uždavinys – šviesti ir mokyti vartotojus, ugdyti jų lojalumą ir ištikimybę paslaugų teikėjams. Be to, rasti būdų, padedančių išvengti atskiro vartotojo individualumo neigiamo poveikio, kad būtų garantuotas paslaugų teikimo sistemos efektyvumas. Vartotojų mokymas svarbus ir dėl to, kad sparti mokslo ir technikos pažanga lemia ne tik tobulesnius procesus teikiant paslaugas, bet ir sudėtingesnių įrengimų (įrangos) panaudojimą (Bagdonienė, Hopenienė, 2005).

Apibendrinant, galima teigti, kad muziejaus edukacinė paslauga visų pirma skirta visuomenei, jos tobulėjimo skatinimui. Tai mokymosi muziejaus aplinkoje galimybė. Tuo tarpu bendrakūros kontekste muziejaus teikiama paslauga šiuolaikiniame pasaulyje įgalina lankytoją paslaugą kurti kartu, tokiu būdu suteikiant abipusę naudą tiek muziejui, didinant jo populiarumą, tiek lankytojui, pateisinant jo lūkesčius. Svarbu pabrėžti, kad muziejų edukacinė funkcija yra fiksuojama ir teisiniuose dokumentuose – taip trečiosios šalys yra įgalinamos dalyvauti bendros vertės kūrimo procese.

1.4. Paslaugų kokybės bendrakūra

M. Spierts (2003) teigimu, švietimas ir kultūra yra neatsiejami nuo savitarpio mokymosi, bendrabūvio normų ir vertybių ugdymo, edukacinio aktyvinimo, suaugusiųjų lavinimo įstaigų, bendrų kultūrinių interesų nustatymo, kultūrinių išvykų, meninės veiklos skatinimo, kliūčių dalyvauti kultūros procese šalinimo, kultūrinio švietimo centrų, bibliotekų.

Socialinė ir kultūrinė veikla – tai paslaugos, kurios yra teikiamos mokyklų, bibliotekų, muziejų ar kitų ugdymo įstaigų. Tačiau švietimo ir ugdymo sistemos formavimas nėra paliktas vien pačių ugdymo įstaigų prerogatyvai. Tokia politika yra reglamentuota įstatyminės bazės ir skatina valstybės ugdymo įstaigas maksimaliai įsitraukti į šį procesą. Šiuolaikinė Lietuvos švietimo ir ugdymo politika reikalauja garantuoti vaikui ir jo šeimai galimybę pasinaudoti valstybės teikiamomis paslaugomis, kurti įvairesnes, tėvų ir vaikų poreikius atliepiančias ugdymo ir socialinių paslaugų formas. (Martišauskienė, Trakšėlytė, 2013).

Lietuvos mokyklų ir muziejų bendradarbiavimo tinkle plėtros gairių parengimo poreikį pagrindžia (Valužienė, 2015):

1. **Vaikų ir jaunimo kultūrinio ir meninio ugdymo svarba.** Vaikų ir jaunimo įtraukimas į kultūrinę, meninę veiklą gali suformuoti įpročius visam žmogaus gyvenimui. Tyrimai rodo, kad kultūrinis ugdymas(is) daro vaikų gyvenimą geresnį. Dalyvavimas kultūriniame ugdyme(si) padeda jiems geriau mokytis, lengviau susirasti darbą, jie labiau linkę dalyvauti savanoriškose veiklose ir būti pilietiškai aktyvūs (The Case for Cultural..., 2013). Kultūrinis ugdymas(is) padeda perkelti kūrybiškumo įgūdžius į visas kitas veiklos sritis vystant tiek socialines, tiek technologines ir verslo inovacijas (Policy Handbook..., 2014).
2. **Lietuvos strateginiuose dokumentuose išskirti tikslai.** Kultūros ir kultūrinio ugdymo svarba, jos reikšmė švietimo procesams pabrėžiama daugelyje naujausių nacionalinių strateginių dokumentų.

Pagrindiniame Lietuvos strateginiame dokumente „Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ pabrėžiama, kad „Lietuvos piliečių kultūros, mąstymo, elgsenos pokyčiai ir visuomenės vertybės lems sėkmingą šalies raidą ir padės pasirengti drąsiai priimti globalios konkurencijos iššūkius“. Todėl šia strategija siekiama „paskatinti esminius visuomenės pokyčius ir sudaryti sąlygas formuoti kūrybingai, atsakingai ir atvirai asmenybei“. Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ švietimui kelia uždavinius stiprinti piliečių istorinę savimonę ir savigarbą, skatinti įvairių rūšių kultūrinę ir meninę raišką, atnaujinant švietimo programas, sumaniai naudojant paveldo objektus ugdymo reikmėms.

2014-2020 m. nacionalinėje pažangos programoje, skirtoje Lietuvos pažangos strategijai „Lietuva 2030“ įgyvendinti, kultūra išskirta kaip vienas iš horizontalių prioritetų, kurio bendrasis tikslas – stiprinti visuomenės tapatybę, kūrybingumą, plėtojant konkurencingas kultūros paslaugas visoje Lietuvoje. Programoje teigiama, kad „kultūra grindžiamas kūrybingumas ne tik stiprina visuomenės pasitikėjimą savo jėgomis išsaugoti savo tapatybę ir siekti gerovės, tačiau taip pat daro įtaką naujų inovatyvių produktų ir paslaugų kūrimui, suteikia žmogui įkvėpimą mokytis ir stiprina bendruomenės, didina socialinių grupių sąsajas, gerina vietos įvaizdį, kuria viešojo ir privataus sektorių partnerystę, teigiamai veikia miestų ir regionų plėtrą“, todėl „būtina užtikrinti sąlygas kultūrinėms žmogaus kompetencijoms ugdyti, pritaikyti, skleisti jas visą gyvenimą, skatinti kūrybingumą ir lyderystę“.

Valstybinės švietimo 2013-2022 m. strategijos pagrindinis strateginis tikslas – „paversti Lietuvos švietimą tvariu pagrindu valstybės gerovės kėlimui, ugdyti veržliam ir savarankiškam žmogui, atsakingai ir solidariai kuriančiam savo, Lietuvos ir pasaulio ateitį“, taip pat atliepia Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“ nuostatas, pasaulines švietimo filosofijos, politikos ir praktikos tendencijas. Strategijos trečiasis tikslas – „suteikti mokiniam, studentams ir jaunimui palankiausias galimybes išskleisti individualius gebėjimus ir tenkinti specialiuosius ugdymosi ir studijų poreikius“. Strategijoje nurodoma, kad „Lietuvos bendrojo ugdymo, profesinio mokymo, aukštosios, neformaliojo švietimo mokyklos nepakankamai išnaudoja turimą potencialą, siekdamos geresnės kokybės ir sąveikos su žmogaus ir visuomenės poreikiais. Pastaraisiais metais daug nuveikta į bendrojo ugdymo mokyklas diegiant įsivertinimo, strateginio planavimo, socialinės partnerystės ir tinklaveikos elementus, tačiau tokia praktika vis dar netapo tradicine, savaimine mokyklų kultūra, dažniau apsiribojama teisės aktu ar laikinų projektų vykdymu“.

Lietuvos politikos kaitos gairių tikslas – „atnaujinti Lietuvos kultūros politikos modelį, kuris padėtų atskleisti, išsaugoti ir plėtoti visuomenės kultūrinį tapatumą ir kūrybinį potencialą“. Gairės akcentuoja poreikį kultūrą laikyti strategine valstybės raidos kryptimi ir kultūros politiką susieti su kitomis valstybės politikos sritimis ir sukurti veiksmingą institucijų bendradarbiavimo modelį. Teigiama, kad „mokyklos, bibliotekos, muziejai ir kita visą gyvenimą supanti švietimo aplinka kiekvienam Lietuvos gyventojui turi suteikti galimybių atsiskleisti ir dalyvauti kultūriniame gyvenime, gilinti savo kultūrinės žinias, ugdyti savo kūrybiškumą ir taikyti jį kasdieniame gyvenime. Akcentuojama, kad būtina „formaliojo švietimo sistemoje svarbią vietą skirti kultūriniam švietimui ir visose ugdymo programose skatinti kūrybiškumą“.

Regionų kultūros plėtros 2011-2020 m. programos pagrindinis strateginis tikslas – „sudaryti sąlygas regionuose žmogaus kūrybinei raiškai ir visapusiškai asmenybės raidai, kultūros įvairovei, sklaidai ir prieinamumui, kaip regiono socialinės ir ekonominės pažangos pagrindui, ugdyti pilietinę

savimone, puoselėjant regionų išskirtinumą ir patrauklumą“. Šioje programoje teigiama, kad „nesuderintos kultūros ir švietimo įstaigų veiklos, vykdant neformalųjį ugdymą, kultūros įstaigos neišnaudoja visų galimybių rengdamos neformaliojo ugdymo programas“. Programoje pabrėžiama tarpinstitucinio bendradarbiavimo tarp kultūros ir švietimo įstaigų svarba ir numatyta, kaip vienas iš uždavinių, „skatinti regionų vietos kultūros plėtros, kultūrinio turizmo, švietimo, socialinių paslaugų integruotą teikimą, efektyviai išnaudojant vietos infrastruktūrą“.

3. **Muziejinės edukacijos svarba ir galimybės.** Mokyklos, be formalaus švietimo, dėmesį skiria ir vaikų kultūrinei edukacijai. Tai gali vykti įvairiomis formomis: per struktūruotą mokymo programą įgyvendinančias pamokas, tokias kaip istorija, literatūra, teatras, muzika ir pan., taip pat per popamokinio ugdymo programas, kurios skirtos turintiems polinkį konkrečiai kultūrinio pažinimo sričiai. Tačiau kultūrinės edukacijos srityje šalia mokyklų veikia ir įvairios kultūros įstaigos, todėl, siekiant kokybiško kultūrinio ugdymo, aktualu sujungti švietimo ir kultūros institucijų bei organizacijų potencialą.

Muziejai, kaip išskirtinės mokymo ir mokymosi aplinkos, užima ypatingą vietą vaikų kultūrinio ugdymo procese. Muziejuose sukuriama ir įgyvendinama daug edukacinių programų, tai unikali mokymosi erdvė, kur mokomasi iš pirminių kultūros šaltinių. Muziejų edukacijos galimybės glaudžiai susijusios su bendruoju ir neformaliuoju ugdymu, taip pat su savaiminiu mokymusi. Šiuo požiūriu mokyklos ir muziejai yra ugdymo proceso partneriai.

Žiūrint iš verslo pusės, edukacines paslaugas galima apibūdinti kaip viso gyvenimo trukmės procesą, kuris tampa vienu iš svarbiausių ilgalaikio ekonomikos augimo stimulų ir yra glaudžiai susijęs su žiniomis, pagrindiniu šiuolaikinės visuomenės vertės kūrimo veiksmu. Edukacija apima plačią sritį, kurioje ugdymo procesas orientuojamas į žinių ir kompetencijų plėtrą, kūrybiškumo ugdymą, gebėjimų išryškinimą, poreikių ir interesų tenkinimą, suteikia galimybę įgyti daugiau žinių, tobulinti kompetencijas, kurios galiausiai tampa nuostatomis, vertybėmis ir elgesio normomis, praktiškai pritaikomomis asmeniniame gyvenime ir/ar profesinėje veikloje (Kubilienė, 2012).

Kalbant apie edukacinių paslaugų kokybę, akcentuojami šie visuomenės švietimo (taip pat edukacinių paslaugų) kokybei būdingi bruožai: pradinių sąlygų kokybė – mokomosios, edukacinės aplinkos, vadovėlių, literatūros, ugdymo/mokymo priemonių, techninės įrangos, personalo kokybė; ugdymo proceso kokybė – mokymo, ugdymo, laisvalaikio, neformalaus ugdymo veiklos, ugdytojų ir ugdomųjų tarpusavio santykiai, organizacijos klimatas, bendradarbiavimas; rezultatų kokybė – pasiekimai, įspūdžiai, dalyvavimas konkursuose, varžybose, konferencijose, egzaminų ir mokymosi rezultatai, kvalifikacijos kėlimas; pasiekimų kokybė – augantis visuomenės kultūros lygis, sėkmingas

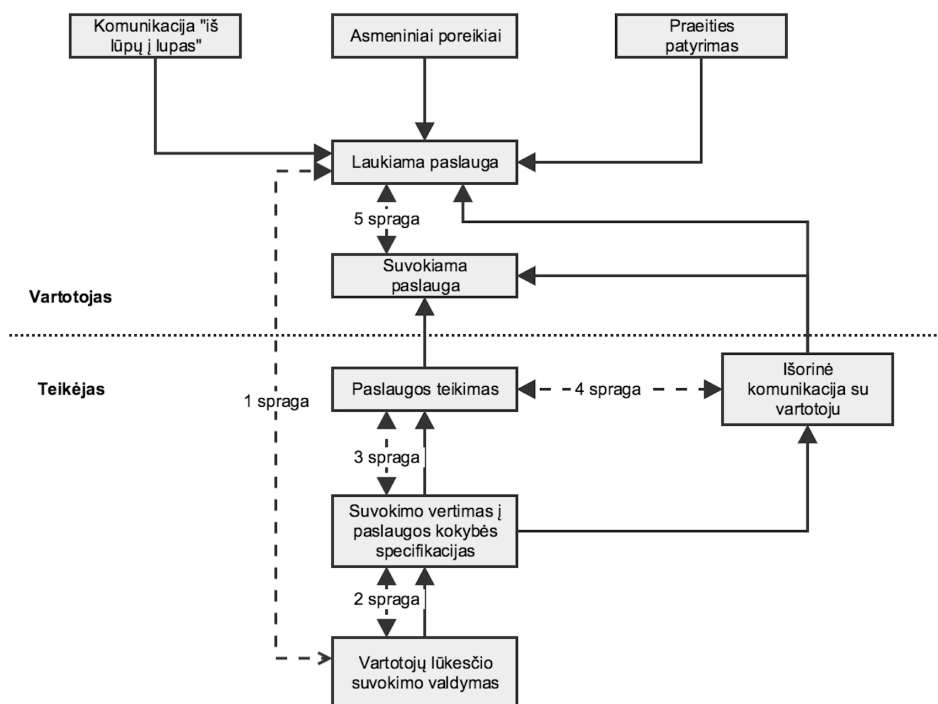
konkuravimas darbo rinkoje; pridėtinė vertė – kiek svarbus buvo edukacinių paslaugų indėlis (Želvys, 2003).

Galima teigti, kad edukacinių paslaugų verslo sektoriuje yra svarbi strategija, kuri itin akcentuoja paslaugų kokybę, orientuotą į vartotoją, integruojant marketingą į visus veiklos aspektus, kuri tenkina vartotojų ir visuomenę poreikius. Be to, svarbu parinkti marketingo kompleksą, kuris geriausiai atitiktų edukacinių paslaugų vidinį pajėgumą bei išorinę marketingo aplinką (Kubilienė, 2012).

Vartotojiškoje visuomenėje apsilankymas muziejuje gali būti prilygintas pirkimo pasirinkimui, kai pirkėjas įsigyja tai, ko nori. Įvairūs tyrimai muziejui leidžia sužinoti, kaip lankytojai suvokia muziejaus sukurtą vertę (Kotler, Keller, 2012), ko lankytojai nori, kokiais tikslais ir kodėl jie lankosi arba nesilanko muziejuje. Atliekant lankytojų tyrimus, stebimas ir analizuojamas jų judėjimas per parodą, nagrinėjamos demografinės ir psichografinės lankytojų bei muziejaus nelankančių grupių ypatybės, tiriamos tikslinės grupės, nustatomi lankytojų jausmai, nuostatos ir prioritetai; tiriama, kaip lankytojai vertina muziejaus infrastruktūrą, darbuotojus ir suteiktas paslaugas (Kotler, 2008). Anot S. Jain ir G. Gupta (2004), šiems tyrimams atlikti gali būti naudojami vartotojų nuomonės tyrimo modeliai, būtent: vartotojo lūkesčių – suvoktų paslaugų kokybės vertinimo modelis SERVQUAL (angl. *service quality*).

Įvairių paslaugų tyrėjai yra pripažinę SERVQUAL modelio universalumą bei patikimą, apibrėžtą struktūrą (Stašys, Malikovas, 2010). Šį modelį sukūrė anglų mokslininkai P. Parasuraman, V. Zeithaml ir L. Berry (1988). Naudojant SERVQUAL modelį, atliekamas vartotojų lūkesčių prieš paslaugos teikimą ir gautos paslaugos palyginimas (Bebko, 2000; Ladhari, 2008; Lee ir kt., 2000; Robledo, 2001; Seth ir kt., 2008). T. y. modelis paremtas „neatitikimo“ paradigma, pagal kurią vartotojo pasitenkinimas paslauga yra nusakomas skirtumu tarp asmens lūkesčių iki paslaugos suteikimo ir suvoktos paslaugos įvertinimo (neatitikimu, spraga). Jei vartotojo suvokta paslaugos kokybė yra žemesnė už tą, kurios tikėtasi (lūkesčius, susijusius su paslauga), vartotojas bus nepatenkintas; jei suvokta paslaugos kokybė viršija jo lūkesčius – vartotojas bus patenkintas. Skirtumas tarp vartotojo lūkesčių ir jo suvoktos paslaugos vadinamas paslaugos kokybės spraga (Puškorius, 2015).

SERVQUAL modelis buvo sudarytas, remiantis paradigma, kad, planuojant paslaugą, planavime ir jos teikimo procese atsiranda spragų, darančių įtaką paslaugos kokybei, paslaugos suvokimui ir lūkesčiams, susijusiems su paslauga. Dėl šios spragų paradigmos SERVQUAL modelis dažnai yra vadinamas „spragų modeliu“ (Parasuraman, 1985) (žr. 1.5 pav.).

1.5 pav. SERVQUAL modelis

Šaltinis: P. Parasuraman, V.A. Zeithaml, L.L. Berry (1988).

Spraga tarp vartotojo suvoktos paslaugos ir vartotojo lūkesčių (paslaugos kokybės spraga) nagrinėjama, įvertinus kitas keturias spragas, kurios atsiranda paslaugų teikėjui planuojant ir teikiant paslaugą (Europos, 2010):

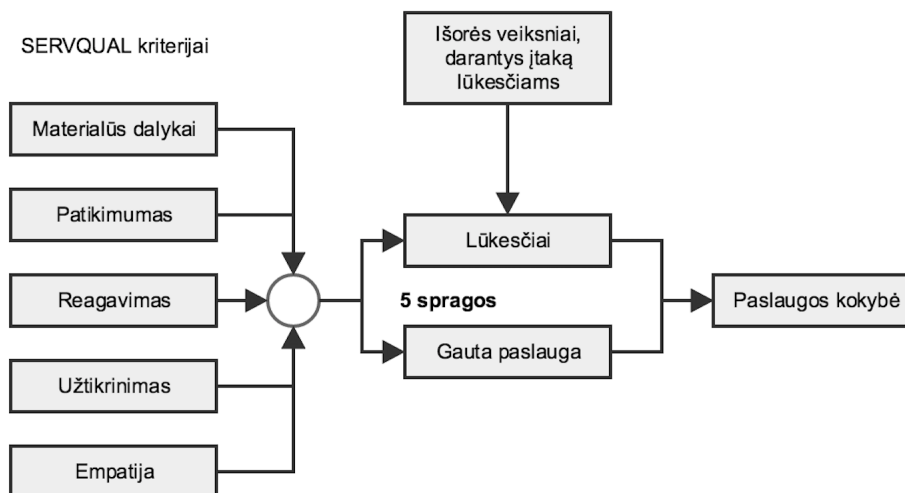
- *1 spraga.* „Lūkesčiai – lūkesčių suvokimas“. Spraga gali atsirasti dėl rinkodaros tyrimų trūkumo, bendravimo barjerų, netinkamo informacijos judėjimo muziejuje;
- *2 spraga.* „Lūkesčių suvokimas – planuota paslauga“. Spraga gali atsirasti dėl nepakankamų įsipareigojimų teikti kokybiškas paslaugas, dėl suvokimo, kad tai neįgyvendinama, dėl netinkamo paslaugų standartizavimo;
- *3 spraga.* „Planuota teikti paslauga – suteikta paslauga“. Spraga gali atsirasti dėl muziejaus darbuotojų vaidmenų neaiškumo ir konflikto, dėl netinkamų technologijų ar nepakankamos darbuotojų kvalifikacijos, dėl netinkamos muziejaus valdymo sistemos, komandinio darbo trūkumo, menkos muziejaus darbuotojų motyvacijos;
- *4 spraga.* „Planuota teikti paslauga – išorinė komunikacija“. Spragą gali lemti nepakankamas horizontalus bendravimas muziejuje;
- *5 spraga* (paslaugos kokybės spraga). „Paslaugos suvokimas – paslaugos lūkesčiai“. Spraga atsiranda dėl subjektyvaus kliento mąstymo ir paslaugos vertinimo, dėl kompleksiško kliento lūkesčių.

Pasak A. Jurkauskio ir D. Susnienės (2001), SERVQUAL modelis nustato 10 veiksmų, pagal kuriuos įvertinama paslaugos kokybė. Šie veiksniai (kriterijai) suskirstyti į penkias grupes, apibūdinančias funkcinę paslaugos teikimą (Jurkauskas, Susnienė, 2001; Parasuraman, 1985; Stašys, Malikovas, 2010; Šimkus, Pilelienė, 2010):

1. **Materialūs dalykai** (angl. *tangibles*) – fiziniai paslaugos aspektai, patvirtinantys jos realumą: materialinės bazės, įrengimų ir įrenginių, personalo ir komunikacijos priemonių išvaizda ir švara. Analizuojant muziejaus paslaugų kokybę, tai galėtų būti edukacinė jo aplinka, eksponatai, fondų rinkiniai, informacinės komunikacinės technologijos, muziejaus kolekcijų prieinamumas ir patrauklumas.
2. **Patikimumas** (angl. *reliability*) – paslaugos teikėjo gebėjimas tinkamai ir tiksliai suteikti paslaugą, pateikti patikimą informaciją. Paslauga iš pirmo karto suteikiama nedarant klaidų, numatytu laiku ir sutartu būdu. Muziejaus paslaugos teikime tai reikštų prasmingą ir ugdantį turinį vaikams ir jaunimui, suderintą kartu su švietimo įstaiga.
3. **Reagavimas** (angl. *responsiveness*) – personalo noras ir pasirengimas padėti vartotojui, tinkamas paslaugos suteikimas, aptarnavimo operatyvumas, skubus reagavimas į prašymus bei pageidavimus ir vartotojo informavimas apie paslaugos suteikimą laiku. Muziejaus edukatoriai turėtų įtraukti vaikus ir jaunimą į paslaugos teikimo procesą bei lanksčiai prisitaikyti, sukurti tokią aplinką, kur lankytojas galėtų ne tik išgirsti, bet ir paliesti.
4. **Užtikrinimas** (angl. *assurance*):
 - 4.1 Kompetencija – reikiamų įgūdžių ir žinių turėjimas paslaugai atlikti;
 - 4.2 Pagarbumas – mandagumas, pagarba, dėmesys ir draugiškumas bendraujant su vartotoju;
 - 4.3 Pasitikėjimas – personalo patikimumas, įtikinamumas ir sąžiningumas;
 - 4.4 Saugumas – pavojaus, rizikos ir abejonių nebuvimas.Muziejaus edukatoriai turėtų išmanyti vaikų ir jaunimo ugdymo programą. Mokytojai, įsitraukdami savo resursais (kompetencijomis), galėtų padidinti užtikrintumą.
5. **Empatija** (angl. *empathy*):
 - 5.1 Priėjimas – prieinamumas ir lengvas bendravimas;
 - 5.2 Ryšio palaikymas – informacijos suteikimas vartotojui aiškia kalba ir vartotojo išklausymas;
 - 5.3 Vartotojo supratimas – pastangų dėjimas norint pažinti vartotoją ir jo poreikius.Muziejaus edukatoriai, padedami mokytojų, turėtų mokėti prieiti prie vaikų ir jaunimo bei suteikti informaciją aiškia kalba.

G. D. Kang ir J. James (2004) pabrėžia, jog SERVQUAL kriterijai, visų pirma, pasireiškia funkcinės paslaugos kokybės įgyvendinime ir tik paskui, kartu su techninės kokybės standartu daromas

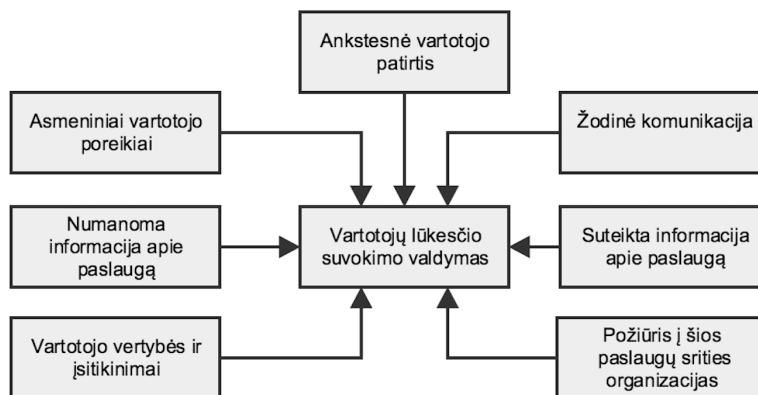
poveikis bendrai paslaugos kokybei, lūkesčių pateisinimui bei teikėjo įvaizdžiui. M. Kumar ir kt. (2009) pateikia SERVQUAL kriterijų ir penkių spragų tarpusavio santykį (žr. 1.6 pav.).

1.6 pav. SERVQUAL kriterijų ir lūkesčių atitikimo gautai paslaugai santykis

Šaltinis: M. Kumar (2009).

Vartotojo lūkesčiai yra subjektyvūs ir susiformuoja, veikiant įvairiems veiksniams. Svarbiausi veiksniai, darantys įtaką vartotojo lūkesčiams, pavaizduoti 1.7 pav.

1.7 pav. Vartotojo lūkesčių šaltiniai

Šaltinis: Europos vartotojų pasitenkinimo valdymo vadovas (2010).

Pasak A. Šimkaus ir L. Pilelienės (2010), SERVQUAL metodika leidžia:

- nustatyti neatitikimus tarp suvoktos paslaugų kokybės ir vartotojų lūkesčių pagal kiekvieną kokybės dimensijos teiginį;
- įvertinti įmonės teikiamų paslaugų kokybę pagal kiekvieną paslaugų kokybės dimensiją;
- palyginti dviejų konkuruojančių įmonių paslaugos kokybę;
- nustatyti atskirų paslaugos vartotojų segmentų suvoktos paslaugų kokybės vertinimo skirtumus.

T. Palaima (2005) teigia, kad paslaugos dimensijų teiginių svarbumo matavimas ir vartotojų

lojalumo bei elgsenos intencijų matavimai yra efektyvios paslaugų kokybės tyrimų programos kriterijai. Taigi, svarbu matuoti ne tik paslaugų kokybę, bet ir vartotojų pasitenkinimą.

Vartotojų pasitenkinimas yra platesnio pobūdžio koncepcija, tuo tarpu paslaugos kokybės koncepcijos pagrindas yra paslaugos kokybės dimensijos. Paslaugos kokybė yra vartotojų pasitenkinimo komponentas. T. Palaima (2005) teigia, kad paslaugos kokybę lemia penkios kokybės dimensijos. Tuo tarpu vartotojų pasitenkinimą lemia paslaugos kokybė, produkto kokybė ir kaina.

SERVQUAL metodika nustato ryšį tarp pasitenkinimo ir vartotojų elgsenos intencijų. Analizė, panaudojant SERVQUAL priemonę, padeda identifikuoti sritis, kurias reikia tobulinti, tačiau negalima nustatyti, kuriuos konkrečiai paslaugų teikimo etapus reikia tobulinti (Šimkus, Pilelienė, 2010).

Pasak L. Kašubienės (2005), SERVQUAL metodą pradėta naudoti, vertinant paslaugų kokybę įvairiuose sektoriuose. SERVQUAL rezultatas yra lygus skirtumui tarp to, ką gauna vartotojas ir ko vartotojas tikisi. Pasak A. Žekevičienės (2009), nepaisant daugelio kritinių pastebėjimų, SERVQUAL laikomas validžiu paslaugų kokybės vertinimo instrumentu, kadangi skirtumo tarp vartotojų lūkesčių ir suvoktos kokybės nustatymas sudaro pagrindą gerinti paslaugų kokybę įvairiose paslaugų srityse. Anot P. Parasuraman ir kt. (1988), SERVQUAL instrumentas galėtų būti plačiai naudojamas, kaip „skeletas“, kuris gali būti adaptuotas konkrečios organizacijos tyrimo poreikiams. Daugelis vėlesnių tyrimų patvirtino „spragų teorijos“ tinkamumą (Centeno ir kt., 2007).

Remiantis Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos teikimu atlikto tyrimo rekomendacijomis, muziejų veiklos kokybę atspindintys kriterijai ir rodikliai gali būti skirstomi į tris grupes (Viešojo..., 2012):

- Produkto/veiklos rodikliai, skirti įvertinti įstaigos pastangas teikti kokybiškas paslaugas (mėgėjiškų meno kolektyvų skaičius, renginių skaičius, surengtų parodų skaičius ir pan.);
- Rezultato rodikliai, skirti įvertinti įstaigos pasiekimus, gautą atsaką iš tikslinių grupių (kolektyvų dalyvių skaičių, renginių lankytojų skaičių, parodų lankytojų skaičių ir pan.);
- Santykiniai rodikliai, skirti įvertinti paslaugų teikimo, rezultatų sukūrimo efektyvumą (lyginant su gyventojų skaičiumi, įstaigos darbuotojų skaičiumi ir pan.).

Per SERVQUAL apklausas gauti įvertinimai gali būti prilyginti santykiniais rodikliams, kurie atspindi vieno konkretaus muziejaus paslaugų kokybę, lyginant su kitų muziejų paslaugų kokybe bei dabartinių muziejaus paslaugų kokybe, taip pat lyginant su šio muziejaus paslaugų kokybe atliekant ankstesnius tyrimus. SERVQUAL modeliai gali būti naudojami kaip strateginio muziejų rinkodaros plano elementai, suteikiantys galimybę patikrintais moksliniais būdais atlikti lankytojų pasitenkinimo paslaugomis tyrimus (Puškorius, 2015).

Akivaizdu, kad ugdymo ir kultūrinių paslaugų kūrimas yra neatsiejamas vienas nuo kito, dalyvauja vienas kito kūrime. Tokių paslaugų buvimas ir kūrimas papildomai skatinamas ir Lietuvos Respublikos įstatymų, o vaikų įtraukimas į kultūrinę veiklą, kaip rodo tyrimai, didina vaikų gyvenimo kokybę, stiprinant jų kūrybingumą, didinant pasitikėjimą savimi ar suteikiant įkvėpimą. Muziejus tuo tarpu, yra viena tų kultūrinio ugdymo institucijų, kurios lydi žmogų per visą jo gyvenimą, todėl partnerystės ryšiai su kitomis ugdymo įstaigomis yra būtini ir neišvengiami.

Verslo požiūriu, ugdymo ar kultūrinė veikla yra vartojimas, ir norint pateisinti vartotojų lūkesčius, paslauga turi atitikti kokybės standartus, kurie gali būti vertinami SERVQUAL modeliu. Bendrakūros kontekste, kokybė kuriama ne tik organizacijos, o įtraukiant į šį procesą klientą. Toks įtraukimas, SERVQUAL modelio atveju, paliečia reagavimo, užtikrinimo ir empatijos dimensijas, kuomet grįžtamasis kliento ryšys suteikia galios tobulinti paslaugą, tuo pat metu patenkinant kliento lūkesčius. Taip sukuriama abipusė nauda ir užtikrinama kokybė.

2. MUZIEJŲ EDUKACINIŲ PASLAUGŲ BENDRAKŪROS TYRIMO METODOLOGIJA

2.1. Tyrimo metodai ir tyrimo organizavimas

Empirinio tyrimo tikslas – nustatyti muziejų edukacinių paslaugų vaikams ir jaunimui bendrakūros kryptis, siekiant gerinti edukacinių paslaugų kokybę.

Empirinio tyrimo rezultatai atsako į šiuos **probleminius klausimus**: *kokias edukacinių paslaugų bendrakūros apraiškas galima išvelgti Lietuvos muziejų asociacijai priklausančių muziejų misijų ir vizijų formuluotėse? kaip Lietuvos muziejų edukatoriai suvokia muziejų edukacinių paslaugų bendrakūrą? kokia Lietuvos muziejų edukatorių nuomonė apie muziejų edukacinių paslaugų bendrakūrą? kokius iššūkius patiria Lietuvos muziejų edukatoriai, teikiant edukacines paslaugas vaikams ir jaunimui bei kuriant bendrą vertę su švietimo įstaigų atstovais? kokias muziejų edukacinių paslaugų ir jų bendrakūros tobulinimo galimybes išvelgia Lietuvos muziejų edukatoriai?*

Probleminiams klausimams nagrinėti pasirinkta **kokybinio tyrimo** strategija. Kokybinis tyrimas pasirinktas dėl šių privalumų (Gurevičius ir kt., 2009):

1. Kokybinis tyrimas yra tinkamas giluminiam paaiškinimui apie unikalius fenomenus, apie kuriuos gaunama informacija iš nedidelių tikslinių imčių, turinčių patirčių su muziejų edukacinių paslaugų bendrakūros problematika.
2. Kokybinio tyrimo rezultatų pasekoje išryškintas supratimas sudaro prielaidas informuoti konkrečias institucijas, turinčias galią priimti sprendimus, apie egzistuojančius kliuvinius, problemas ir poreikius priimti sprendimus gerinant muziejų edukacinių paslaugų bendrakūros situaciją.

Muziejų edukacinių paslaugų vaikams ir jaunimui bendrakūros kryptį, siekiant gerinti edukacinių paslaugų kokybę, nustatymui buvo naudojami šie **kokybiniai tyrimo metodai**:

1. **Dokumentų analizė**, taikant turinio analizės metodą. Dokumentų tipas: Lietuvos muziejų asociacijai priklausančių muziejų (N=97) internetinėse svetainėse pateikti strateginiai planai, veiklos nuostatai. Šio metodo taikymo tikslas – nustatyti Lietuvos muziejų asociacijai priklausančių muziejų edukacinių paslaugų bendrakūros apraiškas šių organizacijų misijų ir vizijų formuluotėse. Kaip metodo privalumus galima įvardinti (Tidikis, 2003):
 - nagrinėjami dokumentai, o ne žmonių nuomonės, todėl analizė yra mažiau subjektyvi ar šališka;
 - galima apdoroti didelius duomenų kiekius;
 - pakankamas nagrinėjamų dokumentų reprezentatyvumas.

Dokumentų analizės metu buvo atskirai nagrinėjama kiekvieno analizuojamo muziejaus misijos formuluotė bei, suskaldžius formuluotės tekstą į tam tikras dalis, atspindinčias tam tikras temas ar kategorijas, buvo skaičiuojama, kaip dažnai tos dalys pasikartoja. Buvo daromos dvi prielaidos (Stone, 1997):

- teksto dalys atspindi tekste esančius kontekstus, kurių analizė ir yra atliekamų tyrimų tikslas;
 - teksto dalių, atspindinčių tam tikrą temą pasikartojimo dažnumas atspindi tos temos svarbą tekste, t. y. kuo dažniau pasitaiko tam tikra muziejaus misijos formuluotės teksto dalis, atspindinti atitinkamą temą, tuo svarbesnė yra ta tema, misiją sukūrusiam muziejui.
2. **Sutelktos diskusijų grupės** (angl. *focus groups*), apklausiant dvi tikslines grupes, atstovaujančias Lietuvos muziejų asociacijai priklausančių muziejų edukatorius (N=19). Šio metodo taikymo tikslas – nustatyti, kokios Lietuvos muziejų edukatorių nuostatos ir nuomonė apie muziejų edukacinių paslaugų ir jų bendrakūros tobulinimo galimybes bei kokius iššūkius patiria Lietuvos muziejų edukatoriai, teikiant edukacines paslaugas vaikams ir jaunimui bei kuriant bendrą vertę su ugdymo įstaigų atstovais.

Sutelkta diskusijų grupė yra vienas iš dažniausiai pasirenkamų metodų, realizuojant kokybinio tyrimo strategiją (Mariampolski, 2001; Cropley, 2002; Bitinas ir kt., 2008; Gay ir kt., 2009; Denscombe, 2010). Grupinės diskusijos metodas, skirtingai nei individualus interviu, diskusijos dalyviams leidžia keistis informacija, pažvelgti į objektą iš skirtingų pozicijų, patikslinti savo nuomonę reaguojant į kitų dalyvių nuomones. Sutelkta diskusijų grupė sukuria aktyvios dalyvių sąveikos, konstruktyvaus tyrėjų bei diskusijos dalyvių bendravimo ir bendradarbiavimo sąlygas, o tai leidžia surinkti duomenis, iliustruojančius bendrai sukonstruotą tiriamo objekto supratimą (Damkuvienė ir kt., 2014).

Organizuojant abi sutelktas diskusijų grupes pasirinktas vienodas formatas: dalyviams pristatyti tyrimo tikslai, diskusijai stimuliuoti pateikti pagrindiniai diskusijos klausimai, suteiktos galimybės kiekvienam dalyviui pareikšti nuomonę, prireikus ją patikslinti, diskutuoti ir susitarti. Siekiant nenukrypti nuo tyrimo tematikos, vengiant vieno ar kelių grupės dalyvių dominavimo, diskusijos buvo moderuojamos: valdoma grupės dinamika ir dalyvių sąveika, stebima, kad nebūtų supriešinti grupės narių požiūriai ir interesai. Nuomonių skirtumai vienu ar kitu klausimu buvo naudojami kaip papildomi diskusijos stimulai. Kiekvienos grupės dalyvių pareikštos nuomonės įrašytos į diktofoną, tekstas transkribuotas ir atskirais dokumentais parengtas analizei, laikantis konfidencialumo ir anonimiškumo.

Abiejuose etapuose surinkti kokybiniai tyrimo duomenys analizuoti atskirai taikant **kokybinės turinio analizės** (angl. *qualitative content analysis*) **metodą**. Kokybinė turinio analizė įgalina tyrėją aiškinti ir interpretuoti teksto duomenis, sistemingai juos klasifikuojant (Žydzūnaitė, Sabaliauskas,

2017) bei leidžia išvengti paviršutiniškumo, nagrinėjant tekstą (Gurevičius ir kt., 2009).

J. Morse (1997) nurodo šias kokybinės turinio analizės charakteristikas:

- *Tikslas*: diagnozuoti esminius tiriamo fenomeno aspektus.
- *Tyrimo medžiaga*: visa analizė vykdoma konkretaus teksto kontekste.
- *Tyrimo reikšmingumas*: atskleidžiami nauji aspektai, iliustruojantys tiriamą fenomeną arba patvirtinamas kitose studijose identifikuotų to paties fenomeno charakteristikų egzistavimas.
- *Rezultatų pagrindimas*: remiamasi tiriamo teksto turiniu ir iš jo išskirtais duomenimis, pateikiamais subkategorijomis ir jas jungiant į kategorijas.

Analizuojant fokusuotų diskusijų grupių tyrimo medžiagą atlikti šie veiksmai (Mariampolski, 2001; Cropley, 2002; Denscombe, 2010; Žydžiūnaitė ir kt., 2012):

- daugkartinis atidus teksto skaitymas;
- reikšminių fragmentų atranka;
- fragmentų skaidymas į sudedamąsias dalis;
- sudedamųjų dalių suskirstymas į kategorijas ir subkategorijas;
- teksto vienetų kodavimas pagal kategorijas;
- kategorijų turinio interpretavimas;
- tyrimo rezultatų pagrindimas, remiantis tiriamo teksto turiniu ir iš jo ekstrahuotais duomenimis, pateikiamais subkategorijomis, kurios jungiamos į kategorijas.

Tyrimė laikytasi bendrųjų socialinių tyrimų etikos reikalavimų. Atliekant tyrimą buvo remiamasi tokiomis nuostatomis (Žydžiūnaitė, 2008):

- buvo įtraukti žmonės juos supažindinus su tyrimo turiniu;
- tiriamųjų dalyvavimas tyrime buvo savanoriškas;
- informacija apie atliekamo tyrimo tikslus buvo tiksli;
- tiriamieji nebuvo klaidinami dėl tyrimo tikslų, eigos, rezultatų pateikimo formų ir galimybių;
- tyrimo dalyviai nebuvo verčiami atlikti veiksmų, žeminančių jų orumą;
- tyrimo metu buvo laikomasi žmogaus teises ginančių įstatymų ir konvencijų;
- tiriamiesiems nebuvo sukeltas fizinis skausmas ar stresas;
- nebuvo pažeistas tiriamųjų privatumas;
- nebuvo pažeistas tiriamųjų anonimiškumas;
- tiriamieji buvo traktuojami pagarbiai ir sąžiningai.

2.2. Tyrimo instrumentų pristatymas

Pirmojoje tyrimo dalyje, ieškant edukacinių paslaugų bendrakūros užuominų muziejų misijų turinyje, tiriamų muziejų pavadinimai buvo koduojami, naudojant pirmąsias pavadinimo žodžių raides (žr. 2 priedą).

Tyrimui buvo pasirinkti Lietuvos muziejų asociacijai priklausantys muziejai (N=97). Misijų buvo ieškoma muziejų internetinėse svetainėse. Misijas pavyko rasti 68 iš 97 muziejų internetinių svetainių: 4 (iš 4) nacionalinių muziejų internetinėse svetainėse, 15 (iš 16) respublikinių muziejų internetinėse svetainėse, 39 (iš 50) savivaldybių muziejų internetinėse svetainėse, 6 (iš 17) asocijuotųjų narių internetinėse svetainėse, 4 (iš 10) viešųjų įstaigų ir privačių muziejų internetinėse svetainėse.

Siekiant nustatyti, kokios Lietuvos muziejų edukatorių nuostatos ir nuomonė apie muziejų edukacinių paslaugų ir jų bendrakūros tobulinimo galimybes bei kokius iššūkius patiria Lietuvos muziejų edukatoriai, teikiant edukacines paslaugas vaikams ir jaunimui bei kuriant bendrą vertę su ugdymo įstaigų atstovais, muziejų edukatorių sutelktos diskusijų grupėms parengtas klausimynas (žr. 1 priedą), kuris suskirstytas į keturias temas. 2.1 lentelėje pateiktas sutelktos diskusijos grupės klausimyno turinys ir temos.

2.1 lentelė

Sutelktos diskusijos grupės klausimyno turinys

Tema	Klausimų turinys
Muziejaus edukacinės misijos suvokimas	Šiuolaikinio muziejaus paskirtis; edukacijos muziejuose reikšmė; tikslai, vykdant edukaciją muziejuose; tikslai, dirbant su vaikais ir jaunimu.
Edukacines veiklas muziejuose vykdančių darbuotojų kvalifikacija	Edukacinių programų vaikams ir jaunimui rengėjai muziejuose; edukacines programas/veiklas vykdančių darbuotojų kompetencija; Lietuvos muziejų asociacijos projektų indėlis, keliant muziejų edukatorių kvalifikaciją; muziejų edukatorių kvalifikacijos kėlimo veiklų organizatoriai ir kompensuotojai.
Edukacinių programų kokybė	Vaikams ir jaunimui patrauklios muziejaus edukacinės programos savybės; muziejaus darbuotojų ir vaikų bei mokytojų požiūris į gerą edukacinę programą; geriausiai pasiteisinantys edukacijos muziejuje metodai; vaikų ir jaunimo elgesys vykdant muziejų edukacines programas; mokytojo vaidmuo vykdant muziejų edukacines programas; ideali muziejų edukacinės programos vaikams ir jaunimui aplinka (technologijos); muziejų edukacinių programų kokybės stebėtojai ir grįžtamasis ryšys.
Muziejaus ir mokyklos sąsajų plėtotė	Muziejų ir mokyklų bendradarbiavimo situacija šiuo metu; edukacinių programų viešinimas vaikams ir jaunimui; projektas „Muziejus-mokykla-moksleivis“; muziejininkų-edukatorių supažindinimo su švietimo politika ir turinio kaitos tendencijomis situacija.

Šaltinis: sudaryta autoriaus.

Antroji tyrimo dalis – sutelktos diskusijų grupės – buvo atliekama darbo autoriui dalyvaujant užsakomajame tyrime „Vaikų ir jaunimo kultūrinės edukacijos Lietuvos muziejuose būklės vertinimas“, kurio užsakovas – Lietuvos muziejų asociacija.

3. MUZIEJŲ EDUKACINIŲ PASLAUGŲ BENDRAKŪROS KRYPČIŲ, GERINANT MUZIEJŲ EDUKACINIŲ PASLAUGŲ KOKYBĘ, TYRIMO REZULTATAI

3.1. Edukacinių paslaugų bendrakūra muziejų misijų turinyje

Atliekant muziejų misijų formuluočių analizę, remiantis teorine dalimi ir peržiūrėjus Lietuvos muziejų asociacijai priklausančių muziejų misijas, buvo atrinkti raktiniai žodžiai, labiausiai atspindintys muziejų veiklą trijose kategorijose:

- Tradicinės muziejaus funkcijos;
- Edukacinės aplinkos skatinimas;
- Bendrakūros galimybės.

Iš viso atrinkti 39 raktiniai žodžiai: 13 – tradicinėms muziejaus funkcijoms, 13 – edukacinės aplinkos skatinimui ir 13 – bendrakūros galimybėms atspindėti. Žemiau esančioje lentelėje (3.1 lentelė) pateikiamos kategorijos su jas atspindinčiais raktiniais žodžiais.

3.1 lentelė

Raktiniai žodžiai pagal kategorijas

Tradicinės muziejaus funkcijos	Edukacinės aplinkos skatinimas	Bendrakūros galimybės
Eksponuoti	Aktualinti	Atvirumas
Kaupti	Edukacija	Bendradarbiauti
Konservuoti	Kultūra	Dalintis
Paveldas	Ļavinti	Dalyvauti
Publikuoti	Moksleiviai	Derinti
Puoselėti	Organizuoti	Kartu
Restauruoti	Perteikti	Populiarinti
Rinkti	Pristatyti	Prieinamumas
Saugoti	Programos	Propaguoti
Tirti	Rengti	Skatinti
Tvarkyti	Supažindinti	Susieti
Tyrinėti	Ugdymas	Viešinti
Vertybės	Švietimas	Visuomenė

Šaltinis: sudaryta autoriaus.

Atrinkus raktinius žodžius, buvo atlikta muziejų misijų formuluočių teksto analizė, jose ieškant muziejų veiklą kategorijas atitinkančių raktažodžių ir taip nustatant, kokia veikla yra labiausiai akcentuojama muziejų misijose. Teksto analizė vyko ieškant ne konkretaus raktinio žodžio, o jo šaknies, taip apimant platesnį žodžių spektrą. 3.2 lentelėje matome skirtingoms muziejų kategorijoms

priklausančių muziejų (nacionaliniai, respublikiniai, savivaldybių muziejai, asocijuotieji nariai, viešosios įstaigos, privatūs ir kiti muziejai) misijų apibrėžimuose numatytų veiklų, pagal raktinius žodžius, pasiskirstymą. Detalesnis kiekvieno raktinio žodžio aptinkamumas muziejų misijų formuluotėse pateikiamas 3 priede.

3.2 lentelė

Raktinių žodžių pasiskirstymas pagal veiklas muziejų misijų formuluotėse

	Nacionaliniai muziejai (N=4)	Respublikiniai muziejai (N=15)	Savivaldybių muziejai (N=39)	Asocijuotieji nariai (N=6)	Viešosios įstaigos, privatūs ir kiti muziejai (N=4)	Iš viso visuose muziejuose (N=68)
Tradicinėms muziejų funkcijoms priskiriami raktiniai žodžiai	14	59	184	15	7	279
Edukacinės veiklos skatinimui priskiriami raktiniai žodžiai	11	34	104	21	12	182
Bendrakūros galimybės priskiriami raktiniai žodžiai	11	30	82	7	7	134

Šaltinis: sudaryta autoriaus.

Muziejų misijų formuluotėse dominuoja žodžiai, apibūdinantys tradicines muziejų funkcijas:

- *saugoti* (paminėta 51 muziejų misijų formuluotėse),
- *vertybės* (paminėta 45 muziejų misijų formuluotėse),
- *eksponuoti* (paminėta 27 muziejų misijų formuluotėse),
- *tyrinėti* (paminėta 25 muziejų misijų formuluotėse),
- *paveldas* (paminėta 23 muziejų misijų formuluotėse),
- *konservuoti* (paminėta 21 muziejų misijų formuluotėse),
- *restauruoti* (paminėta 19 muziejų misijų formuluotėse),
- *kaupiti* (paminėta 18 muziejų misijų formuluotėse).

Taip pat labai dažnai buvo minimi žodžiai *kultūra* (paminėta 50 muziejų misijų formuluotėse) ir *švietimas* (paminėta 27 muziejų misijų formuluotėse), kuriuos galima priskirti edukacinės veiklos skatinimui.

Iš bendrakūrai būdingų žodžių dažniausiai buvo paminėti šie raktiniai žodžiai: *visuomenė* (paminėta 38 muziejų misijų formuluotėse), *populiarinti* (paminėta 32 muziejų misijų formuluotėse), *susieti* (paminėta 19 muziejų misijų formuluotėse). Bendrakūrai būdingiausi žodžiai, tokie kaip *bendradarbiauti* (paminėta 6 muziejų misijų formuluotėse), *kartu* (paminėta 1 muziejaus misijos formuluotėje), *dalyvauti* (paminėta 4 muziejų misijų formuluotėse), *dalintis* (paminėta 2 muziejų misijų formuluotėse) muziejų misijų formuluotėse buvo paminėti gana retai.

3.3 lentelėje matome procentinę raktinių žodžių pagal veiklas skirtingose muziejų kategorijose išraišką.

3.3 lentelė

Kiekvienai iš veiklų priskirtų raktinių žodžių naudojimo muziejų misijų formuluotėse dalis, procentais

	Nacionaliniai muziejai (N=4)	Respublikiniai muziejai (N=15)	Savivaldybių muziejai (N=39)	Asocijuotieji nariai (N=6)	Viešosios įstaigos, privatūs ir kiti muziejai (N=4)	Iš viso visuose muziejuose (N=68)
Tradicinėms muziejų funkcijoms priskiriami raktiniai žodžiai	40	48	50	35	27	47
Edukacinės veiklos skatinimui priskiriami raktiniai žodžiai	30	28	28	49	46	31
Bendrakūros galimybės priskiriami raktiniai žodžiai	30	24	22	16	27	22

Šaltinis: sudaryta autoriaus.

Galima pastebėti, kad tradiciniam muziejui būdingi misijos aprašo elementai dominuoja valstybinio tipo muziejuose: nacionaliniuose (40 proc.), respublikiniuose (48 proc.) ir savivaldybių (50 proc.). Edukacijai ir bendrakūrai būdingi elementai šiuose muziejuose užima atitinkamai antraeiles (30, 28 ir 28 proc.) ir trečiaieiles (30, 24 ir 22 proc.) pozicijas. Tuo tarpu asocijuotieji nariai, viešosios įstaigos ir privatūs muziejai savo misijų formuluotėse daugiausiai dėmesio skiria edukacinės veiklos skatinimui (49 ir 46 proc.). Lyginant atskiras muziejų kategorijas, didžiausią procentinę dalį bendrakūra užima nacionalinių muziejų misijų formuluotėse (30 proc.), o mažiausią – asocijuotųjų narių misijų formuluotėse (16 proc.).

Edukacinių paslaugų bendrakūrai visi muziejai savo misijų formuluotėse skiria mažiausiai dėmesio. Bendrakūrai būdingi raktiniai žodžiai sudaro tik 22 proc. Tuo tarpu tradicinėms muziejų funkcijoms priskiriami raktiniai žodžiai dominuoja ir užima net 47 proc.

Toliau Lietuvos muziejų asociacijai priklausančių muziejų (N=97) misijų formuluotės bus analizuojamos plačiau, bandant atrasti jose edukacinių paslaugų bendrakūros apraiškas. Lentelė su visų muziejų misijomis ir jų formuluotėse aptiktomis edukacinės veiklos ir edukacinių paslaugų bendrakūros apraiškomis pateikta 4 priede.

Nacionaliniai muziejai

Nacionaliniuose muziejuose pastebimas muziejinės veiklos populiarinimo, švietimo, prieinamumo didinimo siekis, pvz.: *„Skatinti kultūros ir dailės procesų suvokimą“*, *„Populiarinti muziejaus rinkinius“*, *„sudarant sąlygas įvairiapusiam visuomenės švietimui ir kultūrinio pobūdžio socialinių programų įgyvendinimui“*. Tokiu būdu atveriamos galimybės įvairioms įstaigoms prisijungti prie bendros vertės kūrimo, įgyvendinant bendras programas ar projektus. Tačiau aiškių užuominų į bendrakūrą, bendradarbiavimą su kitomis švietimo ir ugdymo įstaigomis nėra.

Respublikiniai muziejai

Septyniuose iš šešiolikos respublikinių muziejų galime išvelgti konkretų ir aiškų bendrakūros, kartu su švietimo ir ugdymo įstaigomis, siekį. Muziejai išsikelia tikslą bendradarbiauti su švietimo įstaigomis, kuriant ir vykdant įvairias moksleivių ir jaunimo ugdymo, lavinimo edukacines programas. Kaip aiškų bendrakūros siekio pavyzdį galima paminėti VVGZM (pilni muziejų pavadinimai pateikti 2 priede) misijos ištrauką: *„Siekti įsimintino dialogo su įvairių kartų visuomenės grupėmis“*.

Pažymėtina, kad šie muziejai orientuojasi į moksleivius ir jaunimą, pvz.: *„kartu su švietimo įstaigomis rengia ir vykdo muziejines moksleivių ugdymo programas“*, *„kartu su švietimo įstaigomis organizuoja ir vykdo edukacines programas, paskaitomis, parodomis, publikacijomis, seminarais, konferencijomis ir kita veikla propaguoja Lietuvos geologinį paveldą“*.

Trijuose muziejuose bendrakūros elementus galima matyti siekyje populiarinti muziejaus veiklą. Populiarindami savo veiklą, muziejai numato edukacinės veiklos plėtimą, bendradarbiavimą su įvairiomis įstaigomis, renginių organizavimą, edukacinių veiklų vykdymą, pvz.: *„Populiarinti muziejaus rinkinius ir vykdyti edukacinę veiklą“*, *„Plėsti edukacinę veiklą muziejuje“*, *„Organizuoja ir*

bendradarbiauja, organizuojant su kitomis kultūros ir mokslo institucijomis, šventes, koncertus ir kitus renginius“.

Keturi muziejai, numato savo misijose bendruomenių būrimą, bendrą vertybių puoselėjimą bei užtikrinimą, kad visuomenė turėtų galimybę pažinti muziejaus veiklą, pvz.: *„Užtikrinti visuomenei prieigą prie muziejaus rinkinių bei informacijos apie organizuojamus renginius, parodas bei edukacines programas, sklaidą naudojant šiuolaikines technologijas“*, *„Burti švietimo ir kultūros bendruomenę“*, *„Drauge su Jumis mokomės pažinti“*.

Apibendrinant, galima teigti, kad išreikšta edukacinių paslaugų bendrakūra, randama mažiau nei pusėje respublikinių muziejų misijų formuluotėse – tai atspindi žodžiai: bendradarbiauti, susieti, derinti, dialogas, drauge. Tuo tarpu kiti respublikinių muziejų grupei atstovaujantys muziejai bendros vertės kūrimą savo misijose išreiškia ne taip aiškiai – tai atspindi žodžiai: populiarinti, viešinti, visuomenė, atvirumas.

Savivaldybių muziejai

Dvidešimt devyniuose iš penkiasdešimties savivaldybių muziejų pastebime aiškų bendrakūros siekį. Įstaigos siekia bendros vertės su švietimo įstaigomis ir kitomis organizacijomis kūrimo, bendro edukacinių programų rengimo bei vaikų, jaunimo, moksleivių ir suaugusiųjų ugdymo, pvz.: *„kartu su švietimo įstaigomis rengia ir vykdo muziejines moksleivių ugdymo programas“*, *„Bendradarbiauja su nevyriausybinėmis organizacijomis, kaimo bendruomenėmis“*, *„teikia vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų neformalaus švietimo, laisvalaikio užimtumo organizavimo paslaugas“*.

Kaip geriausius bendrakūros siekimo pavyzdžius galima išskirti VMMD misijos formuluotės dalį: *„bendradarbiauti su švietimo įstaigomis“*, BKMS misijos formuluotės dalį: *„bendradarbiaujant su švietimo įstaigomis rengti ir vykdyti muziejines moksleivių mokymo programas“*, MM misijos formuluotės dalį: *„Susieti kultūros paveldo apsaugą su gyventojų kultūros poreikiais ir kultūros paslaugų teikimu“*.

Dešimtyje muziejų bendrakūros elementus galima išvelgti per muziejinės veiklos populiarinimą, švietimo organizavimą, paramos švietimo įstaigoms teikimą bei ryšių palaikymą su kitomis organizacijomis, pvz.: *„Palaiko ryšius su kitais muziejais, institucijomis“*, *„rengti muziejų populiarinančius leidinius, dirbti šviečiamąjį darbą“*, *„dalyvauja Lietuvos ir tarptautinių organizacijų ir asociacijų veikloje“*.

Trylikoje savivaldybių muziejų rasti bendradarbiavimo su kitomis institucijomis požymių nepavyko.

Apibendrinant, galime pastebėti, kad daugelyje savivaldybių muziejų matomas aiškus bendrakūros siekis, kuris atsispindi muziejų dokumentuose nurodomais tikslais, kartu su švietimo įstaigomis rengti ir vykdyti moksleivių ugdymo programas. Kitoje savivaldybių muziejų dalyje bendrakūros elementai taip pat pastebimi, tačiau ne taip išreikšti, bendrakūros čia siekiama per populiarinimą ir švietimą.

Viešosios įstaigos, privatūs ir kiti muziejai

Du iš dešimties muziejų numato ryšius su panašiomis Lietuvos Respublikos ar kitų šalių organizacijomis palaikymą, pvz.: *„palaiko ryšius su panašiomis Lietuvos Respublikos ir kitų šalių organizacijomis“*, tuo tarpu dar du muziejai numato švietėjišką veiklą, dalinimąsi muziejaus gyvenimu su žmonėmis, tokiu būdu didinant abipusę gaunamą vertę, pvz.: *„dalintis su žmonėmis meno gyvenimu, rengti simpoziumus, paskaitas, literatūros vakarus, muzikinius koncertus“*, *„ir kuris tarnautų visuomenės estetiniam ugdymui, prisidėtų prie šalies kultūrinio turizmo plėtros bei pozityvaus įvaizdžio sukūrimo“*.

Didžiojoje dalyje (6 iš 10) muziejų, priskiriamų prie viešųjų įstaigų ar privačių muziejų, interneto svetainėse nuostatų ar įstatų aptikti išvis nepavyko.

Asocijuotieji nariai

Trys asocijuotieji muziejai iš septyniolikos numato aiškų bendradarbiavimą su švietimo įstaigomis, kartu rengiant įvairias muziejines veiklas, į jas įtraukiant ne tik mokyklų darbuotojus, bet ir atskirų sričių specialistus. Pvz.: *„rengdamas ekspozicijas ir parodas, bendradarbiauja su kitais muziejais ir įstaigomis; bendradarbiauja su švietimo įstaigomis ir rengia moksleivių lavinimo programas“*, *„Programose dalyvauja ir Pasieniečių mokyklos pareigūnai, atskirų sričių specialistai“*, *„Vykdomi įvairūs projektai su Švietimo ir mokslo ministerija, kitomis institucijomis“*.

Didžiojoje dalyje (12 iš 17) muziejų, priskiriamų prie muziejų asociacijos asocijuotųjų narių, internetinių svetainių, nuostatų ar įstatų aptikti nepavyko.

Apžvelgus penkias muziejų asociacijos narių muziejų kategorijas, matome, kad bendrakūros galimybės yra numatytos visuose muziejų kategorijose. Daugelyje jų tai išreikšta aiškiai ir konkrečiai, tačiau vis tik muziejų misijose dominuoja tradicinio muziejaus nuostatos.

3.2 Edukacinių paslaugų bendrakūros galimybės gerinant muziejų edukacinių paslaugų kokybę: sutelktos diskusijų grupės tyrimo rezultatai

Sutelktų diskusijų grupių tyrimo, apklausiant dvi tikslines grupes, atstovaujančias Lietuvos muziejų asociacijai priklausančių muziejų edukatorius (N=19), rezultatų analizė pateikiama žemiau. Analizė buvo suskirstyta į keturias dalis pagal sutelktų diskusijų grupių klausimyno temas: muziejų edukacinės misijos suvokimas, edukacines veiklas muziejuose vykdančių darbuotojų kvalifikacija, edukacinių programų kokybė, muziejaus ir mokyklos sąsajų plėtotė.

Visas transkribuotas sutelktų diskusijų grupių pokalbio tekstas pateikiamas 5 priede.

3.2.1 Muziejaus edukacinės misijos suvokimas

Kaip suprantate šiuolaikinio muziejaus paskirtį? Abiejų diskusijų grupių dalyviai paminėjo kintančius Lietuvos muziejų paskirties aspektus, kai visas dėmesys nuo muziejaus objektų ir rinkinių pereina prie muziejaus lankytojų ir susijusių bendruomenių. Muziejų edukatoriai lygina tradicinio ir naujojo muziejaus idėjas bei principus, supranta tradicinės muziejininkystės trūkumus ir teigia, kad jų atstovaujama misija artimesnė naujai muziejininkystei:

Priklauso nuo to, kokiai muziejininkystės mokyklai atstovaujama <...> muziejus yra tik eksponatų saugojimo vieta, bet gi tai kambarys be šviesos, be priėjimo prie jo. Ar mes vertybę saugom, ar visgi kažkokią žinių nešam?

<...> būdavo taip: ateidavo ten valytojas su skuduru, bobutės ten megzdavo kampuose ir būdavo atitinkama administracija. Vis dėlto dabartinis muziejus tampa interaktyvus...

Anot diskusijoje dalyvavusių muziejų edukatorių, visuomenė pradeda į muziejų žiūrėti kaip į įstaigą, galinčią tarnauti jų pažinimui ir mokymuisi, tačiau reikalingas bendruomenės skatinimas viena ar kita forma dalyvauti muziejaus gyvenime. Muziejų atstovai supranta, kad tik pasirinkę tinkamą bendravimo būdą ir taip pasiekę vaikų ir jaunimo auditoriją, jie galės toliau sėkmingai plėsti savo veiklą. Lietuvos muziejus darosi ne uždara ir konservatyvi, bet atvira ir bendruomeninė organizacija:

<...> tai nėra pasyvi bendruomenė, o aktyvi ji gali būti įvairiais aspektais...

<...> pagal mūsų gyvenimo tempą, būdą, neturėtų būti taip, kad tu bijotum įeiti į muziejų.

<...> eina link to, kad nuo konservatyvumo atsiribota, jis nyksta.

<...> parodžiau iniciatyvą, sukūrėm naują pamoką.

Kalbant apie pagrindinį muziejaus tikslą, dažniausiai buvo akcentuojamas visuomenės švietimas ir edukacinės veiklos vykdymas. Muziejų edukatoriai taip pat mini lankytojams suteikiamų emocijų,

bendravimo svarbą bei kultūrinę muziejaus funkciją. Diskusijos dalyviai sutaria, kad šiuolaikinis muziejus yra kultūrinė (užtikrina kultūros ir istorijos tęstinumą, paveldo išsaugojimą ir jo komunikaciją, skatina kultūrinio kolektyvinio identiteto ir vertybių išsaugojimą) ir kūrybinė (skatina kūrybiškumo raišką, užsiima kūrybine veikla, t. y. rengia edukacinius projektus, parodas ir ekspozicijas įvairia veikla) institucija:

Švietėjiška misija <...> edukaciniai užsiėmimai vykstantys.

<...> kultūros židinys, kuris per savo veiklą formuoja visuomenės nuomonę.

<...> pirmiausiai jie ieško geros emocijos, bendravimo, bendradarbiavimo, tokio kaip ir buvimo grupėje, kažkokio tikslo bendro siekimo...

Visų pirma tai pažinimo, naujų potyrių, emocijų, laukas <...>.

3.4 lentelėje pateikta muziejaus misija pagal diskusijose dalyvavusius muziejų edukatorius.

3.4 lentelė

Muziejaus misija pagal muziejų edukatorius

Kategorija	Subkategorija	Interviu teiginys
Muziejaus misija	Kultūrinių vertybių saugojimas	<...> mes vertybę saugom <...> yra kultūros židinys <...> moralinės, kultūrinės vertybės
	Žinių perdavimas	<...> visgi kažkokią žinių nešam <...> jeigu mums pavyktų perteikti tą žinių
	Emocijų, naujų potyrių, aktyvios pažinimo veiklos kūrimas	<...> ateinantys klientai ieško emocijos <...> tai pažinimo, naujų potyrių, emocijų laukas <...> yra įvairūs aktyvaus pažinimo metodai
	Nuomonės formavimas	<...> formuoja visuomenės nuomonę
	Edukacija	<...> švietėjiška misija <...> edukacinių programų poreikis didelis
	Bendradarbiavimas	<...> jie ieško geros emocijos, bendravimo, bendradarbiavimo, tokio kaip ir buvimo grupėje <...> kuriam su mokyklomis

Šaltinis: sudaryta autoriaus.

Ką jums reiškia „edukacija muziejuose“? Muziejų edukatoriai teigia, kad edukacinės veiklos plėtojimas jų muziejuje yra didžiausia niša, bendradarbiaujant su bendruomene, kuris skatina lankytojų domėjimąsi, kūrybiškumą, plečia jau turimą patirtį, formuoja vertybes ir požiūrius. Tai svarbus būdas palengvinti muziejų integraciją į šiuolaikinę visuomenę. Anot diskusijos dalyvių, edukacijos dėka muziejus tampa bendruomenės dalimi, formuoja teigiamą muziejaus įvaizdį, skleidžia gerąją, pozityviąją žinią apie muziejų įvairiuose visuomenės sluoksniuose:

<...> edukacinių programų poreikis didelis.

<...> tai džiuogu, kad kultūrinis tas laukas auga, muziejus reikalingas.

<...> turi būti privaloma muziejuose edukacinė veikla.

Kiekvienas diskusijos dalyvis skirtingai interpretavo edukacijos sampratą muziejuje, bet nė vienas neatmetė mokymosi idėjos muziejinėje aplinkoje. Tačiau buvo paminėta, kad turėtume nepamiršti ir tradicinių muziejaus funkcijų – kolekcionavimo, dokumentacijos, tyrimų, konservavimo:

Turi ataskaitas rašyti. Mes čia šiuolaikinis, mat turim švietėjiškais būti. Bet jei tu nieko nesaugosi, tu negalėsi toks būti, neturėsi tos medžiagos. Tai mes saugojam, tyrinėjam. Tai vis tiek muziejaus yra pagrindas.

Kokių tikslų siekiate vykdydami edukaciją savo muziejuje? Pasak diskusijos dalyvių, muziejai siekia socialinio pokyčio, kuris galimas tik visuomenei aktyviai dalyvaujant ir įsitraukiant į muziejaus veiklą, o edukacijos vykdymas yra vienas svarbiausių būdų tai pasiekti:

<...> kad po mažu keistūsi požiūris į žmogaus mokytoją ir į muziejininką...

<...> ateina su tokia tam tikra išankstine nuostata...

Muziejinė edukacija diskusijos dalyviams – tai mokymosi galimybė muziejaus aplinkoje, kurią lydi estetinis pasitenkinimas, naudojant muziejuje saugomus objektus. Pagrindinis tikslas kuriant edukacines programas yra ne perduoti informaciją, bet skatinti ir ugdyti pačių lankytojų supratimą bei aktyvumą – sudaryti tokias pažinimo ar veiklos sąlygas, kad muziejaus lankytojas būtų ne tik pasyvus klausytojas ar žiūrovas, bet ir aktyvus proceso dalyvis:

<...> jeigu mums pavyktų perteikti tą žinią, kas iš tikrųjų tas muziejus, kuo jis remiasi, visa tai pavyktų.

<...> yra įvairūs aktyvaus pažinimo metodai...

<...> pasąmonėje neliktų kaip nuobodžios vietos vaizdinio, kad eitų ne kaip į pažinimo vietą, bet į laisvalaikio praleidimo vietą.

Remiantis muziejų edukatorių nuomone apie edukaciją muziejuose ir įvardintus tikslus, vykdamt edukaciją, sudaryta 3.5 lentelė, kurioje apibendrintai pateikti edukacijos muziejuje reikšmės aspektai pagal muziejų edukatorius.

3.5 lentelė

Edukacijos muziejuje reikšmė pagal muziejų edukatorius

Kategorija	Subkategorija	Interviu teiginys
Edukacija muziejuje padeda	Bendradarbiauti su visuomene	<i><...> kontaktuojam su mokyklomis ganėtinai betarpiškai. Aiškinamės poreikius ir važiuojame patys netgi.. <...> kuriam su mokyklomis bendras edukacines</i>
	Tenkinti šiuolaikinės visuomenės poreikius	<i><...> Mes čia šiuolaikinis, mat turim švietėjiškais būti <...> edukacinių programų poreikis didelis <...> turi būti privaloma muziejuose edukacinė veikla</i>

Edukacijos muziejuje reikšmė pagal muziejų edukatorius

Kategorija	Subkategorija	Interviu teiginys
Edukacija muziejuje padeda	Formuoti/keisti visuomenės požiūrį į muziejų	<...> jeigu mums pavyktų perteikti tą žinią, kas iš tikrųjų tas muziejus, kuo jis remiasi... <...> kad po mažu keistūsi požiūris į žmogaus mokytoją ir į muziejininką... <...> ateina su tokia tam tikra išankstine nuostata...
	Sudominti lankytojus	<...> tai džiugu, kad kultūrinis tas laukas auga, muziejus reikalingas <...> pasąmonėje neliktų kaip nuobodžios vietos vaizdinio, kad eity ne kaip į pažinimo vietą, bet į laisvalaikio praleidimo vietą
	Skatinti ir ugdyti lankytojų supratimą bei aktyvumą	<...> yra įvairūs aktyvaus pažinimo metodai <...> tai pažinimo, naujų potyrių, emocijų laukas

Šaltinis: sudaryta autoriaus.

Muziejų edukatoriai mato besikeičiančią muziejaus misiją, supranta ir palaiko muziejaus transformaciją ir atsigręžimą į lankytoją bei pritaria tokiam keitimuisi. Tuo pačiu pastebimas ne tik muziejaus pokytis, bet ir lankytojų požiūrio į muziejaus veiklą kaita. Muziejus tampa mažiau konservatyvus, o jo kultūrinė ir edukacinė veikla, pasak diskusijos dalyvių, įgauna vis didesnę vaidmenį visuomenės gyvenime. Tokią veiklą muziejų edukatoriai suvokia kaip galimybę labiau integruotis į visuomenę, kartu sudarant sąlygas tame procese aktyviai dalyvauti ir patiems lankytojams.

3.2.2 Edukacines veiklas muziejuose vykdančių darbuotojų kvalifikacija

Kas ir kaip jūsų muziejuje rengia edukacines programas vaikams ir jaunimui? Atsakymai į šį klausimą diskusijų grupėse buvo labai įvairūs. Anot muziejų edukatorių, muziejuose dažniausiai nėra darbuotojo, atsakingo tik už edukacinių programų rengimą ir vykdymą. Vienas darbuotojas dažnai vykdo kelias veiklas, tarp kurių yra ir edukacinės programos rengimas bei vykdymas. Profesionalūs edukatoriai rengia edukacines programas tik kai kuriuose, didesniuose, muziejuose. Tokią situaciją muziejų atstovai įvardina kaip sudėtingą:

<...> Pas mumis nėra edukatoriaus. Nėra skyriaus edukatoriaus.

<...> sudėtinga situacija, kai žmogus yra rinkinių tyrinėtojas, ir saugotojas, ir galbūt net edukacijų registruotojas, ir administruoja tą veiklą, ir programas turi sukurti, ir bendrauti su bendruomene, ir tirti ją, ir dar tuos poreikiu tenkinti gyvai.

<...> iš tikrųjų ten yra daugybė tų darbų, kurių turi padaryti dar greta tos edukacinės programos.

Mes per daug įvairiapusiai esam, ypatingai provincijų muziejai. Viskas viename – ir valytojai, ir edukatoriai, ir muziejininkai, ir renginių organizatoriai, ir arbatų virėjai.

Tada mes pasiskirstome tiesiog ir programas, tavo stiprioji pusė yra istorija – keliauk į radinius. Mano stiprioji pusė yra dailės kuriniai – aš keliauju į Vakarų Europos eksploziją.

Diskusijų dalyviai taip pat teigia, kad edukacines programas vaikams ir jaunimui dažnai rengia, pasitelkiant komandinį darbą, kai dalyvauja keli muziejaus darbuotojai arba kai dalyvauja mokyklų atstovai ar patys vaikai:

Mes pavyzdžiui su kolegomis, kolegėmis. Na, yra edukacijos skyriai, kuriuos veda arba vienas žmogus, arba kažkas keičia, nes tu nežinai, kas atsitinka.

<...> jei į mane kreipiasi, tai aš dar pasižiūriu mokyklinės programos, kaip buvęs istorijos mokytojas, aš žinosiu tas programos, tai galiu paimti ir plėtoti.

<...> kontaktuojam ir su mokyklomis ganėtinai betarpiškai. Aiškinamės poreikius...

Mes tai net kuriam su mokyklomis bendras edukacines...

<...> mes komunikuojame ir su mokytojais.

3.6 lentelėje apibendrintai pateikta, kas turi įtakos edukacinių programų vaikams ir jaunimui temų ir veiklų parinkimui.

3.6 lentelė

Kas sugalvoja/parenka edukacinių programų vaikams ir jaunimui temas ir veiklas

Kategorija	Subkategorija	Interviu teiginys
Kas sugalvoja/ parenka edukacinių programų temas ir veiklas?	Muziejaus edukatorius	<i><...> idėja atsiranda būna kokia nors</i>
	Vaikai	<i><...> bet aš paklausiu vaikų</i>
	Mokytojai	<i><...> išsirenka mokytojai</i>
	Kartu su mokytojais ar kolegomis	<i><...> iš kokių dviejų renkasi vieną, patarkite kurį tam vaikui</i> <i><...> mes komunikuojame ir su mokytojais</i> <i><...> mes pavyzdžiui su kolegomis, kolegėmis</i>

Saltinis: sudaryta autoriaus.

Ką turi žinoti ir gebėti muziejuje edukacines programas/veiklas vykdančias darbuotojas?

Diskusijų dalyviai įvardijo įvairias asmenines savybes, taip pat profesinių žinių ir kompetencijų poreikį. Dažniausiai paminėtos žinios ir gebėjimai, reikalingi muziejaus edukatoriui, pateikti 3.7 lentelėje.

3.7 lentelė

Savybės, reikalingos edukacines veiklas muziejuje vykdančiam darbuotojui pagal muziejų edukatorius

Kategorija	Subkategorija	Interviu teiginys
Gero muziejaus edukatoriaus savybės	Empatiškas	<i><...> pajauti vaiką, emociją blogą, nuotaiką</i> <i><...> žmogiškos savybės turėtų būti</i>
	Draugiškas	<i><...> kaip su draugu tiesiog</i> <i><...> mokėti priėti prie žmogaus</i>

Savybės, reikalingos edukacines veiklas muziejuje vykdančiam darbuotojui pagal muziejų edukatorius

Kategorija	Subkategorija	Interviu teiginys
Gero muziejaus edukatoriaus savybės	Stipri asmenybė	<...> stipri asmenybė <...> turėtų būti stiprus žmogus
	Charizmatiška, įdomi asmenybė	<...> aktorius geras <...> mokėti įdomiai nešti žinių <...> turi šypsotis, turi degti
	Geras oratorius	<...> ir ta intonacija <...> gebėjimas atpasakoti, perteikti <...> ir kūno kalba
	Profesionalas	<...> turėtų būti specialistas <...> specialistas aišku... pasakys ir padarys geriau <...> tarkim, dailės muziejuje istorikui labai sunku analizuoti dailės kūrinių <...> geras psichologas <...> trūksta specialistų, tokių va nuo edukatorių, profesionalių klubo narių

Šaltinis: sudaryta autoriaus.

Kokių kompetencijų esate įgiję asociacijos projektuose ir kokių dar trūksta? Aptariant šį klausimą, muziejų edukatoriai teigė jau įgiję tam tikrų kompetencijų, tačiau pripažino, kad vis dar trūksta kvalifikacijos kėlimo veiklų ir kompetencijų, reikalingų rengiant bei vykdant kokybiškas edukacines programas vaikams ir jaunimui:

<...> Aš norėčiau iškart pasakyti, kad labai trūksta mokymų, kaip dirbti su specialiu poreikių lankytojais, aklaisiais.

<...> Tai būna mokymų, bet tik keli kartai...

<...> Kantrybės. Psichologijos kursai.

<...> Metodų kažkokių įvairių perteikimo turinio, kiek įmanoma.

<...> Aš tai už nuolatinį kvalifikacijos kėlimą...

Dauguma muziejų edukatorių kelia didelius reikalavimus darbuotojo kompetencijai, o kartu pabrėžia, kad trūksta kvalifikacijos kėlimo veiklų. Kaip trūkumas įvardijamas ir per didelį pareigybių kiekis, kurį edukatoriai mato kaip stabdantį edukacinių paslaugų kokybę elementą. Tuo tarpu komandinis darbas ar pagalba iš ugdymo įstaigų atstovų yra sveikintina ir laukiama.

3.2.3 Edukacinių programų kokybė

Kokiomis savybėmis pasižymi vaikams ir jaunimui patraukli muziejaus edukacinė programa? Kas jai būdinga? Diskusijos dalyviai teigia, kad šiuolaikiniai vaikai ir jaunimas skatina muziejus permąstyti ir pristatyti savo veiklą, pabrėžiant kuriamą pridėtinę vertę. Edukatoriai susiduria su problema, bandant sudominti šią tikslinę auditoriją:

<...> kuo toliau, tuo sunkiau sudominti moksleivius.

<...> man įdomu, bet jaunam žmogui tai neįdomu ir reikia keisti tą visiškai...

Anot muziejų edukatorių, pastaruoju metu nuo pasyvaus mokymosi metodų einama prie aktyvaus lankytojų dalyvavimo mokymosi procese. Naujos interaktyvios komunikacijos priemonės muziejams leidžia ieškoti naujų būdų, kaip pasyvią vaikų ir jaunimo auditoriją paversti aktyvia ir įtraukti į savo komunikacijos procesą. Diskusijos dalyviai sutinka, kad naujausias muziejų veiklos tendencijas smarkiai veikia sąveika su naujosiomis technologijomis:

<...> įvairūs aktyvaus pažinimo metodai <...> yra filmuota medžiaga, pamatai, pavyzdžiui, kaip apdirbamas titnagas, visą technologiją, visą procesą. Nori daugiau sužinoti – ateini, suspaudai mygtukus. <...> bandėm daryti su nematančiais žmonėmis. <...> praktiškai kiekvienas žmogus turi pačiupinėti.

<...> dabartinis muziejus tampa interaktyvus...

<...> planetas su lazeriais parodėme.

Anot diskusijos dalyvių, naujoviškos muziejaus paslaugos kuriamos ne tik naudojant technologijas, bet ir kasdieniu muziejininko darbu su lankytojais, sudarant sąlygas lankytojui ne tik įgyti žinių, bet ir sudaryti sąlygas jam pačiam tas žinias kurti:

<...> kad vaikui būtų džiaugsmo ta sąsaja, ta dabarties ir praeities su jo gyvenamąja praktika.

Kaip smagu, jeigu muziejaus erdvėje galima arba greta kažkur kavos atsigerti, kaip smagu, kai vaikai gali kažkuo užsiimti, ten greta. Tai yra, kai žmogus ir ilsisi, ir gauna informaciją.

Muziejų edukatoriai teigia, kad sėkmingai edukacinei programai reikalingas ir komandinis darbas muziejaus viduje bei bendrakūra kartu su ugdymo įstaigomis:

<...> sėkmingai edukacijos programai reikalingas komandinis darbas.

<...> net viduj reikia dar tos sąveikos didesnės.

<...> o vaikams irgi labai svarbu, kai mokytojas dalyvauja šalia.

Kokie edukacijos muziejuje metodai geriausiai pasiteisina ir kodėl? Jausdami būtinybę pritraukti naujų lankytojų ir palaikyti ryšius su esamais, muziejai vis aktyviau pasitelkia įvairias komunikacijos priemones bei naujus edukacijos metodus. Muziejuose įrengiamos specializuotos erdvės,

skirtos ugdomajai veiklai, taikomos aktyvios darbo ir ugdymo formos: teatralizuoti pasirodymai, žaidimų elementai, eksperimentiniai tyrimai ar projektavimo darbai ir kt. Pastarieji edukacijos metodai, pasitelkiant aktyvias darbo ir ugdymo formas, praktines užduotis, naujas technologijas, anot muziejų edukatorių, labiausiai pasiteisina vaikų ir jaunimo tarpe:

<...> Visada patinka paliesti, kai gauni paliesti, kažką padaryti, pačiuopinėti.

<...> Vaikui turi būti įdomu. Dėl to ir būna praktinės dalys, įtraukiančios žaidybinės dalys. Turi būti išdėstytos įdomiai.

<...> ekskursijos irgi turi būti su kažkokiomis užduotimis.

<...> per tą emociją, per žaidimą, kad muziejuje turi būti daug to žaidimo, tos veiklos, tu jaunuolių veiklos ypatingai.

<...> pakankamai pasiteisina to varžybų elemento paėmimas į edukacinę veiklą.

<...> mes statėm stovyklavietę, kur galima ir kasinėti, ir atrasti...

<...> pasyvus žiūrėjimas yra blogiausias dalykas muziejuje.

Visi diskusijos dalyviai sutaria, kad norint sudominti vaikus ir jaunimą, reikia panaudoti visas priemones, metodus ir edukacines teorijas, tačiau reikia neužmiršti svarbiausios ir geriausios didaktinės priemonės – nuoseklus ir vaizdaus pačių objektų pristatymo:

Bet vis tiek reikia rasti kažkokį aukso vidurį. Esu buvusi muziejuose, kur daug atraktyvumo – taip nusižaidi, kad net nežinai, kur čia pabuvai.

3.8 lentelėje apibendrintai pateikti labiausiai pasiteisinantys muziejaus edukacijos vaikams ir jaunimui metodai pagal muziejų edukatorius.

3.8 lentelė

Labiausiai pasiteisinantys muziejaus edukacijos vaikams ir jaunimui metodai pagal muziejų edukatorius

Kategorija	Subkategorija	Interviu teiginys
Labiausiai pasiteisinantys edukacijos muziejuje metodai	Aktyvaus pažinimo	<i><...> įvairūs aktyvaus pažinimo metodai</i> <i><...> visada patinka paliesti, kai gauni paliesti, kažką padaryti, pačiuopinėti</i> <i><...> Vaikui turi būti įdomu. Dėl to ir būna praktinės dalys, įtraukiančios žaidybinės dalys.</i> <i><...> ekskursijos irgi turi būti su kažkokiomis užduotimis.</i> <i><...> mes statėm stovyklavietę, kur galima ir kasinėti, ir atrasti...</i> <i><...> pasyvus žiūrėjimas yra blogiausias dalykas muziejuje.</i>
	Interaktyvūs	<i><...> yra filmuota medžiaga, pamatai, pavyzdžiui, kaip apdirbamas titnagas, visą technologiją, visą procesą. Nori daugiau sužinoti – ateini, suspaudai mygtukus.</i> <i><...> dabartinis muziejus tampa interaktyvus...</i> <i><...> planetas su lazeriais parodėme</i>
	Sukeliantys emocijas	<i><...> per tą emociją, per žaidimą...</i> <i><...> kad vaikui būtų džiaugsmo ta sąsaja, ta dabarties ir praeities su jo gyvenamąja praktika</i>

Labiausiai pasiteisinantys muziejaus edukacijos vaikams ir jaunimui metodai pagal muziejų edukatorius

Kategorija	Subkategorija	Interviu teiginys
Labiausiai pasiteisinantys edukacijos muziejuje metodai	Muziejaus edukatorių ir mokytojų bendradarbiavimas	<...> o vaikams irgi labai svarbu, kai mokytojas dalyvauja šalia <...> pats mokytojas motyvuotų mokinius, tai tada su tokiomis grupėmis yra geriausiai dirbti <...> o kai mokytojai iš tikrųjų yra įsijungę į tą edukaciją, vaikai labai labai jie džiaugiasi
	Komandinis muziejaus darbuotojų darbas	<...> sėkmingai edukacijos programai reikalingas komandinis darbas <...> net viduj reikia dar tos sąveikos didesnės

Šaltinis: sudaryta autoriaus.

Kokia jūsų nuomonė apie mokytojo vaidmenį edukacinėje programoje? Ką jis veikia ir ką turėtų veikti? Atsakant į šį klausimą, didžioji dalis muziejų edukatorių neigiamai vertino mokytojų įsitraukimą į muziejų edukacinės programos vykdymo procesą. Anot diskusijos dalyvių, mokytojai dažnai pasirenka netinkamą vaidmenį edukacinėje programoje. Tačiau diskusijų grupėse buvo ir tokių, kurie susiduria su motyvuotais ir pagelbėjančiais mokytojais:

<...> dar yra kitokie mokytojai, kurie nesugeba paleisti vaikų. Bando reguliuoti.

<...> arba atveda ir palieka. Va čia tau...

<...> į muziejų edukacinę veiklą žiūri kaip į muziejų galimą pasipinigavimą.

<...> kiti ateina motyvuoti, su tam tikromis užduotimis.

Diskusijoje dalyvavę muziejų edukatoriai mokytoją edukacinėje programoje įsivaizduoja kaip kolegą, kuris gali prisidėti savo žiniomis, idėjomis, gebėjimu motyvuoti mokinius. Diskusijos dalyviai teigia, kad mokytojui aktyviai dalyvaujant edukacijos programoje, vaikai ir jaunimas jaučiasi geriau, labiau įsitraukia į procesą:

<...> kiekvienas mokytojas irgi kažką gali duoti, kur jis pats dega atradimo džiaugsmu, ir tuo atradimo džiaugsmu užkrečiu kitus.

<...> ir į šitą kompaniją įsijungia mokytojai, amen, gaunasi jau šou, ne užsiėmimas.

<...> normalu, kad mokytojai vis tiek gi padeda tą edukaciją vesti.

<...> pats mokytojas motyvuotų mokinius, tai tada su tokiomis grupėmis yra geriausiai dirbti.

<...> o kai mokytojai iš tikrųjų yra įsijungę į tą edukaciją, vaikai labai labai jie džiaugiasi.

<...> vaikai jaučiasi saugesni, labiau priimti.

Tačiau, pasak muziejų edukatorių, dažnai tenka susidurti su kitokiais mokytojų vaidmenimis edukacinėje programoje, tokiais kaip pasyvus stebėtojas ar net konkurentas:

<...> ateina ir paleidžia...

<...> bet yra ir ta mokytojų kasta: atvažiuoja, palieka savo vaikus praktiškai tau, o jie nelabai nori toliau ir kreipti dėmesio.

<...> o jei to mokytojo net nėra, visiškai į telefoną įlindęs sėdi, aš nesulaukiu tos pagalbos. Ir turiu tada kažkaip ieškoti tiesiog to kontakto su tuo vaiku.

<...> jie irgi nori būti mokytojai. Jie reguliuoja tai per procesą.

Muziejų edukatoriai pasigenda mokytojų dalyvavimo edukacinėje muziejų programoje ir tikina, kad jų aktyvesnis dalyvavimas ir šiuolaikinio muziejaus suvokimas ženkliai pagerintų muziejų edukacinių programų kokybę:

<...> mokytojai patys nesupranta, kas yra ta edukacinė veikla, ne tik mums patiems reikia gilintis, bet ir pedagogams patiems būtų kažkokie... Traukti juos į kursus, kad jie geriau suvoktų, kas yra tas šiuolaikinis muziejus...

<...> kad jie turėtų patys daugiau įsitraukti, sugalvoti kažkokios papildomas užduotis.

<...> o turėtų būti kaip bendradarbiavimas, net ir tos ekskursijos, edukacijos metu.

<...> o būtų gal daug geriau, jei istorijos mokytoja sugalvotų, kad galėčiau paantrinti tą temą su ta edukacija. Ar matematikos mokytoja kažką. Va, jei taip pradėtų daryti, tai tas būtų daug produktyviau ir paprasčiau.

<...> kažkoks kontaktas tada su tais mokytojais jisai reikalingas, kad mokytojai išsakytų savo poreikį.

Apibendrinus muziejų edukatorių diskusiją apie mokytojo vaidmenį edukacinėje programoje, galima išskirti keturis mokytojo vaidmenis, pateiktus 3.9 lentelėje.

3.9 lentelė

Mokytojo vaidmenys muziejaus edukacinėje programoje pagal muziejų edukatorius

Kategorija	Subkategorija	Interviu teiginys
Mokytojo vaidmenys muziejaus edukacinėje programoje	Kolega	<i><...> kiti ateina motyvuoti, su tam tikromis užduotimis <...> ir į šitą kompaniją įsijungia mokytojai, amen, gaunasi jau šou, ne užsiėmimas <...> normalu, kad mokytojai vis tiek gi padeda tą edukaciją vesti</i>
	Pasyvus dalyvis	<i><...> arba atveda ir palieka. Va čia tau... <...> atvažiuoja, palieka savo vaikus praktiškai tau, o jie nelabai nori toliau ir kreipti dėmesio</i>
	Konkurentas	<i><...> dar yra kitokie mokytojai, kurie nesugeba paleisti vaikų. Bando reguliuoti. <...> jie irgi nori būti mokytojai. Jie reguliuoja tai per procesą</i>
	Priešiškai nusiteikęs trukdytojas	<i><...> į muziejų edukacinę veiklą žiūri kaip į muziejų galimą pasipinigavimą <...> esi klounas, nemokantis su vaikais dirbti, paaiškina dar kad čia metodai nelabai adekvatūs</i>

Šaltinis: sudaryta autoriaus.

Kokia turėtų būti ideali edukacinės programos vaikams ir jaunimui aplinka (technologijos)? Ko trūksta jūsų muziejuje? Diskusijų grupių dalyviai teigia, kad jų muziejuose

trūksta tam tikrų specializuotų edukacinių erdvių ir praktiniams, aktyviems pažinimo metodams reikalingų technologijų.

<...> žaislai pagrindė, vaikams, kad jie galėtų tą eksponatą pažiūrėti, tą atspalvių, spektrų, kad ir elektroninį mikroskopą.

<...> jeigu padarysiu tą galimybę, kad vaikai žiūrėtų ten visi per projektorių mokykloj, mums reikia tada kameros, apšvietimo.

<...> materialinę bazę patvarkyti, kad ta edukacinė pamoka būtų įdomi.

Muziejų edukatoriai sutinka, kad naujosios technologijos papildo edukacinę programą, pasitelkiant jas lengviau sudominti vaikus ir jaunimą:

<...> papildančios ir tą emocijų suteikiančios ir fonas kažkoks.

<...> technologijos papildo.

Tačiau tuo pačiu muziejų atstovai prisibijo aukšto naujųjų technologijų naudojimo lygio muziejų edukacijoje. Anot jų, per didelis interaktyvumas sunaikintų tikrąją muziejaus paskirtį, o lankytojai, kartą apsilankę, nebe norėtų sugrįžti:

<...> ar norėsis pakartoti?

<...> 3D apėjau viską aplinkui ir viskas...

<...> neturėtų viskas būti interaktyvu.

<...> kertam šakas, šaknis.

Diskusijų dalyviai taip pat įvardijo kliūtis, su kuriomis susiduria, kuriant vaikams ir jaunimui patrauklią ir kokybišką edukacinę programą. Jos pateiktos 3.10 lentelėje.

3.10 lentelė

Kliūtys, su kuriomis susiduria muziejų edukatoriai, kuriant kokybišką edukacinę programą

Kategorija	Subkategorija	Interviu teiginys
Kliūtys, su kuriomis susiduria muziejų edukatoriai	Ryšio tarp mokytojų ir mokinių trūkumas	<i><...> nelabai ji kartais ir turi to ryšio su savo auklėtiniais <...> arba atveda ir palieka. (apie mokytojus)</i>
	Ryšio su vaikais ir jaunimu trūkumas	<i><...> aš tik atėjus, jų nepažįstu, aš vardo net nežinau <...> iš Vilniaus. Telefonai, jie protingi, jau jiems nepasakysi</i>
	Specializuotų edukacinių erdvių trūkumas	<i><...> bet ne kaip erdvės edukacijai. Tai, erdvių trūksta</i>
	Finansavimo trūkumas	<i><...> viskas daugiau į finansus atsimuša <...> gaunantys krepšelį ir veiklai, o ne tik pastatui ir algai</i>
	Bendradarbiavimo su valdžia trūkumas	<i><...> supratimo valdžios. ... Nuosavo muziejaus valdžios. <...> edukacinėj erdvėj net nėra pavadinimo sunorminto <...> Švietimo reforma turi eiti dešimtmečiais, o ne kas kadenciją.</i>

Kliūtys, su kuriomis susiduria muziejų edukatoriai, kuriant kokybišką edukacinę programą

Kategorija	Subkategorija	Interviu teiginys
Kliūtys, su kuriomis susiduria muziejų edukatoriai	Bendradarbiavimo su mokyklomis trūkumas	<...> trūksta to bendravimo, kad būtų išsakyti savo poreikiai, ar pagal edukacines programas, ar klasės auklėtojų <...> mokytojas stengiasi neišeiti iš mokyklos, bando padaryti pats ir padaro fikciją <...> kontaktas tada su tais mokytojais jis reikalingas <...> poreikius reikia žinoti (apie mokyklas čia)
	Muziejų bendradarbiavimo trūkumas	<...> net viduj reikia dar tos sąveikos didesnės <...> beveik nebendraujam. Tikrai mažai. (apie muziejininkus)
	Neigiamas mokytojų nusiteikimas	<...> mes, mokytojai, vis dėlto geriau žinom <...> neadekvačiai nemotyvuotai nepatenkinti
	Per didelis krūvis mokiniams	<...> ateina pas mus, į ketvirtą muziejų, ..., nei susikaupti, nei jėgų turi.
	Per didelis krūvis edukatoriui	<...> didesnei grupei neužtenka tik vieno žmogaus <...> vienam edukatoriui dažnai sunku dirbti <...> sunkesnėms temoms reikia, kad dirbtų bent jau pora žmonių, tada iš karto bendravimas gaunasi betarpiškas

Šaltinis: sudaryta autoriaus.

Apibendrinant edukacinių programų kokybės pagal muziejų edukatorius dalį, galima išskirti muziejų edukacinės programos kokybės veiksnius, remiantis SERVQUAL metodika (žr. 3.11 lentelę).

Muziejų edukacinės programos kokybės veiksniai pagal muziejų edukatorius, remiantis SERVQUAL metodika

Kategorija	Subkategorija	Interviu teiginys
Materialūs dalykai	Edukacinės aplinkos kokybė	<...> materialinę bazę patvarkyti, kad ta edukacinė pamoka būtų įdomi <...> technologijos papildo <...> palytų pinigais ...organizuoti ... ne tik tą teoriją, bet praktiką
Patikimumas	Prasmingas ir ugantis edukacinės programos turinys, suderintas su mokyklų programa	<...> kuriam su mokyklomis <...> kontaktuojam su mokyklomis ganėtinai betarpiškai. Aiškinamės poreikius ir važiuojame patys netgi.. <...> kuriam su mokyklomis bendras edukacines
Reagavimas	Lanksti edukacinė programa, pritaikyta prie vaikų ir jaunimo poreikių	<...> man įdomu, bet jaunam žmogui tai neįdomu ir reikia keisti tą visiškai <...> eina link to, kad nuo konservatyvumo atsiribota, jis nyksta. <...> parodžiau iniciatyvą, sukūrėm naują pamoką.
Užtikrinimas	Muziejų edukatorių ir mokytojų kompetencijų sąveika, kuriant kokybišką edukacinę programą	<...> o turėtų būti kaip bendradarbiavimas, net ir tos ekskursijos, edukacijos metu <...> už nuolatinį kvalifikacijos kėlimą <...> kad galėtume pasidalinti patirtimi <...> jei istorijos mokytoja sugalvotų, kad galėčiau paantrinti tą temą su ta edukacija
Empatija	Individualus dėmesys vaikams ir jaunimui, abipusė empatija	<...> pirmiausiai jie ieško geros emocijos, bendravimo, bendradarbiavimo, tokio kaip ir buvimo grupėje, kažkokio tikslo bendro siekimo... <...> pajauti vaiką, emocijų blogą, nuotaiką <...> motyvuoto lankytojo

Siekiant didinti edukacinių paslaugų kokybę ir vis labiau bandant sudominti tikslingą lankytojų terpę, muziejai permąsto savo veiklą ir ieško pridėtinės vertės kūrimo taškų. Pridėtinės vertės sukūrimas vyksta, į edukacinius procesus aktyviai įtraukiant pačius lankytojus, o tam pasitarnauja ir naujausios technologijos, papildančias edukacines programas, naujų komunikacijos priemonių naudojimas, įgalinantis lankytojus tapti ne tik pasyviu stebėtoju, bet aktyviu dalyviu.

Aktyvesniam lankytojų pritraukimui bei didesniam vertės kūrimui, muziejų edukatoriams reikalinga pagalba, ir mokytojus muziejų edukatoriai mato kaip kolegas, galinčius padėti, tapsiančius paslaugos bendrakūriais, tačiau anot muziejų edukatorių, mokytojai pasirenka netinkamą vaidmenį muziejaus edukaciniame procese, kas apsunkina edukacinį procesą ir sumažina bendrą vertės kūrimo galimybę.

3.2.4 Muziejaus ir mokyklos sąsajų plėtotė

Kokia yra ir kaip vertinate muziejų ir mokyklų bendradarbiavimo situaciją šiuo metu? Visi diskusijos dalyviai sutiko, kad siekiant pagrindinio muziejaus tikslo – edukacinės veiklos vykdymo – reikalingi ilgalaikiai muziejų ir mokyklų santykiai – būtinas bendrakūros procesas, aktyvus mokytojų ir kitų susijusių bendruomenių įsitraukimas, taip pat nuolatinis dalyvavimas. Muziejai siekia aktyvios lankytojų saviraiškos, nuomonių sakymo ir aktualių klausimų kėlimo:

<...> reikia sutarimo, kad mokytojas nebūtų išsprautas į rėmus...

<...> kalbant apie bendrumą su mokyklomis, tai irgi mūsų vadovybė akcentuoja, kad reikia kuo labiau išėiti į išorę, važiuoti patiems į mokyklas...

<...> o vaikams irgi labai svarbu, kai mokytojas dalyvauja šalia.

<...> Jei dar ir mokytojai normalūs, pastoviai turi dirbti, tai jie irgi tampa bendrininkais.

<...> kiekvienas mokytojas kažką gali duoti.

Tačiau muziejų edukatoriai dabartinę muziejų ir mokyklų situaciją vertina neigiamai ir teigia pasigendą bendradarbiavimo:

<...> gyvo kontakto tarp mūsų ir mokyklos, ir vaikų, aš jo nejaučiu <...> Nėra to kontakto, tai pats nemaloniausias dalykas.

<...> mes dirbame sau, kaip mums atrodo, mokytojai atsirenka tas edukacines programas, kurios jiems patrauklios, ten ir ateina.

<...> trūksta to edukacijose, trūksta to bendravimo, kad būtų išsakyta savo poreikius, ar pagal edukacines programas, ar klasės auklėtojų, ko būtent reikėtų.

<...> o komunikacijos aplamai labai trūksta tarp tų visų.

Diskusijos dalyvių manymu, taikant bendrakūrą su mokyklomis, muziejai sukurtų papildomą vertę vaikams ir jaunimui, ir galėtų pateisinti jų lūkesčius.

Kaip viešinate ir pritraukiate vaikus ir jaunimą dalyvauti programose? Diskusijų grupių dalyviai teigia patys važiuojantys į mokyklas ir kviečiantys atvykti į muziejus. Tai vienas iš bendradarbiavimo su mokyklomis būdų:

Iš tikrųjų tai kontaktuojam ir su mokyklomis ganėtinai betarpiškai. Aiškinamės poreikius ir važiuojame patys netgi.

Kviečiam patys. Važiuojam.

Reklamas į mokyklas. Ir į darželius.

Projekte „Muziejus-mokykla–moksleivis“ buvo sukurtos Lietuvos muziejų ir mokyklų bendradarbiavimo tinklo sukūrimo strateginės plėtros gairės, mezgami ryšiai tarp mokyklų ir muziejų. Ko reikia, kad bendradarbiavimas tikrai vyktų? Atsakymai į šį klausimą pateikti 3.12 lentelėje.

3.12 lentelė

Tobulinimo kryptys, vedančios prie didesnio muziejų ir mokyklų bendradarbiavimo, pagal muziejų edukatorius

Kategorija	Subkategorija	Interviu teiginys
Ko reikia, kad vyktų bendradarbiavimas tarp mokyklų ir muziejų	Didesnis dėmesys valstybiniu lygiu	<...> <i>Norėtusi apibrėžtumo, to ryšio su mokykla ir muziejumi, valstybiniu lygiu.</i> <...> <i>reikia tęstinumo, tiek politikoje, tiek edukacijoje</i> <...> <i>iš ministerijos, kad skirtų laiką</i>
	Didesnė mokytojų iniciatyva ir muziejų edukacinės veiklos suvokimas	<...> <i>mes dabar siūlom, o jei paklaustų – paruoštume.</i> <...> <i>sėkmingai edukacijos programai reikalingas komandinis darbas</i> <...> <i>turėtų patys daugiau įsitraukti, sugalvoti ... užduotis</i> <...> <i>mokytojai patys nesupranta, kas yra ta edukacinė veikla</i>
	Mokyklų požiūris į muziejų kaip į galimą „kolegą“, kuriant edukaciją vaikams ir jaunimui	<...> <i>mokyklos turėtų savo laiką surasti, kontaktą muziejus – mokykla</i> <...> <i>kad galėtume pasidalinti patirtimi</i> <...> <i>jei istorijos mokytoja sugalvotų, kad galėčiau paantrinti tą temą su ta edukacija</i>

Šaltinis: sudaryta autoriaus.

Apibendrinant, galima teigti, kad nors muziejų edukatoriai ir deda pastangas ieškoti kontakto su mokyklomis, vis tik pasigendama produktyvaus bendradarbiavimo, tiek instituciniu, tiek teisiniu lygiu. Dėl tokio bendradarbiavimo trūkumo, muziejų edukatorių teigimu, nukenčia tiek lankytojas, tiek ir edukatoriai.

IŠVADOS

1. Paslaugų bendrakūros koncepcijos esmė – tai tiesioginis, dinaminis kliento ir organizacijos sąveikos procesas, kurio metu abi sąveikos proceso pusės suvienija savo turimus išteklius paslaugos kūrimui ar tobulinimui, atsižvelgia į vienas kito interesus, tuo pačiu gaudami abipusę naudą.
2. Atlikus mokslinių publikacijų analizę, buvo identifikuotos muziejų misijos kaitos tendencijos vaidmens, požiūrio, tikslo, funkcijų, uždavinių, struktūros ir organizacijos, komunikacijos ir jų priemonių aspektais. Pagal naująją muziejaus misiją, muziejus rūpinasi savo socialine aplinka, bendradarbiauja ir kuria bendrą vertę, muziejus tampa orientuotas į temą, praeitis siejama su dabartimi, atsiranda interdiscipliniškumas, muziejus orientuojasi į bendruomenių ir kasdienio gyvenimo integracija į muziejaus veiklą, atsiranda tęstinė edukacija, įvertinimo poreikis, išklausymas, reagavimas. Muziejus tampa mažiau institucionalizuotas, mažiau centralizuotas, daugiau dalyvaujantis, buriantis komandas. Muziejaus auditorija paverčiama aktyvia, įtraukiama į komunikacijos procesą. Atsiranda vis daugiau interaktyvumo.
3. Muziejų edukacinė paslauga – tai muziejaus visuomenei siūloma švietėjiška veikla ar nauda, gauta panaudojus mokymo ar lavinimo programas, sukurtas kartu su švietimo ar kultūros įstaigomis, siekiant visuomenės tobulėjimo, supratimo ir aktyvumo ugdymo, suteikiant tęstinio mokymosi, žmogaus kūrybiškumo, saviraiškos skatinimo galimybes muziejaus aplinkoje. Tokios paslaugos teikimas reikalauja sujungto švietimo ir kultūros institucijų ar organizacijų potencialo, kokybę užtikrinant iškart keliose srityse. Panaudojus SERVQUAL modelį, matoma, kad kokybės bendrakūra pasiekama trijose dimensijose: *reagavimo*, *užtikrinimo* ir *empatijos*. Šių dimensijų naudojimas per atgalinį ryšį su lankytoju įgalina kokybės bendrakūrą – tobulinti paslaugą, tuo pat metu pateisinant lankytojo lūkesčius.
4. Atlikta Lietuvos muziejų asociacijai priklausančių muziejų misijų ir vizijų formuluočių analizė, taikant dokumentų ir turinio analizės metodus, parodė, kad muziejų edukacinių paslaugų bendrakūros apraiškos užima trečiaeilės pozicijas, pirmaujančias pozicijas užleidžiant tradicinio muziejaus funkcijoms. Beveik pusėje (47 proc.) muziejų vizijų ar misijų formuluotėse dominuoja tradiciniams muziejams būdingos funkcijos, tuo tarpu edukacinei veiklai ir bendrakūros galimybėms atitinkamai tenka 31 ir 22 proc. Toks išsiskirstymas būdingas visų kategorijų muziejams.
5. Sutelktų diskusijų grupių tyrimo, apklausiant dvi tikslines grupes, atstovaujančias Lietuvos muziejų asociacijai priklausančių muziejų edukatorius, rezultatai atskleidė, kad muziejų

edukatoriai jaučia muziejaus misijos pokytį ir palaiko muziejaus transformaciją, išvelgdami naujojoje misijoje galimybę labiau integruotis į visuomenę, įtraukiant visuomenę į muziejaus veiklą. Diskusijos dalyviai, nors ir yra užtikrinti savo kvalifikacija, pasigenda specifinių mokymų, komandinio darbo, valdžios atstovų dėmesio, mokyklų įsitraukimo į muziejų veiklą, bendro programų kūrimo. Muziejai stengiasi užmegzti kontaktą su ugdymo įstaigomis, siekia bendros vertės kūrimo lankytojui, tačiau to rezultatas kol kas jų pačių netenkina. Remiantis muziejų edukatorių išsakytomis mintimis, pasiūlymais ir pastabomis, buvo numatytos muziejų edukacinių paslaugų vaikams ir jaunimui tobulinimo kryptys, pateiktos šio darbo rekomendacijose.

REKOMENDACIJOS

Remiantis tyrimo rezultatais, numatytos Lietuvos muziejų asociacijai priklausančių muziejų edukacinių paslaugų vaikams ir jaunimui tobulinimo kryptys, skirtos mokykloms, mokytojams, muziejams ir ministerijoms.

Mokykloms:

- Išvykas į muziejus rengti tos pakraipos dalyko mokytojams, kurios pakraipos edukaciniai užsiėmimai vyks muziejuje.
- Organizuoti mokymus, transformuojančius požiūrį į šiuolaikinį muziejų.
- Rengti mokyklinių programų pristatymus muziejų edukatoriams, taip sukuriant didesnį edukacinių užsiėmimų temų poreikio suvokimą.
- Rengiant išvykas į muziejus, skirstyti mokinius į grupes iki 10 mokinių. Taip pat pagal amžių. Mažesnės ir tikslinės moksleivių grupės užtikrina didesnę bei efektyvesnę bendradarbiavimą.
- Organizuoti muziejų renginius mokyklose, atvirų durų ar specialias muziejų lankymosi mokyklose dienas, kurių metu vyktų edukacinių programų pristatymai.

Mokytojams:

- Kviesti tėvus prisijungti prie mokinių išvykų į muziejus. Tai leis mokiniams jaustis užtikrinčiau ir saugiau.
- Rengiant išvykas į kitų miestų muziejus, idant išvengti vaikų nesusikaupimo ar per didelio nuovargio problemų, rinktis vieną ar du muziejus vienos išvykos metu.
- Supažindinti muziejaus edukatorių su vaikais, taip sukuriant palankesnę ir efektyvesnę erdvę edukaciniam užsiėmimui.
- Edukacinio užsiėmimo metu būti pagalbininku muziejaus edukatoriui, pagal galimybes jį papildyti.
- Kelti mokinių motyvaciją lankantis muziejuje, mokytojams ir muziejų edukatoriams iš anksto susitarus dėl užduočių mokiniams.

Muziejams:

- Mažinti edukatoriaus pareigybei tenkanti darbo krūvį, muziejų edukatorius neturėtų atlikti darbų, nesusijusių su savo tiesioginėmis pareigomis.

- Užtikrinti glaudesnę dialogą su vietine muziejaus valdžia, rengti susitikimus, posėdžius, įsiklausyti į darbuotojų idėjas ir pasiūlymus.
- Rengti muziejų tarpusavio susitikimus, organizuoti edukatorių bei kitų muziejų darbuotojų patirties dalinimosi sesijas.
- Nuosekliai pažindinti vyresnio amžiaus muziejų darbuotojus su naujojo, dalyvaujančio muziejaus koncepcija, įtraukti vyresnės kartos darbuotojus į šiuolaikinio muziejaus veiklą.
- Skirti didesnę finansavimą eksponatų, skirtų praktiniams užsiėmimams, kiekio įsigijimui.
- Pertvarkyti perteklinę dalį ekspozicijoms skirtų muziejaus erdvių, jas pritaikant edukacinei veiklai.
- Į edukacinius užsiėmimus registracija ir konsultavimu turi užsiimti patys muziejų edukatoriai, taip sukuriant betarpią bendradarbiavimą tarp mokytojo ir edukatoriaus, tokiu būdu išsiaiškinant tikruosius poreikius bei lūkesčius.
- Dauguma muziejų edukatorių turi istorikų išsilavinimą, todėl yra didelis pedagoginių kursų poreikis.
- Siekti, kad muziejininkų kvalifikacijos tobulinimo programos būtų įtrauktos į finansavimo planus.
- Pastebima naujųjų technologų baimė tarp muziejų edukatorių. Todėl reikia organizuoti mokymus, kuriuose būtų supažindinama su naujausiomis technologijomis, paaiškinami jų privalumai ir trūkumai. Tokiu būdu atsirastu dar didesnės galimybės muziejui keisti savo misiją į šiuolaikišką, tapti dalyvaujančiu muziejumi.
- Užtikrinti, kad esant didesnei nei 10 mokinių grupei, su tokia grupe galėtų dirbti muziejų edukatorių komanda iš dviejų ar daugiau specialistų.

Ministerijoms:

- Skatinti sudaryti bendradarbiavimo sutartis taip muziejų ir mokyklų (pagal „Muziejus – mokykla – moksleivis“ projektą).
- Sukurti metodinius centus, rengiančius muziejininkų kvalifikacijos didinimo programas.
- Apjungti muziejininkų kvalifikacijos tobulinimo institucijas su mokytojų ir švietimo darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą atliekančiomis institucijomis.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. 2014-2020 m. nacionalinės pažangos programa, 2012 m. lapkričio 28 d. Nr. 1482. Vilnius.
2. Bagdonienė, L. (2008). *Santykių marketingo raiška paslaugų versle*. Habilitacijos procedūrai teikiamų mokslo darbų apžvalga, Kauno technologijos universitetas. Prieiga per internetą: <<http://www.ktu.lt/habilitacija/bagdoniene/bagdonienes%20apzvalga.pdf>>. (Žiūrėta 2017-04-12).
3. Bagdonienė, L., Hopenienė, R. (2005). *Paslaugų marketingas ir vadyba*. Kaunas: Technologija.
4. Ballantyne, D., Varey, R. J. (2006). Creating Value-In-Use through Marketing Interaction: The Exchange Logic of Relating, Communicating and Knowing. *Marketing Theory*, 6 (3), 335–348.
5. Bebeko, C. P. (2000). Service intangibility and its impact on consumer expectations of service quality. *Journal of Services Marketing*, Vol. 14, No. 1.
6. Bėkšta, A., Jarockienė, N. (2016). Muziejaus švietimas bendruomenei. *Straipsnių rinkinys*. Vilnius: Lietuvos muziejų asociacija.
7. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija: vadovėlis vadybos ir administravimo studentams*. Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė.
8. Centeno, E., Harker, M. J., Ibrahim, E., Wang, L. (2008). What is Postgraduate Marketing Education for? Observations from the UK. *European Business Review*, 20 (6).
9. Chan, K. W., Yim, C. K. B., Lam, S. S. K. (2010). Is Customer Participation in Value Creation a Double-Edged Sword? Evidence from Professional Financial Services across Cultures. *Journal of Marketing*, 74, 48–64.
10. Chan, K. W., Li, S. Y. (2010). Understanding Customer-to-Customer Interactions in Virtual Communities: The Salience of Reciprocity. *Journal of Business Research*, 63(9/10), 1033–1040.
11. Chan, S. (2010). Applications of andragogy in multi-disciplined teaching and learning. *Journal of Adult Education*, 39 (2), 25-35.
12. Chathoth, P., Altinay, L., Harrington, R. J., Okumus, F., Chan, E. S. W. (2013). Co-Production versus Co-Creation: A Process Based Continuum in the Hotel Service Context. *International Journal of Hospitality Management*, 32, 11–20.
13. Constantin, J. A., Lusch, R. F. (1994). *Understanding Resource Management: How to Deploy Your People, Products, and Processes for Maximum Productivity*. Oxford, OH: The Planning Forum.
14. Cropley, A. (2002). *Qualitative Research Methods: An Introduction for Students of Psychology*

and Education. Riga: Zinātne Publishers.

15. Damkuvienė, M. ir kt. (2014). *Klientų suvokiama dalyvavimo vertė kaip organizacijos konkurencingumo didinimo veiksnys*. Šiauliai: BMK leidykla.
16. De Varine, H. (1996). *Ecomuseum or Community museum? 25 Years of Applied Research in Museology and Development*. Prieiga per internetą: <<http://www.minom-icom.net/signud/DOC%20PDF/199600204.pdf>>. (Žiūrėta 2017-04-03).
17. Denscombe, M. (2010). *The Good Research Guide for Small-Scale Social Research Projects*. 4th ed. Maidenhead, England; New York: Open University Press.
18. Downes, C. (2011). *Analysing characteristics of social media in cultural communication: an investigation of social media use at Museum Victoria*. Prieiga per internetą: <<http://labsome.rmit.edu.au/project/analysing-characteristics-social-media-cultural-communication-investigation-social-media-use>>. (Žiūrėta 2017-04-03).
19. *Europos vartotojų pasitenkinimo valdymo vadovas* (2010). Vilnius: Viešojo valdymo politikos departamentas.
20. Gadrey, J. (1996). *L'économie des services*. Paris: Editions La Decouverte.
21. Gay, L. R., Mills, G. E., Airasian, P. (2009). *Educational Research. Competencies for Analysis and Applications* (9th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson.
22. Gebauer, H., Edvardsson, B., Bjurko, M. (2010). The Impact of Service Orientation in Corporate Culture on Business Performance in Manufacturing Companies. *Journal of Service Management*, 21 (2), 237–259.
23. Govier, L. (2010). Leaders in co-creation? Why and how museums could develop their co-creative practice with the public, building on ideas from the performing arts and other non-museum organisations. *Clore Leadership Fellow*, 2008-2009.
24. Grönroos, C. (1990). *Service Management and Marketing: Managing the moments of truth in service competition*. Lexington Books.
25. Grönroos, C., Ravald, A. (2011). Service Business Logic: Implications for Value Creation and Marketing. *Journal of Service Management*, 22 (1), 5–22.
26. Grönroos, C., Voima, P. (2013). Critical Service Logic: Making Sense of Value Creation and Co-Creation. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 41 (2), 133–150.
27. Grönroos, C. (2006). What Can Service Logic or Marketing Theory? In Lusch, R. F. & Vargo, S. L. (Eds.). *The Service-Dominant Logic of Marketing: Dialog, Debate, and Directions*, 354–364. Armonk, NY: ME Sharpe.

28. Gurevičius, R. ir kt. (2009). *Kokybinis tyrimas dėl žmonių, užsikrėtusių ŽIV / sergančių AIDS, pažeidžiamumo įvertinimo Lietuvoje: tyrimo ataskaita*. Vilnius: Higienos institutas.
29. Hauenschild, A. (1988). *Claims and reality of New Museology*. PhD thesis, International Council of Museums. Prieiga per internetą: <<http://museumstudies.si.edu/claims2000.htm>>. (Žiūrėta 2017-04-03).
30. Heywood, F. (2008). From where I'm standing. *Museums Journal*, 108/11, 19.
31. Hitt, M. A., Ireland, R. D., Hoskisson, R. E. (2003). *Strategic management: Competitiveness and Globalization*. Thomson South-West.
32. Yazdanparast, A., Manuj, I., Swartz, S. M. (2010). Co-Creating Logistics Value: A Service-Dominant Logic Perspective. *The International Journal of Logistics Management*, 21(3), 375–403.
33. *ICOM Code of Ethics for Museums*. (2006). Prieiga per internetą: <<http://icom.museum/ethics.html>>. (Žiūrėta 2017-04-03).
34. Jain, S., Gupta, G. (2004). Measuring Service Quality: SERVQUAL vs. SERVPERF Scales. *Vikalpa*, vol. 29, no. 2, p. 25–37.
35. Jarockienė, N. (2008). Muziejų edukacinė veikla: istorija, samprata, praktika. *XXI amžiaus muziejinių kompetencijos ir gebėjimų ugdymas*, 56-62.
36. Jarockienė, N. (2010). *Muziejų edukacijos samprata, muziejų edukacinės programos ir jų rengimo principai*. Muziejų edukacinės programos suaugusiesiems: mokomoji knyga. Vilnius: Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija, 31–55.
37. Johns, N. (1999). What is this thing called service? *European Journal of Marketing*, vol. 33, no. 9/10, p. 958-973.
38. Jones, S, Holden, J. (2008). It's a material world: caring for the public realm. *Demos*, 2.
39. Jurkauskas, A., Susnienė, D. (2001). *Nuolatinis viešųjų paslaugų tobulinimas – žingsnis pirmyn*. Kokybės vadyba – konkurencingo verslo pamatas: Technologija.
40. Kang, G. D., James, J. (2004). Service quality dimensions: an examination of Grönroos's service quality model. *Managing Service Quality*, vol. 14, no. 4.
41. Kašubienė, L. (2005). *E – paslaugų kokybės matavimo galimybės, naudojant SERVQUAL modelį*. Respublikinės kokybės vadybos konferencijos pranešimų medžiaga. Kaunas.
42. Keršytė, N. (2009). Muziejus. *Visuotinė lietuvių enciklopedija*, T. XV (Mezas-Nagurskiai). Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, p. 637.
43. Kotler, N., Kotler, P., Kotler, W. (2008). *Museum marketing and strategy: designing missions*,

- building audiences, generating revenue and resources*. 2nd Ed. San Francisco: A Wiley Imprint.
44. Kotler, P. (2002). *Marketing Management Millennium Edition*. 10th Ed. New Jersey: Pearson Education Company.
 45. Kotler, P., Keller, K. L. (2012). *Marketing Management*. 14th Ed. Upper Saddle River: Pearson Prentice Hall.
 46. Kubilienė, K. (2012). *Korporacinė komunikacija ir jos vaidmuo organizacijai*. Konferencijų medžiaga. Kaunas: Technologija.
 47. Kumar, M., Kee, F. T., Manshor, A. T. (2009). Determining the relative importance of critical factors in delivering service quality of banks: An application of dominance analysis in SERVQUAL model. *Managing Service Quality*, vol. 19, no. 2.
 48. Kumar, V., et al. (2010). Undervalued or Overvalued Customers: Capturing Total Customer Engagement Value. *Journal of Service Research*, 13 (3), 297–310.
 49. Ladhari, R. (2008). Alternative measures of service quality: a review. *Managing Service Quality*, vol. 18, no. 1.
 50. Lee, H., Lee, Y., Yoo, D. (2000). The determinants of perceived service quality and its relationship with satisfaction. *Journal of Services Marketing*, vol. 14, no. 3.
 51. Lehtinen, J. (1983). *Customer-oriented Service Firm*. Espoo (Finlande): Weilen and Goos.
 52. Lietuvos kultūros politikos kaitos gairės, 2010 birželio 30 d. Nr. XI-977. Vilnius.
 53. Lietuvos Respublikos muziejų įstatymas, 1995 m. birželio 8 d. Nr. I-930. Vilnius.
 54. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 1991 m. birželio 25 d. Nr. I-1489. Vilnius.
 55. Lusch, R. F., Vargo, S. L. (2009). Service-Dominant Logic – A Guiding Framework for Inbound Marketing. *Marketing Review St. Gallen*, 26 (6), 6–10.
 56. Lusch, R. F., Vargo, S. L., O’Brien, M. (2007). Competing Through Service: Insights from Service-Dominant Logic. *Journal of Retailing*, 83 (1) 5–18.
 57. Mariampolski, H. (2001). *Qualita ve Market Research: A Comprehensive Guide*. London, New Delhi: SAGE Publications (Thousand Oaks).
 58. Martišauskienė, D., Trakšelys, K. (2013). Švietimo politikos, ugdymo kokybės ir paslaugų vartotojų poreikių tenkinimo sąsajos. *Socialinių mokslų studijos*, V/4, 1124-1137.
 59. Matkevičienė, R., Aleksandravičius, A. (2013). Muziejaus komunikacija su suinteresuotaisiais: kokie muziejaus veiklos aspektai svarbūs muziejui prisistatyti ir įvaizdžiui formuoti? *Lietuvos muziejai po 1990 metų: mokslinių straipsnių rinkinys*. Sud. Rimvydas Laužikas. Vilnius, p. 368.
 60. McCall, V., Gray, C. (2014). Museums and the ‘new museology’: theory, practice and

- organisational change. *Museum Management and Curatorship*, vol. 29, no. 1, p. 19–35.
61. Mclean, F. (1997). *Marketing the Museum*. London, New York: Routledge, p. 257.
 62. Meijer-van Mensch, L., Van Mensch, P. (2010). From disciplinary control to co-creation. Collecting and the development of museums as praxis in the nineteenth and twentieth century. *Encouraging collections mobility – a way forward for museums in Europe*. Helsinki, p. 33–53. Prieiga per internetą: <http://www.lending-for-europe.eu/leadadmin/CM/public/handbook/Encouraging_Collections_Mobility_A4.pdf>. (Žiūrėta 2017-03-10).
 63. Melnikas, B., Smaliukienė, R. (2007). *Strateginis valdymas*. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija.
 64. Morse, J. (1997). *Completing a qualitative project: details and dialogue*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.
 65. Muziejų plėtros strateginės kryptys 2015-2020 metams, 2015 m. balandžio 16 d. Nr. IV-247. Vilnius.
 66. Nenonen, S., Storbacka, K. (2010). Business Model Design: Conceptualizing Networked Value Co-Creation. *International Journal of Quality and Service Sciences*, 2 (1), 43–59.
 67. Nuzacci, A. (2006). General Education and Museum Education: Between Singularity and Plurality. *Revista Complutense de Educación*, vol. 17(1), p. 65–75.
 68. O’Cass, A., Ngo, L. V. (2011). Examining the Firm’s Value Creation Process: A Managerial Perspective of the Firm’s Value Otiering Strategy and Performance. *British Journal of Management*, 22 (4), 646–671.
 69. O’Hern, M. S., Rindfleisch, A. (2010). Customer Co-Creation: A Typology and Research Agenda. *Review of Marketing Research*, 6, 84–106.
 70. Payne, A., Storbacka, K., Frow, P. (2008). Managing the co-creation of value. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 36 (1), 83–96.
 71. Palaima, T. (2005). Paslaugų kokybės tyrimo programa: kiekybinių tyrimų galimybės. *Marketingas*, nr. 7-8.
 72. Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., Berry, L. L. (1985). SERVQUAL: A conceptual model of service quality and its implications for future research. *Journal of Marketing*, 49(1), p. 41–50.
 73. Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., Berry, L. L. (1988). SERVQUAL: A Multiple-item Scale for Measuring Consumer Perceptions of Service Quality. *Journal of Retailing*, 64 (1).
 74. Parry, R. (2007). *Recoding the Museum: digital heritage and the technologies of change*. Routledge.

75. *Policy Handbook on Promotion of Creative Partnerships*. (2014). European Agenda for Culture, Work plan for Culture 2011-2014. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/culture/library/reports/creative-partnerships_en.pdf>. (Žiūrėta 2017-04-03).
76. Prabhas, K. S. (2005). *Museum and Education*. Prieiga per internetą: <<http://orissagov.nic.in/e-magazine/Journal/journalvol1/pdf/orhj-10.pdf>>. (Žiūrėta 2017-03-10).
77. Prahalad, C. K., Ramaswamy, V. (2004). *The Future of Competition: Cocreating Unique Value with Customers*. Boston MA: Harvard Business School Press.
78. Prakapienė, D. (2013). Biogeografijos studijos ir pamokos muziejuose. *Geografija ir edukacija: mokslo almanachas*, 1, 112–120.
79. Pranskūnienė, R. (2013). Nardinantis interaktyvumas muziejinėje edukacijoje. Grindžiamoji teorija. *Daktaro disertacija*.
80. Puškorius, A. (2015). *Modernaus muziejaus veiklos gairės*. Muziejinkystės studijos, IV tomas. Vilnius: Akademine leidyba.
81. Regionų kultūros plėtros 2011-2020 m. programa, 2011 m. spalio 19 d. Nr. ĮV-623. Vilnius.
82. Robledo, M. A. (2001). Measuring and managing service quality: integrating customer expectations. *Managing Service Quality*, vol. 11, no. 1.
83. Roser, T., DeFillippi, R., Samson, A. (2013). Managing Your Co-Creation Mix: Co-Creation Ventures in Distinctive Contexts. *European Business Review*, 25 (1), 20–41.
84. Russo, A., Watkins, J., Kelly, L., Chan, S. (2006). How will socialmedia affect museum communication? *Proceedings Nordic Digital Excellence in Museums (NODEM)*, Oslo, Norway. Prieiga per internetą: <http://eprints.qut.edu.au/6067/1/6067_1.pdf>. (Žiūrėta 2017-03-10).
85. Seth, A., Momaya, K., Gupta, H. M. (2008). Managing the Customer Perceived Service Quality for Cellular Mobile Telephony: An Empirical Investigation. *Vikalpa: The Journal for Decision Makers*, Vol. 33, No. 1.
86. Simon, N. (2010). *The Participatory Museum*. Prieiga per internetą: <<http://www.participatorymuseum.org/read/>>. (Žiūrėta 2017-03-10)
87. Solis, B., Breakenridge, D. (2009). *Putting the Public Back in Public Relations: How Social Media Is Reinventing Public Relations*. Pearson Education.
88. Spierts, M. (2003). *Balansavimas ir aktyvinimas: Metodiskai organizuotas sociokultūrinis darbas*. Vilnius: Vilniaus universiteto specialiosios psichologijos laboratorija. 145-148 p.
89. Stone, P. J. (1997). *Thematic text analysis: New agendas for analyzing text content*. Mahwah,

- NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
90. Šuminas, A., Armoineitė, V. (2013). Socialinių medijų taikymas muziejų komunikacijoje: naujosios muziejinkystės aspektas. *Lietuvos muziejai po 1990 metų: mokslinių straipsnių rinkinys*. Sud. Rimvydas Laužikas. Ser.: *Acta museologica Lithuanica*, T. 1, p. 367.
 91. *The Case for Cultural Learning: key research findings*. (2013). Cultural learning alliance. Prieiga per internetą: <<http://www.culturallearningalliance.org>>. (Žiūrėta 2017-04-03).
 92. Tidikis, R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras.
 93. Tocquer, G., Langlois, M. (1992). *Des services: Le défi relationnel*. Paris: Dunod.
 94. *Vaikų ir jaunimo kultūrinės edukacijos 2006–2011 metų programa*. LRV nutarimas nr. 926, 2006.
 95. Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, 2012 m. gegužės 15 d. Nr. XI-2015. Vilnius.
 96. Valstybinė švietimo 2013-2022 m. strategija, 2013 m. gruodžio 23 d. Nr. XII-745. Vilnius.
 97. Valužienė, L. (2015). *Muziejus – mokykla – moksleivis. Muziejų ir bendrojo lavinimo mokyklų nacionalinis partnerystės tinklas*. Vilnius: Lietuvos muziejų asociacija.
 98. Van Mensch, P. (1992). *Towards a methodology of museology*. PhD thesis, University of Zagreb. Prieiga per internetą: <http://www.muzeologie.net/downloads/mat_lit/mensch_phd.pdf>. (Žiūrėta 2017-04-03).
 99. Vargo, S. L. (2009). Towards A Transcending Conceptualization of Relationship: A Service-Dominant Logic Perspective. *Journal of Business & Industrial Marketing*, 24 (5/6), 373–379.
 100. Vargo, S. L., Lusch, R. F. (2004). The Four Services Marketing Myths: Remnants from a Manufacturing Model. *Journal of Service Research*, May, 324–335.
 101. Vargo, S. L., Lush, R. F. (2008). Service-Dominant Logic: Continuing the Evolution. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 36, 1–10.
 102. *Viešojo sektoriaus kultūros įstaigų veiklos vertinimo kriterijų nustatymas*. (2012). Galutinė ataskaita. Vilnius: BGI consulting, p. 59.
 103. Waidacher, F. (2007). *Bendrosios muzeologijos metmenys*. Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus.
 104. Watson, S. (2007). *Museums and their Communities*, Routledge.
 105. Žekevičienė, A. (2009). Aukštojo mokslo institucijų paslaugų kokybės tyrimai SERVQUAL metodu. *Ekonomika ir vadyba*, 14.

106. Želvys, R. (2002). Švietimo sistemos tobulinimas gamintojai, vartotojai, teikėjai ir švietimo paslaugų kokybė. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 9, 303–310.
107. Želvys, R. (2003). *Švietimo organizacijų vadyba*. Vilnius: VU leidykla.
108. Žydžiūnaitė, V. (2008). Tyrimo dizainas: struktūra ir strategijos. Kaunas: Technologija.
109. Žydžiūnaitė, V., Lepaitė, D., Cibulskas, G., Bubnys, R. (2012). *Savaiminis mokymasis darbo aplinkoje: bendrosios kompetencijos vystymosi kontekstualumas (socialinio ir sveikatos priežiūros sektorių, formalios savivaldos ir nevyriausybinių organizacijų atvejai)*. Šiauliai: Šiaulių valstybinė kolegija.
110. Žydžiūnaitė, V., Sabaliauskas, S. (2017). *Kokybiniai tyrimai: principai ir metodai*. Vilnius: Vaga.

PRIEDAI

1 priedas

Temos ir klausimai muziejų edukatorių sutelktos diskusijos grupėms

1 tema. Muziejaus edukacinės misijos suvokimas.

1. Kaip suprantate šiuolaikinio muziejaus paskirtį?
2. Ką jums reiškia „edukacija muziejuose“? Kokių tikslų siekiate vykdydami edukaciją savo muziejuje?
3. Kokių tikslų siekiate dirbdami su vaikais ir jaunimu?

2 tema. Edukacines veiklas muziejuose vykdančių darbuotojų kvalifikacija.

1. Kas ir kaip jūsų muziejuje rengia edukacines programas vaikams ir jaunimui? Kodėl toks sprendimas?
2. Ką turi žinoti ir gebėti muziejuje edukacines programas/veiklas vykdančias darbuotojas? Kuo edukatoriaus kompetencijos panašios ir kuo skiriasi nuo kitų muziejaus darbuotojų?
3. Kuo edukatoriaus muziejuje kompetencijos sutampa ir kuo skiriasi nuo mokytojo?
4. Kokių kompetencijų esate įgiję asociacijos projektuose ir kokių dar trūksta?
5. Kas turėtų organizuoti ir kompensuoti edukatorių kvalifikacijos kėlimo veiklas?

3 tema. Edukacinių programų kokybė.

1. Kokiomis savybėmis pasižymi vaikams ir jaunimui patraukli muziejaus edukacinė programa? Kas jai būdinga?
2. Kaip, ar ir kiek dera jūsų, vaikų ir mokytojų požiūris į gerą edukacinę programą? Kodėl taip yra?
3. Kokie edukacijos muziejuje metodai geriausiai pasiteisina ir kodėl? Ką reikėtų įvesti, papildyti?
4. Apibūdinkite vaikų ir jaunimo elgesį edukacinėse programose? Ką jie veikia ir ką turėtų veikti?
5. Kokia jūsų nuomonė apie mokytojo vaidmenį edukacinėje programoje? Ką jis veikia ir ką turėtų veikti? (kolega, stebėtojas, konkurentas...?)
6. Kokia turėtų būti ideali edukacinės programos vaikams ir jaunimui aplinka (technologijos)? Ko trūksta jūsų muziejuje?
7. Kas stebi ir vertina edukacinių programų kokybę? Kokiais būdais gaunate grįžtamąjį ryšį ir kaip šia informacija pasinaudojate edukacinių veiklų tobulinimui? Pateikite konkrečių pavyzdžių.

4 tema. Muziejaus ir mokyklos sąsajų plėtotė.

1. Kokia yra ir kaip vertinate muziejų ir mokyklų bendradarbiavimo situaciją šiuo metu?
2. Kaip viešinate ir pritraukiate vaikus ir jaunimą dalyvauti programose?

3. Projekte „Muziejus-mokykla–moksleivis“ buvo sukurtos Lietuvos muziejų ir mokyklų bendradarbiavimo tinklo sukūrimo strateginės plėtros gairės, mezgami ryšiai tarp mokyklų ir muziejų. Ko reikia, kad bendradarbiavimas tikrai vyktų?
4. Kiek muziejininkams-edukatoriams reikia būti susipažinus su švietimo politikos ir turinio kaitos tendencijomis?

Muziejų asociacijos narių pavadinimų kodai

	Muziejaus pavadinimas	Pavadinimo kodas
<i>Nacionaliniai muziejai</i>	Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai	NMLDKVR
	Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus	NMKCDM
	Lietuvos nacionalinis muziejus	LNM
	Lietuvos dailės muziejus	LDG
<i>Respublikiniai muziejai</i>	Žemaičių muziejus „Alka“	ZMA
	Vytauto Didžiojo karo muziejus	VDKM
	Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus	VVGZM
	Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direkcija / Kernavės archeologinės vietovės muziejus	VKKRD
	Trakų istorijos muziejus	TIM
	Šiaulių „Aušros“ muziejus	SAM
	Respublikinis Vaclovo Into akmenų muziejus	RVIAM
	Maironio lietuvių literatūros muziejus	MLLM
	Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus	LTMKM
	Lietuvos švietimo istorijos muziejus	LSIM
	Lietuvos liaudies buities muziejus	LLBM
	Lietuvos jūrų muziejus	LJM
	Lietuvos etnokosmologijos muziejus	LEM
	Lietuvos aviacijos muziejus	LAM
	Kauno Tado Ivanausko zoologijos muziejus	KTIZM
	Kauno IX forto muziejus	KFM
<i>Viešosios įstaigos, privatūs ir kiti muziejai</i>	Janinos Monkutės-Marks muziejus-galerija	JMMMGM
	Energetikos ir Technikos muziejus	ETM
	Europos centro muziejus „Europos parkas“	ECM
	Antano Mončio namai-muziejus	AMNM
	Bažnytinio paveldo muziejus	BPM
	Gintaro figūrų muziejus	GFM
	Žaislų muziejus	ZM
	Kauno tvirtovės VII forto muziejus	KTFM
	Lietuvos kulinarinio paveldo muziejus	LKPM
Iliuzijų muziejus	IM	
	Geležinkelių muziejus (VĮ „Lietuvos geležinkeliai“)	GM

Asocijuotieji nariai	Generolo J. Žemaičio Lietuvos karo akademijos muziejus	GJZLKAM
	Kelių muziejus (VI „Automagistralė“)	KM
	Pinigų muziejus (Lietuvos bankas)	PM
	Genocido aukų muziejus (Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimų centras)	GAM
	Žemės gelmių informacijos centras (Lietuvos geologijos tarnyba prie LR aplinkos ministerijos)	ZGIC
	Lietuvos radijo ir televizijos istorijos muziejus (VŠĮ „Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija“)	LRTIM
	Muitinės muziejus (Muitinės departamentas prie LR finansų ministerijos)	MM
	Pasieniečių muziejus (Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie LR vidaus reikalų ministerijos)	PM
	Vilniaus universiteto muziejus	VUM
	Suaugusiųjų švietimo Lietuvoje istorijos muziejus (BĮ Kauno suaugusiųjų mokymo centras)	SSLIM
	Vilniaus dailės akademijos muziejus	VDAM
	Kauno technologijos universiteto muziejus	KTUM
	Aleksandro Stulginskio universiteto muziejus	ASUM
	Muziejus „Duonos kelias“ (VŠĮ „Kultūros paveldo išsaugojimo pajėgos“)	MDK
	Muziejus „Metalų fantazija“ (UAB „Vištyčio kempingas PUŠELĖ“)	MMF
	„Dingusio Štetlo“ muziejus (VŠĮ „Šeduvos žydų memorialinis fondas“)	DSM
Savivaldybių muziejai	Akmenės krašto muziejus	AKM
	A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus	ABAVZMM
	Martyno Jankaus muziejus	MJM
	Vilniaus memorialinių muziejų direkcija	VMMD
	Literatūrinis Aleksandro Puškino muziejus	LAPM
	Marijos ir Jurgio Šlapelių namas-muziejus	MJSNM
	Lietuvos prezidento Kazio Griniaus memorialinis muziejus	LPKGMM
	Merkinės krašto muziejus	MKM
	Alytaus kraštotyros muziejus	AKM
	Anykščių menų centras	AMC
	Šilalės Vlado Statkevičiaus muziejus	SVSM
	Birštono muziejus	BM
	Biržų krašto muziejus „Sėla“	BKMS

Daugyvenės kultūros istorijos muziejus-draustinis	DKIMD
Druskininkų miesto muziejus	DMM
Elektrėnų savivaldybės Literatūros ir meno muziejus	ESLMM
Gargždų krašto muziejus	GKM
Ignalinos krašto muziejus	IKM
Jonavos krašto muziejus	JKM
Joniškio istorijos ir kultūros muziejus	JIKM
Jurbarko krašto istorijos muziejus	JKIM
Kaišiadorių muziejus	KM
Kauno miesto muziejus	KMM
Kauno rajono muziejus	KRM
Kelmės krašto muziejus	KKM
Kėdainių krašto muziejus	KEKM
Kretingos muziejus	KRM
Kupiškio etnografijos muziejus	KEM
Lazdijų krašto muziejus	LKM
Marijampolės kraštotyros muziejus	MKM
Mažeikių muziejus	MM
Mažosios Lietuvos istorijos muziejus	MLIM
Molėtų krašto muziejus	MOKM
Neringos muziejai	NM
Panevėžio kraštotyros muziejus	PKM
Pasvalio krašto muziejus	PAKM
Žemaičių dailės muziejus	ŽDM
Prienų krašto muziejus	PKM
Raseinių krašto istorijos muziejus	RKIM
Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejus	ROKIM
Rokiškio krašto muziejus	RKM
Skuodo muziejus	SM
Šilutės Hugo Šojaus muziejus	ŠHŠM
Nalšios muziejus	NM
Tauragės krašto muziejus	TKM
Ukmergės kraštotyros muziejus	UKM
Utenos kraštotyros muziejus	UTKM
Vilkaviškio rajono Suvalkijos (Sūduvos) kultūros centras-muziejus	VRSKCM
Zanavykų muziejus	ZM
Zarasų krašto muziejus	ZKM

Raktinių žodžių pasikartojimas muziejų misijose

Raktažodis	Nacionaliniai muziejai (N=4/4)	Respublikiniai muziejai (N=15/16)	Viešosios įstaigos, privatūs ir kiti muziejai (N=4/10)	Asocijuotieji nariai (N=6/17)	Savivaldybių muziejai (N=39/50)
Aktualinti (aktua)	1	3	0	0	1
Atvirumas (atvir)	1	1	1	1	3
Bendradarbiauti (bendra)	0	1	0	2	3
Dalintis (dalin)	0	0	1	0	1
Dalyvauti (dalyv)	0	0	1	1	2
Derinti (derint)	0	2	0	0	6
Edukacija (edukac)	0	5	1	2	4
Eksponavimas (ekspn)	0	5	1	2	19
Kartu (kartu)	0	0	0	0	1
Kaupimas (kaupi)	2	5	0	1	10
Konservuoti (konserv)	0	3	0	0	18
Kultūra (kultūr)	4	9	3	1	33
Lavinti (lavin)	0	1	0	1	0
Moksleiviai (moksl)	1	3	0	3	5
Organizuoti (organiz)	0	1	2	1	5
Paveldas (paveld)	3	8	0	0	12
Perteikti (pertei)	0	0	0	0	6
Populiarinti (populi)	2	7	1	1	21
Prieinamumas (priein)	1	0	0	0	2
Pristatyti (pristat)	2	1	1	0	5
Programos (progra)	1	1	0	3	7
Propaguoti (propag)	0	2	2	1	3
Publikuoti (publik)	0	1	1	2	3
Puoselėti (puosel)	1	3	0	1	6
Rengti (reng)	0	1	3	3	8
Restauruoti (restaur)	1	4	1	1	12
Rinkti (rink)	1	4	1	1	6
Saugojimas (saugo)	3	10	1	3	34
Skatinti (skat)	2	2	0	0	3
Supažindinti (pažin)	0	3	0	2	5
Susieti (siet)	1	5	0	0	13
Švietimas (šviet)	2	4	1	2	18
Tyrinėti (tyrin)	0	4	1	1	19
Tirti (tirt)	1	2	0	1	13
Tvarkyti (tvark)	0	1	0	0	1
Ugdymas (ugdy)	0	2	1	2	6
Vertybės (verty)	2	9	1	2	31
Viešinti (vieši)	0	1	0	0	0
Visuomenė (visuom)	3	9	1	1	24

Edukacinės veiklos ir edukacinių paslaugų bendrakūros užuomazgos muziejų misijų formuluotėse

Nacionaliniai muziejai

Aiški bendrakūra	Bendrakūros užuomazgos	Muziejaus pavadinimas	Komentaras
	Taip	Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai Siūlyčiau pasidaryti kiekvieno muziejaus pavadinimo kodus: ar pirmos raidės ar skaičiai ir juos naudoti, pateikus koduotę metodologijoje arba prieduose,	Saugoti Lietuvos didžiųjų kunigaikščių rūmų Vilniaus Žemutinėje pilyje paveldą, kaip išskirtinį valstybės istorijos ir kultūros paminklą, skatinti nacionalinės kultūros atvirumą bei pristatyti jos savitumą užsienyje, saugoti ir puoselėti nacionalinės kultūros tapatumą bei jį aktualinti, susieti kultūros paveldo saugojimą su muziejinių vertybių kaupimu, moksliniais tyrimais, informacijos visuomenei teikimu, kultūros reikmių tenkinimu ir švietimu.
	Taip	Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus	Skatinti kultūros ir dailės procesų suvokimą kaupiant, saugant, tiriant ir pristatant M. K. Čiurlionio kūrybą, Lietuvos ir pasaulio kultūros paveldą.
Taip		Lietuvos nacionalinis muziejus	išsaugoti Lietuvos istorinį paveldą, siekiant užtikrinti nacionalinės kultūros tapatumą; VP-01. Populiarinti muziejaus rinkinius siekiant Lietuvos kultūros paveldo žinomumo visuomenėje VP-02. Didinti paslaugų kokybę ir prieinamumą atnaujinant muziejaus fizinę ir informacinę infrastruktūrą
Taip		Lietuvos dailės muziejus	Kaupti, saugoti, tirti, restauruoti ir populiarinti nacionalinės vertės dailės kūrinius ir kitas kultūros vertybes, sudarant sąlygas įvairiapusiame visuomenės švietimui ir kultūrinio pobūdžio socialinių programų įgyvendinimui.

Respublikiniai muziejai

Aiški bendrakūra	Bendrakūros užuomazgos	Muziejaus pavadinimas	Komentaras
Taip		Žemaičių muziejus „Alka“	Kaupti, saugoti, tyrinėti, restauruoti, konservuoti bei populiarinti Lietuvos – senosios Žemaičių seniūnijos, senosios Žemaičių vyskupijos ir Telšių vyskupijos – istorijos, archeologijos, etnografijos, gamtos, meno, ikonografijos ir sakralines vertybes; susieti istorijos, etninės kultūros ir kultūros paveldo apsaugą su visuomenės informacijos, kultūros ir edukacijos poreikiais bei kultūros paslaugų teikimu.
Nėra		Vytauto Didžiojo karo muziejus	Nieko
Taip		Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus	Kaupti, saugoti, atkurti, eksponuoti Lietuvos žydų materialinį ir dvasinį paveldą, kuo labiau užpildant didžiulę kultūrinę spragą, kurią XX a. totalitariniai režimai paliko tiek Lietuvos istorijos naratyve, tiek gyventojų pasaulėžiūroje; pasitelkiant pasaulinės žydų istorijos ir Holokausto tragedijos Lietuvoje ir kitose Europos šalyse pavyzdžius ugdyti ir puoselėti demokratijos ir humanitarines visuomenės vertybes. Lavinti lankytojų meninį skonį unikaliais žydų kilmės kūrėjų darbais – paveikslais, muzikinėmis kompozicijomis, literatūrine kūryba. Siekti įsimintino dialogo su įvairių kartų visuomenės grupėmis, pasinaudojant visa šiuolaikinio diskurso formų įvairove ir įvairialypėmis modernios muziejūninkystės galimybėmis.
Taip		Valstybinio Kernavės kultūrinio	saugoti, tvarkyti, prižiūrėti Kernavės archeologinę vietovę (Kultūrinį rezervatą), įrašytą į Pasaulio paveldo objektų sąrašą, užtikrinti šio

		rezervato direkcija / Kernavės archeologinės vietovės muziejus	teritorinio paveldo objektų komplekso ir kultūrinio kraštovaizdžio autentiškumo išsaugojimą; vykdyti Kultūrinio rezervato teritorijoje ir jo buferinės apsaugos zonoje esančių archeologinių ir istorinių vertybių mokslinius tyrimus; organizuoti muziejinę veiklą – kaupti, apskaityti, saugoti, konservuoti, restauruoti ir eksponuoti muziejinius rinkinius, kurie sudaromi archeologinių tyrimų medžiagos pagrindu; propaguoti saugomas nekilnojamasias ir kilnojamasias kultūros vertybes, sukurti sąlygas plėtoti pažintinį kultūrinį turizmą.
Taip		Trakų istorijos muziejus	derinti istorijos, technikos ir meno muziejinių vertybių kaupimą, saugojimą ir tyrinėjimą su informacijos visuomenei teikimu bei jos švietimu; susieti istorijos, technikos ir meno paveldo apsaugą su gyventojų kultūros bei švietimo poreikiais ir kultūros paslaugų teikimu; plėtoti informacinę visuomenę.
Taip		Šiaulių „Aušros“ muziejus	Kaupti, saugoti, tyrinėti bei populiarinti Lietuvos istorijos, technikos, kultūros ir meno vertybes; ugdyti visuomenės istorinę ir kultūrinę savimonę, puoselėti nacionalinės kultūros tapatumą bei jį aktualinti; susieti istorijos, technikos ir kultūros paveldo apsaugą su visuomenės informacijos, kultūros bei edukacijos poreikiais ir kultūros paslaugų teikimu.
Taip		Respublikinis Vlado Into akmenų muziejus	kaupiti, saugoti, tirti, eksponuoti, populiarinti Lietuvos eratinius riedulius, atneštus pleistocene ledynų iš Baltijos kristalinio skydo Fenoskandijoje, mineralų ir uolienu pavyzdžius, akmenų parko dendrologinę kolekciją, atskleisti ir išryškinti riedulių mineraloginius ir petrografinius ypatumus, jų kilmę, įvairovę, unikalumą, etnokultūrinę ir mokslinio pažinimo reikšmę; 7.2. propaguoti Lietuvos žemės gelmių sandaros, sudėties, evoliucijos, gamtos pažinimo žinias, šviesti visuomenę ir teikti informaciją.
Taip		Maironio lietuvių literatūros muziejus	Derinti muziejinių vertybių kaupimą, saugojimą ir tyrinėjimą su informacijos visuomenei teikimu ir jos švietimu; susieti lietuvių literatūros istorijos, rašytojų kūrybinio ir memorialinio palikimo apsaugą su visuomenės kultūros bei švietimo poreikiais ir kultūros paslaugų teikimu; plėtoti informacinę visuomenę, skatinti kultūros atvirumą; saugoti, aktualizuoti ir populiarinti kultūros paveldą;
	Taip	Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus	Muziejus kaupia, saugo ir tiria su Lietuvos teatro, muzikos ir kino istorija susijusius eksponatus, rengia šių sričių kūrėjams paminėti skirtus vakarus bei rinkinių pristatymo parodas, rengia išsamias temines ekskursijas bei edukacines programas, ruošia mokslinius leidinius ir konsultuoja lankytojus. Bendradarbiaujanai su kitų šalių institucijomis muziejuje rengiamos ir tarptautinės parodos, kuriose pristatomi reikšmingi užsienio šalių kūrėjai. Be to, čia vyksta šiuolaikinio meno parodos, o vasarą itin gausu įvairių renginių muziejaus amfiteatre.
Taip		Lietuvos švietimo istorijos muziejus	Būti unikalia ir modernia kultūros įstaiga, saugančia, gausinančia bei novatoriškais metodais populiarinančia Lietuvos švietimo istorijos paveldą, savo veikla tenkinančia visuomenės švietimo ir kultūros poreikius.
Taip		Lietuvos liaudies buities muziejus	Kaupti, saugoti ir tirti tautinės kultūros palikimą, muziejines vertybes, formuoti jų rinkinius, saugoti ekspozicijos vientisumą ir išskirtinumą; susieti kultūros paveldo saugojimą su visuomenės kultūros ir švietimo poreikių tenkinimu ir kultūros paslaugų teikimu; puoselėti ir saugoti

			tautinį tapatumą ir jį aktualizuoti; viešinti ir gyvai pertekti tautos materialinį ir dvasinį kultūros paveldą ir jo produktus, formuoti tautinę savimonę, patriotizmą ir skatinti pasididžiavimą valstybe;
	Taip	Lietuvos jūrų muziejus	Drauge su Jumis mokomės pažinti, džiaugtis ir saugoti žmogaus harmoniją su jūra; Muziejus kaupia, saugo, tiria, konservuoja, restauruoja ir populiarina muziejines vertybes, kurios atspindi Lietuvos, kaip jūrinės valstybės, laivybos istoriją bei jūros gamtos įvairovę.
	Taip	Lietuvos etnokosmologijos muziejus	Plėsti edukacinę veiklą muziejuje
	Taip	Lietuvos aviacijos muziejus	Populiarinti muziejaus rinkinius ir vykdyti edukacinę veiklą
Nėra		Kauno Tado Ivanausko zoologijos muziejus	Kauno Tado Ivanausko zoologijos muziejus (toliau — Muziejus) yra respublikinis muziejus, biudžetinė įstaiga, kaupianti, sauganti, restauruojanti, tirianti ir eksponuojanti muziejines vertybes.
Nėra		Kauno IX forto muziejus	

Viešosios įstaigos, privatūs ir kiti muziejai

Aiški bendrakūra	Bendrakūros užuomazgos	Muziejaus pavadinimas	Komentaras
Nėra	Taip	Janinos Monkutės-Marks muziejus-galerija	Kultūrinis ir edukacinis įsipareigojimas: dalintis su žmonėmis meno gyvenimu, rengti simpoziumus, paskaitas, literatūros vakarus, muzikinius koncertus . Pristatyti kūrybos dinamiką ir įvairovę, dalyvauti šalies ir Kėdainių kultūriniame gyvenime.
Yra		Energetikos ir Technikos muziejus	Pagrindinis įstaigos tikslas – rinkti, saugoti, restauruoti, tyrinėti, eksponuoti ir propaguoti Lietuvos energetikos ir technikos istoriją ir su ja susijusius įvykius, įrengti ekspoziciją bei organizuoti kitas parodas ir renginius.
Nėra	Taip	Europos centro muziejus „Europos parkas“	Sukurti aukščiausios kokybės, efektyviai veikiančių, nuolat tobulėjanti ir atsinaujinanti , meno kalba įprasminanti geografinį Europos žemyno centrą, pasaulio šiuolaikinio ir modernaus meno muziejų po atviru dangumi, kuriame meniškai suformuoto kraštovaizdžio dalimi būtų žymiausių menininkų kūriniai ir kuris tarnautų visuomenės estetiniam ugdymui, prisidėtų prie šalies kultūrinio turizmo plėtros bei pozityvaus įvaizdžio sukūrimo .
Yra		Antano Mončio namai-muziejus	8. Įstaiga savarankiškai pasirenka veiklos formas bei jų įgyvendinimo būdus. Įstaigos pagrindiniai tikslai yra šie: 8.1. propaguoti muziejines vertybes – Antano Mončio kūrinius, archyvą; 8.2. propaguoti išėivijos spaudinių biblioteką; 8.3. organizuoti keičiamas parodas ir kultūrinius renginius; 8.4. populiarinti Lietuvos profesionalųjį meną bei vykdyti kultūrinius mainus. Įstaiga, įgyvendindama savo pagrindinį uždavinį, vykdo šią veiklą: 8.5. dirba tiriamąjį bei švietimo darbą, rengia ekspozicijas, parodas, kultūros renginius, leidinius, ekskursijas, paskaitas; 8.6. organizuoja kūrybinio laisvalaikio ir kultūrinius renginius; 8.7. palaiko ryšius su panašiomis Lietuvos Respublikos ir kitų šalių organizacijomis .
Nėra		Bažnytinio paveldo muziejus	Nerasta nieko apie bendrakūra ar nuostatus
Nėra		Gintaro figūrų muziejus	Nerasta nieko apie bendrakūra ar nuostatus
Nėra		Žaislų muziejus	Nerasta nieko apie bendrakūra ar nuostatus
Nėra		Kauno tvirtovės VII forto muziejus	Nerasta nieko apie bendrakūra ar nuostatus
Nėra		Lietuvos kulinarinio paveldo muziejus	Nerasta nieko apie bendrakūra ar nuostatus
Nėra		Iliuzijų muziejus	Nerasta nieko apie bendrakūra ar nuostatus

Asocijuotieji nariai

Aiški bendrakūra	Bendrakūros užuomazgos	Muziejaus pavadinimas	Komentaras
Nėra		Geležinkelių muziejus (VI „Lietuvos geležinkeliai“)	Nieko
Nėra		Generolo J. Žemaičio Lietuvos karo akademijos muziejus	Čia kaupiamos, saugomos ir eksponuojamos muziejinės vertybės , susijusios su karininkų rengimu Lietuvoje. Siekiama, kad mūsų Karo akademijos muziejus būtų tikrasis karinių tradicijų puoselėtojas ir ugdytojas , kad kariūnai, moksleiviai ir visi, kam įdomi karo mokyklų istorija Lietuvoje, rastų čia reikalingos medžiagos, ja galėtų pasinaudoti. Karo akademijos muziejus veikia ne tik istoriografinė, bet ir edukacine kryptimi. Pilietinis ugdymas yra gerokai efektyvesnis neformaliai bendraujant su moksleiviais KA muziejuje, karinio rengimo prieškario Lietuvoje istorijos paskaitos kariūnams, vykstančios muziejuje.
Nėra		Kelių muziejus (VI „Automagistralė“)	Nieko
Nėra	Taip	Pinigų muziejus (Lietuvos bankas)	Pinigų muziejaus misija – kaupiti, saugoti, tirti, restauruoti, eksponuoti ir populiarinti materialines ir dvasines kultūros vertybes, susijusias su bankininkystės ir pinigų istorija, supažindinti lankytojus su pasaulio pinigų ir bankininkystės istorija, Lietuvos pinigais, bankininkystės raida mūsų šalyje nuo pirmųjų kredito įstaigų atsiradimo iki šių dienų, padėti visuomenei geriau suprasti Lietuvos banko kaip Lietuvos Respublikos centrinio banko tikslus ir atliekamas funkcijas.
	Taip	Genocido aukų muziejus (Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimų centras)	Muziejaus uždavinys – rinkti, saugoti, tyrinėti ir propaguoti istorinę-dokumentinę medžiagą, atspindinčią sovietinio okupacinio režimo vykdyto Lietuvos gyventojų fizinio ir dvasinio genocido formas, metodus, pasipriešinimo okupaciniam režimui būdus ir mastą, įamžinti sovietinio genocido aukų ir laisvės kovotojų atminimą.
Nėra		Žemės gelmių informacijos centras (Lietuvos geologijos tarnyba prie LR aplinkos ministerijos)	Nieko
Nėra		Lietuvos radijo ir televizijos istorijos muziejus (VŠĮ „Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija“)	Nuostatų nerasta
Nėra		Muitinės muziejus (Muitinės departamentas prie LR finansų ministerijos)	Nuostatų nerasta
	Taip	Pasieniečių muziejus (Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie LR vidaus reikalų ministerijos)	Moksleivių ir kitoms organizuotoms grupėms rengiamos edukacinės programėlės, supažindinančios su pasieniečių tarnyba – valstybės sienos apsauga, keliamais uždaviniais bei būdais juos įgyvendinti, pasieniečių profesijos ypatumais. Programose dalyvauja ir Pasieniečių mokyklos pareigūnai, atskirų sričių specialistai.
Nėra		Vilniaus universiteto muziejus	Nuostatų nerasta
	Taip	Suaugusiųjų švietimo Lietuvoje istorijos muziejus (BĮ Kauno suaugusiųjų mokymo centras)	Lietuvoje bei užsienyje laikinai ar nuolat gyvenančių suaugusių asmenų nuotolinį mokymą pagal suaugusiųjų pradinio, pagrindinio ir akredituotą vidurinio ugdymo programas, vadovaujantis Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo

			taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 768;
Nėra		Vilniaus dailės akademijos muziejus	
Taip		Kauno technologijos universiteto muziejus	rengdamos ekspozicijas ir parodas, bendradarbiauja su kitais muziejais ir įstaigomis; bendradarbiauja su švietimo įstaigomis ir rengia moksleivių lavinimo programas
Nėra		Aleksandro Stulginskio universiteto muziejus	Nuostatų nerasta
Nėra		Muziejus „Duonos kelias“ (VšĮ „Kultūros paveldo išsaugojimo pajėgos“)	Nuostatų nerasta
Nėra		Muziejus „Metalo fantazija“ (UAB „Vištyčio kempingas PUŠELĖ“)	Nuostatų nerasta
Nėra		„Dingusio Štetlo“ muziejus (VšĮ „Šeduvos žydų memorialinis fondas“)	Nuostatų nerasta

Savivaldybių muziejai

Aiški bendrakūra	Bendrakūros užuomazgos	Muziejaus pavadinimas	Komentaras
Taip		Akmenės krašto muziejus	Padėti visuomenei pažinti gimtąjį kraštą, ugdyti meilę ir pagarbą savo tautos ir krašto tradicijoms ir papročiams; plėtoti informacinę visuomenę
	Taip	A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus	Tyrinėti Mažosios Lietuvos spaudos ištakas, rinkti ir klasifikuoti spaudinius, susijusius su M. Jankaus gyvenimu ir veikla; supažindinti visuomenę su muziejine ir meno vertybėmis bei jų rinkiniais, rengti nuolatinės ir laikinos parodas, publikuoti mokslinių tyrinėjimų rezultatus; susieti sukauptas muziejines ir etnokultūrinės žinias su gyventojų kultūros bei švietimo poreikiais ir kultūros paslaugų teikimu; organizuoti su Muziejaus veikla susijusius renginius; plėtoti informacinę visuomenę;
		Martyno Jankaus muziejus	
Taip		Vilniaus memorialinių muziejų direkcija	Organizuoti Vilniaus memorialinių muziejų darbą, jį koordinuoti; derinti muziejinių vertybių kaupimą, saugojimą ir tyrinėjimą su informacijos visuomenei teikimu, jos švietimą; plėtoti žymių Vilniuje gyvenusių asmenybių kūrybinį ir memorialinį palikimą, saugoti jį ir pristatyti visuomenei; plėtoti informacinę visuomenę; organizuoti su memorialinių muziejų veikla susijusius renginius ir projektus; bendradarbiauti su švietimo įstaigomis, rengti edukacines programas;
Taip		Literatūrinis Aleksandro Puškino muziejus	Saugoti valstybės perimtą poeto A. Puškino jaunesniojo sūnaus Grigorijaus šeimos palikimą ir naudoti jį, atsižvelgiant į Varvaros Puškinos 1935 m. testamentu išreikštus pageidavimus, kultūros tikslams; populiarinti poeto A. Puškino asmenybę ir kūrybą, jo ryšius su Lietuva, rūpintis jo atminimo įamžinimu ir puoselėjimu Lietuvoje;
Nėra		Marijos ir Jurgio Šlapelių namas-muziejus	Nieko
Nėra		Lietuvos prezidento Kazio Griniaus memorialinis muziejus	Nieko
	Taip	Merkinės krašto muziejus	Merkinės krašto muziejus yra savivaldybės biudžetinė įstaiga, kaupianti, sauganti, tirianti, eksponuojanti, konservuojanti, restauruojanti ir populiarinanti regioninės svarbos materialines ir

			dvasines kultūros vertybes bei meno objektus, vykdanči muziejų veiklą ir užtikrinanti valstybinių muziejūninkystės programų ir Varėnos rajono savivaldybės sprendimų muziejų klausimais įgyvendinimą rajone; Muziejaus veiklos tikslas – kaupti, tyrinėti, saugoti, perteikti visuomenei Merkinės krašto kultūros dvasines ir materialines vertybes
	Taip	Alytaus kraštotyros muziejus	Muziejaus misija – kaupti, tyrinėti, saugoti ir patraukliai pristatyti visuomenei dvasinį ir materialinį Dzūkijos paveldą. Lietuvos muziejų asociacijos projekto „Muziejus – mokykla – moksleivis“.
Nėra		Anykščių menų centras	Nieko
Taip		Šilalės Vlado Statkevičiaus muziejus	Muziejaus veiklos tikslas – kaupti, saugoti, tirti, restauruoti, konservuoti, eksponuoti Šilalės krašto kultūros istoriją ir gamtą atspindinčius muziejinių vertybių rinkinius bei populiarinti Vlado Statkevičiaus kraštotyrinius darbus.
	Taip	Birštono muziejus	8. Muziejaus veiklos pagrindiniai tikslai: 8.1. kaupti, saugoti, tirti, konservuoti ir eksponuoti Birštono bei jo apylinkių kultūros istoriją atspindinčius muziejinių vertybių rinkinius; 8.2. užtikrinti sukauptų muziejinių vertybių apskaitą ir apsaugą bei muziejinių vertybių prieinamumą visuomenei; 8.3. organizuoti su Muziejaus veikla susijusius kultūros renginius; 8.4. dalyvauti bendrose Lietuvos bei apskrities muziejinėse programose; 8.5. teikti Birštono savivaldybės ir kultūros įstaigoms metodinę paramą kraštotyros ir muziejūninkystės srityje; 2 8.6. supažindinti visuomenę su muziejinėmis vertybėmis bei jų rinkiniais: 8.6.1. rengti nuolatinės ir laikinos ekspozicijas, parodas, publikuoti mokslinių tyrimų rezultatus, muziejinių vertybių katalogus, rengti muziejų populiarinančius renginius, dirbti šviečiamąjį darbą, t.y. ruošti edukacines programas; 8.6.2. priimti ir saugoti depozitus; 8.6.3. organizuoti mokslinius tyrimus, ekspedicijas; 8.6.4. teikti metodinę paramą savivaldybėje veikiantiems visuomeniniams muziejams; 8.6.5. rengti įvairių programų projektus, rūpintis jų įgyvendinimu; 8.6.6. rūpintis Muziejaus bei jo filialų (skyrių) darbuotojų kvalifikacijos kėlimu.
Taip		Biržų krašto muziejus „Sėla“	13.1. kaupti, saugoti, mokslo pagrindais tyrinėti ir populiarinti Biržų krašto istorijos ir kultūros paveldą nuo seniausių laikų iki mūsų dienų; 13.2. pristatyti regiono istorinį ir kultūrinį paveldą Lietuvos ir užsienio šalių visuomenei, pritaikyti jį regiono kultūros ir turizmo infrastruktūrai; 13.3. tobulinti Muziejaus veiklą, derinti ją su Biržų tvirtovės istoriniu išskirtinumu, taip pat etnokultūros saugojimu ir populiarinimu bei laisvalaikio organizavimu įvairiems visuomenės socialiniams sluoksniams; 13.4. gyvinti ir stiprinti krašto visuomenės istorinę ir pilietinę savimonę; 13.5. bendradarbiaujant su švietimo įstaigomis rengti ir vykdyti muziejines moksleivių mokymo programas.

	Taip	Daugyvenės kultūros istorijos muziejus-draustinis	<p>1. Kaupti muziejines vertybes, papildyti jomis esančius ir formuoti naujus muziejaus rinkinius, kultūros ministro nustatyta tvarka priimti archeologinių kasinėjimų metu rastus radinius;</p> <p>2. Užtikrinti sukauptų muziejinių vertybių apskaitą ir apsaugą bei muziejinių vertybių prieinamumą visuomenei;</p> <p>3. Tyrinėti, klasifikuoti muziejines vertybes bei rinkinius ir jų atspindimus visuomenės bei gamtos raidos procesus;</p> <p>4. Konservuoti, restauruoti muziejines vertybes;</p> <p>5. Supažindinti visuomenę su muziejinėmis vertybėmis bei jų rinkimais: rengti nuolatines ir laikinas ekspozicijas, parodas, publikuoti mokslinių tyrinėjimų rezultatus, muziejinių vertybių katalogus, rengti muziejų populiariausius leidimus, dirbti švietimui darbu.</p>
Nėra		Druskininkų miesto muziejus	Nieko
Nėra		Elektrėnų savivaldybės Literatūros ir meno muziejus	Nieko
Taip		Gargždų krašto muziejus	<p>11.1. kaupiti, saugoti, tirti, konservuoti, eksponuoti bei populiarinti Gargždų krašto istoriją ir kultūrą atspindinčias dvasines bei materialines vertybes;</p> <p>11.2. susieti Gargždų krašto istorijos ir kultūros vertybių apsaugą su gyventojų kultūros bei švietimo poreikiais ir kultūros paslaugų teikimu.</p>
Taip		Ignalinos krašto muziejus	Muziejaus tikslas – kaupiti, tyrinėti, saugoti, perteikti visuomenei Ignalinos krašto kultūros dvasines ir materialines vertybes.
Taip		Jonavos krašto muziejus	Kaupti, saugoti, tirti, konservuoti, restauruoti, eksponuoti bei populiarinti Jonavos krašto istoriją ir kultūrą atspindinčias dvasines ir materialines vertybes ; sieti Jonavos krašto istorijos ir kultūros vertybių apsaugą ir populiarinimą su gyventojų kultūros bei švietimo poreikiais ir kultūros paslaugų teikimu ;
Nėra		Joniškio istorijos ir kultūros muziejus	Nieko
Taip		Jurbarko krašto istorijos muziejus	Pagrindiniai Muziejaus tikslai – kaupiti, saugoti, tyrinėti, konservuoti, eksponuoti ir populiarinti Jurbarko rajono savivaldybės kultūros istorijos materialines ir nematerialias vertybes.
Taip		Kaišiadorių muziejus	Pagrindinis Muziejaus tikslas – kaupiti, saugoti, tyrinėti, konservuoti, eksponuoti ir populiarinti Kaišiadorių rajono savivaldybės kultūros istorijos materialines ir nematerialias vertybes bei gamtos objektus.
Taip		Kauno miesto muziejus	derinti muziejinių vertybių ir iškiliausių Kauno istorijos ir kultūros asmenybių memorialinio palikimo kaupimą ir saugojimą su komunikacija, informacijos visuomenei teikimu ir jos švietimu ; susieti kultūros paveldo apsaugą su gyventojų kultūros poreikiais ir kultūros paslaugų teikimu; saugoti ir puoseleli Kauno miesto ir jo apylinkių istorijos ir kultūros tapatumą ir jį aktualizuoti ; skatinti Kauno miesto istorijos ir kultūros atvirumą ; plėtoti informacinę visuomenę
Taip		Kauno rajono muziejus	Kaupti, saugoti, tirti, konservuoti ir eksponuoti Kauno krašto kultūros istoriją ir gamtą atspindinčius muziejinių vertybių rinkinius, patraukliai ir šiuolaikiškai perteikti bendruomenei regiono kultūros dvasines ir materialines vertybes;

Taip		Kelmės krašto muziejus	Muziejaus tikslas – kaupiti, tyrinėti, saugoti, perteikti visuomenei Kelmės krašto istorijos ir kultūros bei materialines vertybes.
Taip		Kėdainių krašto muziejus	Derinti muziejinių vertybių kaupimą, saugojimą ir tyrinėjimą su informacijos visuomenei teikimu, jos švietimu ; Susieti istorijos, architektūros ir meno paveldo apsaugą su gyventojų kultūros bei švietimo poreikiais ir kultūros teikimu; Pleťoti informacinę visuomenę ;
Nėra		Kretingos muziejus	Kaupiti, saugoti, restauruoti, tirti, konservuoti, eksponuoti ir populiarinti rajono kultūros istoriją atspindinčias materialines ir dvasines kultūros vertybes bei gamtos objektus.
Taip		Kupiškio etnografijos muziejus	Skatinti nacionalinės kultūros atvirumą, pristatyti Kupiškio krašto savitumą, puoselėti tapatumą, susieti kultūros paveldą su muziejinių vertybių kaupimu, saugojimu, tyrinėjimu, fiksavimu, populiarinimu , informacijos visuomenei pristatymu, kultūros reikmių tenkinimu ir švietimu, jaunosios kartos pilietiniu ugdymu .
Taip		Lazdijų krašto muziejus	padėti visuomenei pažinti gimtąjį kraštą, ugdyti meilę ir pagarbą savo tautos ir krašto tradicijoms ir papročiams; pasinaudojant naujausiomis informacinėmis technologijomis, propaguoti krašto dvasinę ir materialinę kultūrą; išsaugoti ir puoselėti regiono kultūros tapatumą.
Taip		Marijampolės kraštotyros muziejus	Saugoti, tirti, eksponuoti bei populiarinti materialines ir dvasines savo krašto kultūrinės vertybes bei meno objektus; Susieti istorijos ir buitės, kultūros paveldo apsaugą su visuomenės kultūros bei švietimo poreikiais ir kultūrinio, švietėjiškų paslaugų teikimu; užtikrinti muziejinių vertybių apsaugą ir apskaitą
	Taip	Mažeikių muziejus	Kaupiti, saugoti, tirti, restauruoti, konservuoti, eksponuoti ir populiarinti rajono kultūros istoriją atspindinčias materialines ir dvasines kultūros vertybes bei gamtos objektus; Muziejines vertybes ir iškiliausius Mažeikių rajono istorijos ir kultūros memorialinio palikimo kaupimą ir saugojimą derinti su komunikacija, teikti informaciją visuomenei, ją šviesti ; Susieti kultūros paveldo apsaugą su gyventojų kultūros poreikiais ir kultūros paslaugų teikimu ;
Taip		Mažosios Lietuvos istorijos muziejus	kaupiti, saugoti, tyrinėti, konservuoti ir restauruoti Klaipėdos miesto ir Mažosios Lietuvos istorinį kultūros paveldą; ugdyti miestiečių istorinę savimone , formuoti klaipėdietišką identitetą; pristatyti ir propaguoti miesto istoriją, krašto kultūrinį paveldą šalyje ir užsienyje.
Taip		Molėtų krašto muziejus	Muziejaus tikslas – kaupiti, tyrinėti, saugoti, perteikti visuomenei regiono kultūros dvasines ir materialines vertybes.
Taip		Neringos muziejai	kaupiti, saugoti, tirti, konservuoti, eksponuoti bei populiarinti Kuršių nerijos istoriją ir kultūrą atspindinčias dvasines bei materialines vertybes, kaupiti, saugoti, tirti, eksponuoti ir populiarinti rašytojo Thomo Manno ir jo šeimos humanistinį palikimą; susieti Kuršių nerijos istorijos ir kultūros vertybių apsaugą su Neringos miesto gyventojų kultūros bei švietimo poreikiais ir kultūros paslaugų teikimu .
Taip		Panevėžio kraštotyros muziejus	Muziejaus veiklos tikslas yra kaupiti, tyrinėti, saugoti ir skleisti visuomenei dvasinį ir materialinį Panevėžio regiono paveldą bei informaciją apie jį.
	Taip	Pasvalio krašto muziejus	Derinti etninių, materialinių ir dvasinių vertybių kaupimą, saugojimą su komunikavimu, informacijos visuomenei teikimu ir jos švietimu ;
Taip		Žemaičių dailės muziejus	Muziejaus veiklos pagrindinis tikslas – išsaugoti ateinančioms kartoms ir tautos kultūrai unikalų XIX a. architektūros paminklą – kunigaikščio Mykolo Oginskio dvaro kompleksą, sugrąžinti į tėvynę išsvijoję kūrusių žemaičių dailės kūrinius, kitas istorijos ir meno kolekcijas, kaupiti, saugoti, eksponuoti Žemaitijos regiono dailės ir Plungės krašto materialines ir dvasines kultūros vertybes, tirti krašto praeitį

			kartu su švietimo įstaigomis rengia ir vykdo muziejines edukacines programas;
Taip		Prienų krašto muziejus	Kaupia, saugo, restauruoja, tiria, eksponuoja ir populiarina materialines ir dvasines kultūros vertybes bei gamtos objektus Prienų rajono savivaldybės teritorijoje, užtikrina, kad visuose renginiuose, projektuose ir priemonėse būtų įtvirtintos darbuotojų, lankytojų, dalyvių lygios teisės ir galimybės neatsižvelgiant į jų amžių, lytinę orientaciją, negalią, rasę ar etninę priklausomybę, religiją ar įsitikinimą; Bendradarbiauja su švietimo įstaigomis ir rengia muziejines mokinių bei suaugusiųjų neformalaus švietimo programas;
Nėra		Raseinių krašto istorijos muziejus	įstaiga, kaupianti, sauganti, tirianti, eksponuojanti, konservuojanti, restauruojanti ir populiarinanti muziejines vertybes, atspindinčias Raseinių krašto istoriją, kultūrinę ir gamtinę įvairovę nuo seniausių laikų, pildanti muziejuje suformuotas kolekcijas ir rinkinius, vykdanči muziejų veiklą ir užtikrinanti valstybinės muziejinkystės programos ir rajono Savivaldybės sprendimų muziejų klausimais įgyvendinimą rajone.
Taip		Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejus	Įstaiga, kurios tikslas – išsaugoti ateinančioms kartoms ir tautos kultūrai unikalų XIX a. kultūros paminklą – Oginskių muzikos mokyklą, buvusią dvarvietę bei jos teritorijoje esančius istorinius statinius, taip pat unikalų Rietavo parką, rūpintis jo priežiūra bei regeneravimo darbais, kaupti, saugoti ir eksponuoti Rietavo krašto materialines ir dvasines kultūros vertybes.
Taip		Rokiškio krašto muziejus	Kaupti, saugoti, konservuoti, restauruoti, tyrinėti, eksponuoti ir propaguoti krašto materialiojo ir nematerialiojo kultūros paveldo vertybes bei gamtos objektus; Susieti krašto istorijos, kultūros paveldo vertybių kaupimą ir saugojimą su jų sklaida visuomenei, visuomenės kultūros ir švietimo poreikių, pagrįstų mokymo ir mokymosi principais, tenkinimu, teikiamų paslaugų ir kuriamų kultūros produktų pasiekiamumo didinimu; Plėtoti informacinę visuomenę, skatinti ir planingai įgyvendinti Muziejaus darbuotojų ugdymą bei kvalifikacijos tobulinimą; Saugoti ir puoselėti krašto kultūros tapatumą, skatinti krašto kultūros atvirumą.
Taip		Skuodo muziejus	kaupiti, saugoti, tirti, konservuoti, restauruoti, eksponuoti bei populiarinti Skuodo krašto istoriją ir kultūrą atspindinčias dvasines bei materialines vertybes; susieti Skuodo krašto istorijos ir kultūros vertybių apsaugą su gyventojų kultūros bei švietimo poreikiais ir kultūros paslaugų teikimu.
Taip		Šilutės Hugo Šojaus muziejus	Pagrindinis muziejaus veiklos tikslas -kaupiti, saugoti, tirti, konservuoti, eksponuoti bei populiarinti (patraukliai perteikti visuomenei) Šilutės rajono ir etnografinio Mažosios Lietuvos regiono dvasines ir materialines vertybes
Nėra		Nalšios muziejus	Nieko
Nėra		Tauragės krašto muziejus	Nieko
Taip		Ukmergės kraštotyros muziejus	Organizuoti muziejaus ir jo struktūrinių padalinių veiklą, kaupti, fiksuoti, tyrinėti, konservuoti, restauruoti, saugoti Ukmergės krašto etnines kultūros materialinį ir dvasinį paveldą, meno, istorijos vertybes; Susieti etnines kultūros, meno, istorijos vertybių populiarinimą ir sklaidą su gyventojų kultūros bei švietimo poreikiais ir kultūros paslaugų teikimu; Plėtoti informacinę visuomenę;
Nėra		Utenos kraštotyros muziejus	Nėra dokumento
Nėra		Vilkaviškio rajono Suvalkijos	Plėtoti kultūrinę, muziejinę, šviečiamąją, edukacinę ir informacinę veiklą, inicijuoti, rengti ir įgyvendinti kultūros bei meno projektus,

		(Sūduvos) kultūros centras-muziejus	tenkinti viešuosius socialinius ir kultūrinius bendruomenės poreikius, veikiant socialinėje, kultūros, švietimo srityse ir teikiant šių sričių paslaugas visuomenės nariams.
Nėra		Zanavykų muziejus	Nieko
		Zarasų krašto muziejus	Kaupti, tirti, saugoti, populiarinti ir perteikti visuomenei Zarasų rajono dvasines ir materialines istorijos nei kultūros vertybes; Susieti kultūros paveldo saugojimą su visuomenės kultūros bei švietimo poreikių tenkinimu ir kultūros paslaugų teikimu; Ugdyti visuomenės pilietiškumą ir kūrybiškumą, puoselėti tautinį tapatumą.

Transkribuotas sutelktų diskusijų grupių pokalbio tekstas

Pirmoji sutelkta diskusijų grupė

[00:21:21]

Klausimas: Jūs labai gražiai dabar pristatėte save ir tuo pačiu jau pradėdam kalbėti apie tai kas yra svarbu mūsų tyrimui, Jūsų darbui, ir va dabar tokios mano pirmos išvalgos ir kaip refleksija ir tuo pačiu klausimas. Jūs pristatinėdami muziejus sakėt skirtingas na sakykim tų muziejų veiklos sritis, tačiau skambėjo keletas dalykų, madinga ateiti, mūsų tradicija, mes mokame ir galime. Tai kokia yra dabar ta šiandieninio muziejaus misija ir kiek visuomenė arba net šalia esančios kitos institucijos ją transformuoja? Vis tiek muziejininkystė tai yra tai kas yra specifiška, kam reikia žinių, muziejus tai yra tai, kas yra gyvenimo būdas, ko gero tikėjimas. Va, va, tie dalykai, kas dabar yra su muziejumi ir kaip jums atrodo? Švietėjiška, ką šviečia.

- Švietėjiška misija. Nu galima įvairiais, tai yra, švietėjiška misija, galima prisiminti tuos muziejus kur mes prisimename dar iš to laikotarpio, kai mes patys buvome vaikai. Tai būdavo taip, atėdavo ten valytojas su skuduru, bobutės ten megzdavo kampuose ir būdavo atitinkama administracija. Vis dėlto dabartinis muziejus tampa interaktyvus, tad ne vien gulintys daiktai, tai yra terminalai, yra tam tikras vaizdo medžiagos transformacija, t.y. rekonstrukcijos, tai yra įvairūs aktyvaus pažinimo metodai, tai yra patys edukaciniai užsiėmimai vykstantys. Tai vykstantys renginiai, tai vykstantys mokslinės konferencijos ir tai na, ta medžiaga transformuojama, leidyba, transformuoja medžiaga į mokslinę erdvę ir plačiąją visuomenę, tai nėra pasyvi bendruomenė, o aktyvi ji gali būti įvairiais aspektais, kas aišku, mes negalim to pasiekti. Na, kaip šaunu jeigu muziejui galima pas mus ir įstatymai, daug košės suvalgyti. Kaip smagu, jeigu muziejaus erdvėje galima, arba greta kažkur kavos atsigerti, kaip smagu, kai vaikai gali kažkuo užsiimti, ten greta. Tai yra kai žmogus ir ilsisi ir gauna informaciją. Ir vienas iš esminių uždavinių žmogus sako aš kažko tais noriu va iš tos srities. Bet jeigu jis nori ir gauna per tą jausminę erdvę, tos dalykinės žinias, jis išeina patenkintas. Jei jis gauna klasikiniam stiliui, aišku mokslo bendruomenės atstovai atvažiuos, o mes faktus, daiktus, pranešimai, kažkokia konferencija reikalinga, tuo viskas ir pasibaigia. Na tai jeigu šiek tiek jau nukrypau. Pas mus darant ekspoziciją, tai iki pirmo sykį mes nuėjom į teminį, priešistorinį. Kas akmuo, atskiri metalai ir einama pagal medžiaginę iki viduramžių, bet irgi atskiromis tematikomis. Laiptus atskirai matai ir va kolegė iš puikiai žino mūsų festivalį, turėjau galimybę va mūsų kolegų dėka, yra filmuota medžiaga, atėjai pvz. kaip apdirbamas titnagas, visa technologija, visas procesas. Nori daugiau sužinoti, ateini suspaudai mygtukus, ten yra terminalas mokytojams, informacija, arba dali freskų, kai tekstų su klausimynu, tai čia pačioje ekspozicijoje, bet toliau tai irgi, mūsų pavyzdžiui, padarėm, dvi edukacines klases, vieną tai pagal tą programą tyrimą eksperimentą, daugumoje skirtą priešistorei. Mes statėm stovyklavietę, kur galima ir kasinėti ir atrasti ir lentynos pagal tipologiją ir paskui, kad jiems viską daryti. Pirmą sykį aš atsivežiau savo anūkes ir galvoju kas čia bus, darželinukas, kaip čia paaiškinti akmens amžių. Nu ir pradėdam, kaip čia nuslinko ledynas, kaip reikėjo nesušalti, kaip reikėjo prasimaitinti, kaip ir kur apsirengti, pačiupinėjom mes tas medžiagas. Viskas ten gaunasi, valio, vaikai šneka, čia ožkos sukuria tokią teoriją, kad vos ne pasakos lygio. Va, bandėm daryti su negalia, su nematančiais žmonėmis. Labai sunkus darbas, va kolege, ji muzikinis išsilavinimas, pradinių klasių pedagogė yra. Dviese mes darėm, praktiškai kiekvienas žmogus turi pačiupinėti, duodam situaciją, kažką tai žino, kažką skaitė, kurie mato, kiti girdėjo ir pagal medžiagą iki daikto iki visumos iki aplamai to meto bendruomenės gyvenimo sąlygų abudu išėjom išpraktavę, sakėm wow. Dviese, bet kaip esi išsunktas, kad vienos edukacijos pakanka praktiškai dienai.

Klausimas. Ar galiu jus truputėlį jus stabdyti ir tikslinti, nes man tai svarbu ir tyrimui svarbu. Tai jeigu programa, specialiujų poreikių žmonėms, vadinasi vieno žmogaus nepakanka?

- Nepakanka. Choru. Ar tai būtų nejudėjimo negalia, net jei nedidelė negalia. Šiaip didesnei grupei neužtenka tik vieno žmogaus edukacijai vesti.
- Nuo grupės dydžio sakysime, jeigu mūsų yra taip nustatyta iki dvidešimt penkių, bet ateina įvairiai, ateina penkiolika, ir kartais ateina ir ta didesnė klasė tai ir trisdešimt. Tai be abejo tada, o jei labai judrūs vaikai, tai tada tai.
- O su tokia negalia, tai maksimume yra na nuo penkių iki dešimties žmonių. Tai yra maksimumas, su kuriuo galima grupėmis dirbti. Na ir atitinkamos interpretacijos. Mes ten kaip gi, pradžioje turime devynioliktam šimtmeti, apie Pajautos Lizdeikos dukterį, rašė Bernatovičius ir kaip pavienės žinių ten pavyksta archeologams atrasti, padarom to atradimo džiaugsmą ir prakalbinamas daiktas, einam mes į tas trobas prie amato. Bet irgi vienam žmogui dirbti yra neįmanoma. Nes visą erdvę palikti atvirą yra neįmanoma. Tai daiktai bus ištašyti. Kažkas pridaryta, vieną tą namelį palikome tokį daugiau atvirą, iš esmės vienam edukatoriui dažnai sunku dirbti, na o pas mus dvi edukatorės dirba

puse etato, iš esmės, nu tai čia jau bendravimas interpretaciją gelbsti. Jeigu nėra to tokio, kad kažkas ten ir paploja ir ta išsprendžia kažkokį ten rebusą maiše, kaip ten vadinasi. Galima ir paploti kas pirmas tai padarys. ir labai sunku dirbti, atskiromis temomis kaip kolegos sakė, sunkesnėms temos reikia, kad dirbtų bent jau pora žmonių, tada iš karto bendravimas gaunasi betarpiškas. Jei dar ir mokytojai normalūs, pastoviai turi dirbti, tai jie irgi tampa bendrininkais.

[00:32:50]

Klausimas: Stabdysiu, ką reiškia normalūs mokytojais pagalvojam?

- Adekvatūs.
- Arba atveda ir palieka. Va čia tau.
- Dar yra kitokie mokytojai, kurie nesugeba paleisti vaikų. Bando reguliuoti. Jie irgi nori būtų mokytojai. Jie reguliuoja tai per procesą. Jeigu dalyvauji edukacinėje veikloje, tai dalyvauk.
- Gal, normalu, kad mokytojai vis tiek gi padeda tą edukaciją vesti irgi kažkaip tai. Savo žinias pritaikyti, man atrodo.
- Dar va, jeigu reguliuoja ten, mes labai greitai nugesinam.

Klausimas: santykis su mokytoju?

- Kiekvienas mokytojas yra kažką gali duoti, kur jis pats dega atradimo džiaugsmu, ir tai tuo atradimo džiaugsmu užkrečiu kitus. Ir į šitą kompaniją įsijungia mokytojai, amen, gaunasi jau šou, ne užsiėmimas. Ateina į muziejus, būdavo už rankos susikibti, muziejuje netriukšmauti, ledų nevalgyti. Visi atėjo. eee, vėl ... rodo. Atkenčia, išeina. Kiti ateina motyvuoti, su tam tikromis užduotimis. Jau mokytojai patys užvedimus duoda, dar tu pats liežuvį paleidi. Viskas. jau prasideda diskusija. oho, kaip čia ką statyti, ant akmenio. Viskas, vyksta gyvas judėjimas. Na, yra tokių, kur tikrai žino, kaip pagal mokyklinę programą viską išdėstyti, pagal vadovėlių pastraipas. Yra ir tokių, kurie gyvena dėl to, gerai ir dirba.
- Nenormalūs mano manymu yra

[00:35:10]

- Mokytojai yra išlepinti, į mokyklas yra labai daug duodama pramoginių, vežami spektakliai, vežami parodos visokios, nuo vabalų iki triušių, ko tik nori. Ir iš tikrųjų yra dalis pedagogų, kurie į muziejų edukacinę veiklą žiūri kaip į muziejų galimą pasipinigavimą. Taip. Mes sumokėjom po eurą trisdešimt nuo vaiko, tai dabar mus linksminkite. ir tada ateina su tokia tam tikra išankstine nuostata, kad nu jūs nelabai čia ką, mes mokytojai vis dėl to geriau žinom ir čia yra jūsų galimas kaip ir kaip sakant pasipinigavimas muziejuose. nu bet tą darysi. Dažniausiai va su tokios iš tikrųjų jie būna keistai, neadekvačiai nemotyvuotai nepatenkinti. ne vaikai. mokytojai.
- Daug maž ir turiu pritarisiu.
- Skaudulį dar vieną pasakysiu. Nežinau kaip pas jus muziejuose taip būna ar ne, bet mes susiduriame dar su specialiu poreikiu, kur yra jau ten tie lankytojai irgi jie, spec. mokyklos. Sakykim tiesiai šviesiai. Tai jie užsako programą iš anksto sakykim, su mumis nederina, užsako programą, užrašo žmonių skaičių ir ką mes pamatom, ateina, pamatom, amžius vaikų, jie jau šiaip adaptuoti yra vaikai, ir amžius nuo šešių iki aštuoniolikos. Jau pats šiaip jau amžius toks jau derinamas bet kokia edukacine programa pagal amžiaus grupes sakykim jei ten penkiolikmečiai bus, tai vienaip, šešiamėčiams kitaip. O čia jie spec. poreikių yra ir dar tos amžiaus žirklys su šešiamėčiu šneki vienaip, su penkiolikmečiu vėl kitaip. Ir esi pastatomas prieš šitą faktą, paklausi kodėl Jūs taip padarėt. Tai va, atsivedėm visus, kurie, na, kurie sugeba vaikščioti. Arba kurie sugeba šnekėti, arba tokia kriterijai. Taip atrenka.

Klausimas: aš galiu paprovokuoti. Turėjau fantastišką rusų kalbos mokytoją, kuri Puškino kūrybą išdėstė per jo mylimąsias. Kartais ir mokytojų būna tokių. Ką jūs savo muziejuje matėt, kaip va ta misija, kaip sąveikia su mokykla, ar va tų normalių nenormalių mokytojų. Istorijos ir karo muziejus irgi turi tokių.

- Turi, tai pasitaiko tokių.
- Tai ką čia jau išsakė, tai aš pritarčiau, pirmas tas jūsų klausimas, taip spontaniškai norėjau pasakyti, kad būtų, motyvuoti, na sakysim, pats mokytojas motyvuotų mokytojus, tai tada su tokiomis grupėmis yra geriausiai dirbti. O kada ateina ir paleidžia arba dar būna viena bėda, kad sakysime, jeigu atvažiuoja grupė, na sakykim, iš Šiaulių, Radviliškio ir jie nusimato tokią programą, kad Dieve padėk, keturi muziejai, ir dar vakare teatras, tai žinokit, jeigu

ateina pas mus, į ketvirtą muziejų, tai Dieve Deive, nu jau tie vaikai, nu taip jau jie na nesugeba, nei susikaupti, nei jėgų turi. Na, o apie ką Jūs dar klausėt?

[00:38:32]

- Aš klausiu apie tai kad ta kitokia prieiga, apie literatūrinio muziejaus na sakykim atvėrimą tikslukams ar dar kaip nors.
- A, mes tai su šitais. Na, mes turbūt tokios dar neturime edukacinės programos. Galvoju tiesiog, na, pas mus, yra tos tokios įdomesnės, tai vaikų literatūros muziejus, pas mus labai puikiai dirba ir jie ten turi visokiausių edukacinių programų, jie ten ir vaidina ir šešėlių teatrus ir šiaip netgi visokiausių instaliacijų, bet ten jau reikia apsilankyti ir apsižiūrėti.
- O mūsų tai turbūt pats įdomiausias, kas labiausiai pritraukia, tai Maironio butas. Ir mes jau žaidžiame su Maironio butu ir iš tikrųjų jis yra pats populiariausias, kada buvom užsidarę porą metų, tai mes jau taip, vargom.

Klausimas: Aišku. Žiūriu į vyrus dabar jau, apie normalias, nenormalias mokytojas. Jūs toną ir uždavėt. Dabar apie tą santykį ir muziejaus misijos. Pradėjom nuo misijos nuėjom į bendravimą

- Čia buvo teisingai pastebėta, kad va tiesiog apibendrinant, mokytojai patys nesupranta, kas yra ta edukacinė veikla, ne tik mums patiems reikia gilintis, bet ir pedagogams patiems būtų kažkokie traukti juos į kursus, kad jie geriau suvoktų, kas yra tas šiuolaikinis muziejus, nes tikrai būna dažnai atvejų, kad ateina žmonės į muziejus į edukacinę programą patys užsisakę ir sustabdo, vaikus į rikiuotę ir pasako, nieko nečiupinėjam, klausom, ką pasakys vadovas ir žodžiu nei krus į šoną. O šiaip tai nežinau, tiesios pats atrodytų, kad jie turėtų patys daugiau įsitraukti, sugalvoti kažkokios papildomas užduotis. Kartais būna, kad iš anksto ateidami, jie būna apsitare, duoda savarankišką užduotį, net į ekskursiją, mokiniai turi išsirinkti kokį taisy reikšminį žodį jiems svarbų, nepriklausomybę, ar tarkim Vytautas, didysis. Ir va ieškoti kažkokių taisy va būtent su juo susijusių eksponatų, suskaičiuoti kiek kartų paminėjom ekskursijos vadovas. Truputį kitoks edukacinės prieigos metu tą vardą ir pan. ir t.t. Tai va kažkokios tos mini užduotys, įtraukimas yra irgi labai gerai. Visiškai atsiriboti nereikėtų edukatorius.
- Turiu pastebėjimą. Sakysime kodėl. Ekskursijų vadovai, kada užsakinėja edukacinę programą, tiesiog prieš keletą dienų. Tai mokytojas sako, tai aš jiems duosiu užduočių. Ir diskutuoja, tai ekskursijų vadovė paprašė, mes užduočių jiems pakankamai jiems duodame. Ir jei mokytojas jiems duoda užduočių, bet būna daug tų užduočių, tai mokiniai nesusikaupia į tai ką mato čia ir neklauso. Tik žiūri, kur tas atsakymas, kurį reikės pasakyti.

Klausimas: nesusikalba mokytojai ir muziejininkai?

- Taip. Taip
- Būna šitaip, dažnai.
- Nesakau, kad blogai, kartais būna labai gerai užduotys.
- Bet gerbiamas kolega minėjo, tai važiuoja skirtingo amžiaus, ir kartais visokių dyvų ten būna. Būna ir pas mus. Ir ką mes dabar padarėm, pradžiai vadovas kreivai žiūrėjo į tą skyriaus pas mane atradimą, dabar edukacinius užsiėmimus, pagal temas registruoja konkrečius tel. numeriu, priima pačios edukatorės. Iš karto mokytojus pakonsultuoja, kokia bus pakraipa. Mokytojai klausia kokia tema būtų geriau, kokie vaikai. Galų gale, nu, jei į mane kreipiasi, tai aš dar pasižiūriu mokyklinės programas, kaip buvęs istorijos mokytojas, aš žinosiu tas programas, tai galiu paimti ir plėtoti. Bet iškart tame yra kontaktas ir jau jie ten kažkiek taisy nusiteikę, žino pagal amžių. Žino ką veikia, tai jau mokytojas jau žino, jau irgi nusiteikęs, o vaikai tą darys, ta atrakcija. Jau yra toks momentas. Negerai, pvz. mes turėjom tą patirtį, kai ta pati kasininkė užsakinėjo edukacinius užsiėmimus, tai yra neduoke Sviete, jeigu ten užduoda N klausimų, ir žmogus kuris betarpiškai nedirba, tai būtinai, turi pats edukacijos prisiiminėti ir jeigu reikia pakankamai konsultuoti, kitu atveju kontaktas yra žymiai prastesnis.

Klausimas. Iškalbėjom fantastišką vadybinį sprendimą. Kad tą sąveiką užtikrinti, yra administracinis vaidmuo, kada tai yra sudėliojimą ir yra kontaktas su mokytoju.

[00:44:23]

Klausimas. Ir mes palikom fizikus truputėlį nuošalį. Ką Jūs dar norit pasakyti? Iš to ką kalbam?

- Mokytojus skirstyti į sveikus nesveikus, nelabai linkęs, bet aš turiu dvi grupes, yra mokytojai iš Vilniaus ir mokytojai iš visos Lietuvos. Yra dvi kategorijos, nes jeigu iš Vilniaus atvažiuoja, tai esi klounas, nemokantis su vaikais dirbti, paaiškina dar kad čia metodai nelabai adekvatūs, čia visokie tokie dalykai prasideda. O jei vaiką, tai drasko akis, nemoka sulaikyti. Tai iš visos Lietuvos, Kretingos, turėjau grupę, tai magiški vaikai. Tai nustebino. Visi ten duodasi laksto, atėjo jų mokytoja, visi susirinko, patyliukais, praėjo muziejų, klausimai, viskas adekvačiai bendrauja. Išleidžiu, praeina pusvalandis. Atvažiuoja iš VILNIAUS. Telefonai, jie protingi, jau jiems nepasakyti, kad reikia gerbti, klausyti žmogų, o kas dar baisiausiai, vyresni dar. Turėtų atrodyti, kad adekvatesni turėtų būti. Nes ir mokytojai save taip veda, kaip ir vaikai. Nes kiek pastebėjau, iš paprastesnių miestukų atvažiuoja mokytojos, jos stengiasi nesikišti kiek įmanoma, bet jos visą laiką yra šone, jeigu ką padėti. Tai va, jos nelinkusios yra, pradeda rikiuoti, kažką daryti. Nedominoja. Tas yra, susidūriau, arba jau ta kategorija žiaurioji, kur pertraukia net: Atsiprašau aš jus pertraukiu. Pasiima ten tuos du vaikus, išstampo, išstampo, klausykit. Nu kam to reikėjo. Jie pasistumdė, ten tris keturias sekundes. Tai yra normalu, kad vaikai stumdosi, juk jiems sunku sukaupti dėmesį.
- Jiems neramu, juos raminti reikia.
- Pasiūliau pakvėpuoti.
- Aš vis dėlto neskirstyčiau to miesto. Atvažiuoja kai kurių rajoninių mokyklų, atvažiuoja kitokių fainų mokytojų. Nėra taip, kad visi ten labai pasipušę.

Klausimas: Muziejaus buvimas arba artumas šalia mokyklos, kuriai įdomi edukacija. Kaip va tas klausimas sprendžiamas. Čia yra muziejų su išskirtine vieta, ekspozicija, technologija. Yra muziejų kurie yra tokie na, tie tradiciniai, kaip aš sakiau, viską apimantys, šalia muziejai. Kaip va su dabar mokyklomis ir sąveika su mokyklomis, prieinamumas muziejaus ekspozicijos, muziejaus kolekcijos, muziejaus edukacijos. Kaip jūs šitą situaciją matote?

[00:47:37]

- Nežinau kaip pas kolegas yra, bet mes savo muziejuje sulaukiame daugiau lankytojų iš kitų miestų, negu iš savo mokyklų. Gal čia yra savam krašte pranašų nebūsi, gal tas veikia, bet jie važiuoja į kitus miestus, ar mes čia eisim į savo muziejų, nežinau kaip yra, bet atvažiuoja ir iš Klaipėdos ir iš Šiaulių, aplinkiniai važiuoja. Tikrai nesiskundžiame tuo srautu, bet saviškiai kažkaip va mažiau iš tikrųjų lanko.
- Šiaip iš tikrųjų tai kontaktuojam ir su mokyklomis ganėtinai betarpiškai. Aiškinamės poreikius ir važiuojame patys netgi
- Kviečiam patys. Važiuojam.

Klausimas: Kviečiat kad ateitų. O bendraujat su kuo?

- Su vadovais, su mokytojais.

Klausimas: Per švietimo skyrių ar tiesiogiai?

- Tiesiogiai. Mokyklas.
- Pas mus praktiškai atvažiuoja iš visos Lietuvos. Na yra, jeigu pradeda patikti, mokyklos važiuoja dažnai, va, bet dėl vieno, dėl to pranašo vietos nebūsi. Aš atsimenu, kad sovietiniais laikais mokykloje, buvo viena tokia tema. Mano vietoje, tokiu tai laikotarpiu. Mes eidavome per savo tą miestelį, eidavom, ieškojom įdomių žmonių, kažkokių prisiminimų, eidavom į muziejų, tai istorija po mokslo kojomis. Aišku, aš renkuosi kolegas, mokytojus, ir kažkaip jie į mane žiūri kaip į antikvarinį. Nu va, pas mus yra taip, taip. Bet kaip tik nuo čia viskas tas, kabliukas yra platesnį ratą, platesnį pažinimą, labai svarbus. Negaliu kalbėti už tuos regioninius muziejus, bet jeigu ten tas kalbiukas atsirastų, va čia, dvarelis, toje mokyklos. Vargom įsikūrėm. Bet kai atrandi tuos atspirties taškus, ir tai susieji su bendra istorija, bendrąja politine situacija, kad va čia pat tie žmonės, čia pat va tie daiktai, tie objektai, iškarto ta ryšį emocinį, žymiai sustiprina, tai yra labai svarbu. Mato krašto muziejuje, tame tarpe, mes ten aplamai tokį globalinį, tokį, muziejaus archeologinį. Bet šitas duoda rezultatą, šitas sušildo kažkaip.
- Mes tai net kuriam su mokyklomis bendras edukacines. Nu palei programa yra tas. Paskui ji. Ne nėra, bet mes galim padaryti ko jums reikia. Tiesiog pasako, tada mes vežam eksponatus, kad mes turim. Tiesiog, varai iš savo tos ir padarai ir ateina. Žiūrėk ir sužino ir vėl. Paskui jau kam neatėjai?

Klausimas: O kas trukdo dirbti vieną etatą. Dabar sakot, eina šniurais. Programa įdomi, bet sakot, einat ant kitų darbų. Kur čia šiuo užkastas?

- Pas mumis nėra edukatoriaus. Nėra skyriaus edukatoriaus.

[00:51:41]

Klausimas: Tai kas ta edukacija, parama, labdara?

- Turi atskaitas rašyti. Mes čia šiuolaikinis, mat turim švietėjiškais būti. Bet jei tu nieko nesaugosi, tu negalėsi toks būti, neturėsi tos medžiagos. Tai mes saugojam, tyrinėjimas. Tai vis tiek muziejaus yra pagrindas.
- nu mes galime pasidžiaugti, kad turim dvi koleges atvažiavusias. Mes turim pusę etato.

Klausimas. Tik pusę? Žiekit,

- Žinot ką aš pasakysiu, didžiausią problemą. Mes esam socialinis muziejus. Mūsų šita, tas rezervatas su savo visu grožiu, žiema ten važinėja, paslidinėti, šnelius pavaikyti, kai tik atšyla, mes nesuvaldom srautų. O čia yra taip gražu, ir visi bandėm ten visokias lengvatas, pradėjo augti. Na išvis, per visuomenės čia prastai dirbat. Netiesa, sakau. Vadovui sakiau, jeigu ten gyventų, ar norėtum per sniegą dabar ateiti, pasižiūrėti kas ten veikia. Ar ateiti, kai aplinkui taip gražu ir pajusti visą tą aurą. Nu viskas yra aišku. Pas mus irgi sezoniškumas. Tas šiltasis periodas vos spėjame. Na, žiemos metu yra.

Klausimas. Ir tai lemia edukacinių programų kokybę patampa, ir visus tuos dalykus valdo tas dalykas, ane?

- Na taip. Yra ir kita ekskursijų vadovė, ta kuri vykdo edukacinius užsiėmimus. na praktiškai yra vienas žmogus. Pas mane kiti darbai. Aš tam tikrai atvejais.
- Nu tai sakiau, jau minėjau šitą, kad mes esame mokslo metų muziejus, tada kada yra mokosi autorius. Pagal programas ir tie srautai būna didesni, kada mokosi Sruoga, Salomėją Neri, kada mokosi Maironį, kokios klasės.

Klausimas: Dar vieną tokį klausimą, metaforą ir jūsų pasisakymo turiu. Kaip jūs didžioji dalis, ne pedagogų, lendat į vaiko dušią ir kūną kaip istorikai? t.y. kaip kyla mintis edukacinei programai, kai atrandat tą nu ar akmenį ar teleskopą, ar rozetes dvi skylutes, kaip va vyksta edukacinės programos kūrimas? Ne dėl to, kad reikia, o kad norit, ar atvirksčiai. Nu vat dabar tas. Mes pereiname prie kito etapo, prie programų turinio kartu. T.y. iš kur jos, kaip jos, kodėl? Kodėl vienas šniūrais, kitos atpūstamos ir paskui tampa populiarios?

[00:55:01]

- Šiaip turbūt ir muziejaus atranka, muziejaus rinkiniai, skirstymas skyriais, jis irgi kažkaip diktuoja. Vieni negali nieko parodyti iš akmens amžiaus, bet gali parodyti šiuolaikinę literatūrą, o kiti negali tokių dalykų. Kaip tie tradiciniai tie baziniai muziejai. Tai mes turim archeologijos skyrius, tai natūraliai, kažkas vis tiek turėtų kažką statyti ir archeologijos. Iš ir atsiranda, kad kas gali, tik archeologas, nes reikia specifinių žinių, todėl jam ir nelieta laiko kitų darbų. Jeigu gamtos skyrius yra.

Klausimas.: O kiek tos spec. žinios yra landžios į vaiko dušią ir kūną? Aš klausiu apie tą va dabar profesionalaus istoriko ir tuo pačiu tą žinojimą kaip pateikti tą amžiaus tarpsniams ar negalią. Kaip su kultūrine?

- Aš galvoju, kad katės taip kiek tau neprofesionalo, aš ne istorikė, aš labiau etnografė domiuosi, bet reikia, tai vedu ir tą ir tą. Nes ir amatais domiuosi. Tai kiek archeologijos, kiek tau pačiam įdomi, tai užtenka ir tam vaikui. Jeigu tu paprastai pasakyti apie tą akmenį, mes turim. Dėžėmis turim smėlį, padalinam. Tai ten anie ir kapstomi. Ir užtenka. Pvz. dar. Svarbiausia veiksmas.
- Žinokit, kad iš tikrųjų specialistas aišku apie archeologiją pasakys ir padarys geriau, vis tiek. Nes kaip kolege sakė, mes darom, ką reikia tą ir darom. Bet kai man sakykim apie archeologiją kažką tai pasakoti, aš pati labai daug skaitau, skaitau ir kuo daugiau skaitau, tuo daugiau aš atrodo nežinau, o pas mes dar yra tas maksimalizmas, o manę paklaus vaikas, o aš nežinosiu ką pasakyti, nes o, iš tikrųjų ten yra daugybė tų darbų, kurių turi padaryti dar greta tos edukacinės programos.

Klausimas. Kita pusė

[00:57:32]

Klausimas: Kaip jums atrodo, tas pats programos, įlindimas į vaiko poreikius.

- Vaikui turi būti įdomu. Dėl to ir būna praktinės dalys, įtraukiančios žaidybines teorinės dalies. Turi būti išdėstytos įdomu. Apie faktus, kas būtų patrauklu ir suprantama, su pavyzdžiais šiandienos. Ar gali būti ir mobilus pavyzdys, tarkime, senovė, kad buvo kitokia priemonė. Mes kalbame dailės muziejuje apie senąją fotografiją, priartėjimą prie jos, kol dar nebuvo fotoaparato. Jie puikiai gi dabar visi fotografuoja. Mes grįžtame į praeitį, kada tokio daikto nebuvo. O tada, o ką daryti. O tada mes ir kalbam ką daryti. Tai čia gal yra gebėjimas atpasakoti, perteikti tai. Čia juk būtina sąlyga muziejininkui vedančiam grupę paskui save. Programas turim. Kokios tai amžiaus lankytojas, ką jis galėtų praktinėje dalyje daryti, kokie jo gebėjimai, pagal jo amžiaus, galiausia ta grupė, kiek, ką gali tu pasakoti, atsižvelgį į tai. Nu, čia išties iššūkis, ir mes turime iššūkių taip pat, tarkim dailės muziejuje, istorikui labai sunku analizuoti dailės kūrinį iš dailės istorijos pusės. Tada mes pasiskirstome tiesiog ir programas, tavo stiprioji pusė yra istorija, keliauk į radinius. Mano stiprioji pusė dailės kuriniai, aš keliauju į vakarų Europos eksploziją. gali būti ir toks kompromisas. Programą pristatant. Kokios amžiaus grupė, jeigu suaugusių, pvz. trečio amžiaus universiteto būdo mokytojai. aukštas pilotazas. Bet jeigu kalbame apie pradinių klasių vaiką, tu žinai jo apmokymo programas, tu žinai tą temą pagal jo tą šiandieną ką jis turėtų žinoti, čia nėra baimės, čia baimė nebent, kad mokytojas tave ištestuos. Tu savo dalyką kuo puikiausiai išmatai ir vieną kūrinį tikrai gali nesunkiai pristatyti. Tai va ir talkina, keičiamės. Tai ekskursijų vadovai, tai vienas specialistas, tai kitas. Sutinku, bet darbas didžiulis. Taip.

[01:00:03]

- Papildyti. Jeigu galima labai dažnai bent jau mūsų muziejuje pakankamai pasiteisina to varžybų elemento paėmimas į edukacinę veiklą. Skaidai grupė į dvi programas ir edukacine programa taip suformuota tarsi varžybos, kuri komanda paims viršų ir tada matys tas pasąmoninis instinktas atsiskleidžia parodyti savo pranašumą ir jis priverčia tuos vaikus stengtis dirbti, gilintis į tą situaciją, galbūt netgi, jeigu ta programa nėra savaime tokia įdomi, tos veiklos nėra tokios įdomios, bet jeigu yra varžybos, tai norisi, kaip ir lietuviai, krepšininkų tauta, įveikti priešininkų komandą.

[01:00:47]

Klausimas. Žiūrėkite, jeigu dabar būtų galima viskas. Ir jums būtų leidžiama svajoti, aš vėl dar jeigu kolegos turės papildomą klausimą po to, aš pasakyti prašysiu po tokį vieną galingą sakinį. Kas turėtų būti jūsų darbo atveju, kad edukacija būtų malonumas ir džiaugsmas jums kaip darbuotojui. Iš vadovų, iš valstybės, iš mokyklos pusės. Vaikas ateina, kaip iš Jūsų kalbėjimo, vaikas, jeigu jį sudomini, teisingas lankytojas. Tai ko Jums reikėtų, moraliai, materialiai, žinių prasme, politikos prasme, kad tai būtų malonus darbas? Tyliai mintyse palankstyti du tris dalykus ir juos išsakyti. Ir turėti atsarginį variantą, kad nesakytumėte, mano kolega jau pasakė.

[01:01:59]

- Iš ministerijos, kad skirtų laiką ir nemokytų, netrukdytų savo metodikomis, nes nieko gero iš to nebus. Padaryta to ko nereikia. Mokyklos turėtų savo laiką surasti kontaktą muziejaus mokykla, o su mokiniais tai yra atrasti, kad vaikui būtų džiaugsmo ta sąsaja, ta dabarties ir praeities su jo gyvenamąja praktika, eilinis toks pavyzdėlis. Užvirti vandenį odiniam maiše. Ir šiandien ar yra iš tos abėcėlės kas, tylu. O mama, gal ką nors tą patį moka. Tylu. O kaip ten kas? Karštas akmuo, kaip ten ta spiralė. Yra tam tikras, kas aktualu. Galbūt čia toks vienas iš primityvesnių, tai visiems tas atradimo dalykas. Aš pvz. pavydžiu lenkams, jie turi atskiras ... Tai net devynias dienas vyksta festivalis ir ištiesai eina mokyklos ir yra skirtos tam tikros valandos, susitvarko jie tas edukacines valandas, ten trukdo išeiti iš mokyklos va čia, pamokų tvarkaraštis. Nu gali būtų mokslo metai, kokia taisy tema, vieni važiuoja čia, kiti čia. Vieni literatūra, kiti istorija, ir pabandyti, visą šitą dalyką per vieną dieną, visi kartu, ar kosmosą ar literatūrą, istoriją, kažką, atrastume. Bet ne toks dieve iš viršaus kažkas pradės tvarkyti. Svarbu būtų leista ir būtų palaiminta šitokia veikla.

[01:04:08]

- Pageidavimas būtų vienas iš tokių pagrindinių tai liestų buhalterija, tai yra didžiausias galvos skausmas, kai reikia ką nors nupirkti ko Lietuvoje nėra. Užsienyje kiek nori, vis ne du šimtus eurų duok ir nupirksi tą daiktą ir galėsi tas staklės drožti, galimybės yra. Pas mus šeši šimtai pačiu geriausiu atveju. Tada ilgalaikis turtas tampa, niuansai ir

bėda. Priemonių įsigijimo klausimas. Kartais vaikų tie penki šeši eurai yra, bet kad iš Kinijos tą daiktą atsiųsti, siena pasidaro. Tai čia būtų iš tos buhalterinės pusės. O daugiau tai, nu žaislai pagrinde, vaikams, kad jie galėtų tą eksponatą, pažiūrėti tų atspalvių, spektrų, kad ir elektroninį mikroskopą, tą pašto ženkliuką ar pinigą, ką tik nori pakišai, prisiartinai iki tokio dydžio kad akis neaprėpia ir pažiūrėti kaip ten tie siūliukai nutrūkę, tai visą mokslą gali vystyti. Toks va būtų.

[01:05:30]

- Aš galbūt tikėčiausi ateityje ne tiek kažkokios valdžios malonės, bet iš pačių lankytojų, ar iš vaikų konkrečiau, kad jie dar dažniau ateitų į muziejų žingeidžiai nusiteikę, kad jų pasąmonėje neliktų kaip nuobodžios vietos vaizdinio, kad eitų ne kaip į pažinimo vietą, bet į laisvalaikio praleidimo vietą, ir tada su tokiu pozityviu nusiteikimu ir tuo pačiu mūsų pastangomis, gaunasi geras rezultatas, geras derinys ir kai pamatai, kas sakykim dalyviui, patiko tas užsiėmimas, kad jisai išsinešą kažką tais gero, ne tik žinių, bet ir emocijų, tada ir pats jauti, kad padarei kažką naudingą ir džiaugiesi atliktų prasmingu darbu.

[01:06:21]

- Na, aš, pagalvojau apie pačius edukatorius, tai man norėtusi, kaip, kad būtų jiems skiriama daugiau dėmesio, įvairiose lygmenyse, ir sakysime muziejuje, kad žmogus galėtų atsiteikti šitam darbui ir galbūt dabar ko pasigendu, kas buvo anksčiau, kada įsikūrė sekcija, kad būtų mokymai kažkokie, na, kiekvienais metais vyktų, kad galėtume pasidalinti patirtimi, nes iš tikrųjų tų žinių nėra.

Klausimas: ar jūs mažai bendraujate tarpusavyje kaip edukatoriai?

- Ne, beveik nebendraujam. Tikrai mažai.
- Anksčiau daugiau.
- Važiuojam į knygas ir visus mu-mu.

Klausimas: kas yra mumu?

- Muziejus-mokykla.
- Nu kaip va, mes vieni su kitais mes nebendraujam, praeina masė žmonių mes kažką rodom. Edukacinę programą. Keli tūkstančiai žmonių. Ir paskui nieko nenori.

Klausimas. Aišku.

[01:07:39]

- Dėmesio pačiam tam žmogui, kuris dirba, pačiam muziejui.
- Nepažiūrim, ką kolegos kiti rodo.
- Išvažiuojam susikraunam. O ką tie rodė, o ką tie. Mes nežinom.
- Čia buvo pasakyta, kad valstybės malonės. nepritariu. Čia ne malonė turi būtų žodis. O valstybė turi, jai mes turime muziejus, įstatymą, kad turi būti privaloma muziejuose edukacinė veikla, tai tokiu atveju įvedus tokį įstatymą, tai reikia suprasti, kad tai yra papildomas krūvis, finansavimas, etatas. Ir papildomos rankos ir apmokymas tų žmonių. Girdžiu, kad yra tokia sudėtinga situacija, kai žmogus yra rinkinių tyrinėtojas, ir saugotojas ir galbūt net edukacijų registruotas ir administruoja tą veika ir programas turi sukurti ir bendrauti su bendruomene ir tirti ją ir dar tuos poreikiu tenkinti gyvai. Kitas dalykas, aš galvoju, kad finansavimo būklė, toks modelis, aš nesuprantu. Lenkijos muziejai, apie muziejus kalbama devynioliktos am. pabaigos mokslinė institucija. Aišku iš to išauga ir tyrimai ir požiūris, kaip tai turėtų būti tvarkomasi. Bet jie šiai dienai grįžus iš ten nesuvokia kaip mes gyvenam. Mes einame į konkursus, konkuruojame dėl veiklos gyvos. Metus pradedame nežinodami ar tai programai turėsime pinigų. Ką tai reiškia, ar mes turime metų bėgyje eiti į kitus konkursuoti konkursus, kai aš turiu tą darbą ir taip padaryti. Aš turiu sukurti galvą, eiti į tuos konkursus, rengti paraiškas, tai yra papildomai dar vienas darbas, muziejai turi būti gaunantys krepšelį ir veiklai, o ne tik pastatui ir algai. Čia nesuvokiama.

Klausimas. O veikla, tai yra būtent iš dalies ta edukacinė veika?

- Programos.
- Mes patys atsinešame, veiklą sugalvojame, tada turim paraiškas rašyti, viską.
- Mes kaunamės dėl galimybės dirbti.
- Jeigu gauname tą finansavimą, paskui sukam galvą, kaip išleisti ir kad atitiktų visus reikalavimus.

[01:10:18]

- Po to dar ataskaitos parašyti reikia.
- Čia yra sudėtinga, mes turime ne tik kad konkurso metu įrodyti, kad nacionalinis muziejus turi gauti pinigų programoms, mes turime ieškoti 20% privačių paramos lėšų, važinėti į verslo sektorių, bendrauti, įtikinti verslo sektorių, kad remkite. Tai yra neprastai didelis darbas. Ir tai yra ne tik edukacija, tai yra parodų rengimas. Tai palaukite, jeigu mes turime institucijas, kurios pristato mūsų šalies veidą, atvažiuoja delegacijos, keliauja po sostines su atvykėliais diplomatais iš Kinijos, mes negalime juos įvesti parodyti užsienio dailės renginių, nes jie palaukit, kokio būklės yra rodomi. Dėl šito neturėtų būti diskusijų, bet jos yra ir skaudžios, Visi šitą žino, o lankytojai jie bus visokie kaip ir muziejininkai, kaip ir normalūs ir nenormalūs. Aš vis tik norėčiau sakyti, kad yra yra komunikacija. Kai žmonės dirba, komunikuoti yra labai sunku, tai jau darbas ne tik kad atsiraitojus rankove, nepakeli galvos, bet yra ir nuovargis žmogiškas, ir čia jau faktiškai yra susitikus su tuo lankytoju, na tiesiog ir kompromisas ir sutarimas, bendravimas, refleksija, suprantama, kad ir mokytojai yra visokie ir motyvuoti ir ne. Tai džiugu, kad kultūrinis tas laukas auga, muziejus reikalingas. Jau kalbėti apie tai, kad lankyti reikia, čia jau mažiau reikia kalbėti apie tai. Džiugu, kad šeimos savaitgaliai eina su vaikais į muziejų. Pagaliau tas poreikis, kad ir atsivesti vaikų pasivaikščioti ateina, va čia irgi rodo mūsų kaip tokį kaip po augimą ir aš tada galvoju, kad jau visuomene augam, mes tos kultūros norim ir mes tikrai va lankomės ir tos programos labai reikalingos tai aš tikrai linkiu visiems to motyvuoto lankytojo, kaip įmanoma daugiau. Na ir tada tarp tų visų tų nuovargių bausių ir didelių darbų su paraiškėmis, finansais ir kitais darbais, tais mokytojais, kurie labai blogai jaučia kartais, nu tiesios, rasti tą raktą, komunikuoti taip lengvai, žiūrėti kartais paprasčiau problemas, nes kitaip nebeišeina. Juoktis kartais. Ir auginti tą lankytoją, kad grįžtų toliau.

[01:12:50]

- Iš tikrųjų tai beveik sakė tai, kad sakyčiau. Lieka paantrinti. Daugiau laiko tai yra, ta prasme, tų darbų kaita. Ir kalba ir tą ir tą ir tą darai. Dar plius edukacija ir turi šypsotis, turi degti tuo ką tu darai ir iš tikrųjų, kada tu pailsėję, turi tinkamas priemones. Tada su malonumu, o jeigu tu jautiesi pervargęs ir dar vargšas visiškai, nes pas mus būna taip, paima visos edukacijos nusibodo, reikia kažką naudo sugalvoti. Imk sugalvok. Gerai. Mhm, pinigų nėra. kažką sugalvosiu, sugalvoji, bet esmė nu toks, apsunkinimas yra.

[01:13:48]

Klausimas. Niekas iš čia esančių nepasakė apie pinigus, ko man reikėtų.

- Nu gal pakelti atlyginimus edukatoriams. Muziejininkai yra specifinė publika. Iš tiesų tai nėra pagrindinis dalykas, mano atlyginimas. Va Priemonių Va kokio kinetinio smėlio.
- Sudarykite sąlygas edukacijai.

Klausimas: Čia buvo minėtos tikslinės grupės su kuriomis dirbate, aš čia matau vieną tikslią grupę, kuri galbūt užmiršta, galbūt ne jūsų muziejuose, tai yra į užsienį emigravusių žmonių vaikai. Ar yra kokių pamąstymų, dirbti su šita tiksline grupe. Čia ypač vietos muziejuose, savivaldybės muziejuose. Tą ryšį su tėvynę sustiprinti. Kaip jūs matote muziejaus veiklą, muziejaus misija, yra galimybės?

[01:15:08]

- Mes žinokite dabar kažkaip va, su išlikusiais dabar nebendraujam, bet turim dabar jau atsiranda kita grupė, kurie buvę emigrantai ir kurie sugrįžę ir vaikai pradėjo eiti į LT mokyklas, bet jie patys rašyti lietuviškai nemoka. Atsiranda jau pas mus, jūs jau susiduriat ar ne?
- Mes buvome gavę laiškų.
- Konstruojami kokia medžiaga atsiųsti ar pasidalinti kokia medžiaga ir su tais dalinamės mielai, viskas yra atvira, net puslapiuose, yra mūsų socialinės programos, galima atsiųsti. Tik tada toks irgi, jeigu jie prašo, kažkoks susirašinėjimas atsiranda, tiksliname ko jie nori, jeigu ten Vasario 16 programa, ko jie tada nori. Aišku, ką mes

galime, tą siūlome. Žinote, tas nuotolinis bendravimas, galimybė tokia, kad gali kažkokią medžiagą pasiūlyti, o jeigu būtų projektai inicijuoti, kad jie būtų į čia atvyksta, tai mes kokie atviri - prašom, programų tiek, kad praturtinsim tikrai, visus išvykėlius.

Klausimas: Internetinių kokių, interneto galimybių, bendravimo galimybių.

Klausimas. Ką galvojate apie virtualias edukacijas?

Klausimas. Virtualias edukacines erdves, kurias bendravimą?

[01:16:50]

Klausimas. Mes kalbam ne apie tai. Kaimo mokykla, neturi lėtų autobusiuku, atvažiuoti į Kernavę ir virtuali edukacija online, ar įmanoma ar ne, sakykit?

- Gaunasi tokia realybė, kad internetas Lietuvoje yra, leidžia tai, bet ir atsiranda ekologinės galimybės. Jeigu padarysiu tą galimybę, kad vaikai žiūrėtų ten visi ten projektorių mokykloj, mums reikia tada kameros, apšvietimo. Atitiktų standartus. Tada reikia vos ne žmogaus, kuris viską tą susegtų, susūrėtų, na tu esi, tu šneki. Reikia garso sužiūrėti, visus tuos atspalvius.
- Reikia padaryti vos ne laboratoriją, kai aš truputėlį norėdamas. Yra beveik neįmanoma. Kolege šnekėjo pavyzdį, rengiant projektą, net ir ekskursiją, pravedus, tiesiog smegenyse vienas turi prasukti ir dar medžiagas pasiruošti ir vėl, savyje užauginti tą idėją, kad pats tikėtum į ir tikėjimą iškart išmestum. O šičia padaryti, nuo tiesioginio darbo atsitraukti, su visa ta technologine mašina, yra nu praktiškai.. Čia turbūt investavimo reikia. Technologiškai įmanoma šiais laikais.

[01:18:22]

- Aš aiškinu, o kažkas ten. Kažkas turi rūpintis.

[01:18:47]

Klausimas. :Ar ateina į Jūsų muziejus vaikai iš gatvės, ne organizuoti, kiemo draugai.

- Kartais ateina.

Klausimas. Kas juos ten traukia?

- Pas mane buvo vienas su klase buvo, paskui atsivedė keturis ar penkis.

Klausimas. O kodėl atėjo, nepagalvojot?

- Tiesiog matyt patiko.
- Visada patinka paliesti, kai gauni paliesti, kažką padaryti, pačiupinėti. Mes darom tą.
- Kelis kartu per metus yra buvęs, bet pas mus penkis kilometrus pasivaikščioti, tai pasimato tie atskiri. Buvo du su dviračiais atvažiavę, prisimenu. Nes iš močiutės, dešimt kilometrų gyrėsi, o kiti buvo su palapinėmis teritorijoje, tai buvo užėjo į muziejų būtent
- Ir būna tokie vaikai, kad kažkur ruošiasi studijuoti pagal kažkokias programas. Būna muziejininkai, domina šita sritis, tai specialiai atvažiuoja, žiūri, studijuoja. Bet čia yra labai išskirtine.

Klausimas: Tai čia dabar nuo 17-18 metų prasideda baigiamųjų darbų rengimas, brandos darbų rengimas. Kiek muziejai esate atviri ir pasiruošę tam?

- Keletą metų eina. Jau turime patirtį. Pas mus dailės mokyklos yra. Kiekvieną gegužį būna baigia mūsų darbų, po to gimnazijos, technologijos. Eina ir dar baigiamųjų darbų gynimus ir paskui dar padaro parodas pas mus. Tokia va.

[01:20:54]

Klausimas. Ir dar gal paskutini klausimas. Jeigu duotų pinigų mokymams jūsų pačių. Į kokius kursus norėtumėte nueiti. Bet kaip edukatoriai. Ko trūktų arba ko norėtumėte pasimokyti, ko pasimokyti?

- Aš norėčiau iškart pasakyti, kad labai trūksta mokymų, kaip dirbti su specialių poreikių lankytojais, aklaisiais. Nesvarbu kokia negalia turintį grupę, bet būtent su spec. poreikių lankytojais. Tai būna mokymų, bet tik keli kartai, o kur tu jautiesi labai kilsteltas, nes jauti, kad tu dirbi iš savo vidinės intuicijos, remdamasis savo tarkim studijų metu pedagoginiais išklaustytais kursais. O jau kaip tarkime muziejaus aplinkoje, kokie čia faktoriai, kaip pasitikti, kokie čia dalykai svarbūs, čia jau to trūksta su specialių poreikių lankytojais.

Klausimas. Ko vyrai mokytumės, jei finansuotų mokymus?

- Kantrybės. Psichologijos kursai.
- Domėjaisi psichologija, kaip hoby. Tai veidų skaitymas, mimika, tai susipažinęs kiek įmanoma. Vaikai turi labai gerą mimiką. Jei jie negali pasakyti, tai pamatai, kad išsikreipia veidas, gaunasi kūno kalbos pagilinti žinių būtų įdomu, nes kitą kartą matai, vaikas jau prie sienos prisirėmęs jau dreba. Klausiu mokytojos, ar viskas gerai. Gerai sako, čia parūkyti nori. Taip pažiūri į laikrodį, jau 45 minutės praėjo. Jiems jau yra drebuliukas, pasakai pakvėpuoti, susikaupti ties kvėpavimu. Žiūri daugėja prie sienų ta eilutė.

Klausimas. Tai čia būtų psichologijos. Dar kokių žinių reikėtų, jeigu rengtų jūsų kvalifikacijos tobulinimo programą.

- Metodų kažkokių įvairių perteikimo turinio, kiek įmanoma.
- Mes patys savo muziejuje prieš kelis metus, mano buvo rašytas projektas, kultūros .. ir taip ir vadinosi, mokomės mokyti. Kvietėme ŠU lektorių, tiesiog, būtent daugybė muziejinių, jie neturi specifinių žinių kaip sudėlioti, kaip padaryti, kaip tilpti į laiką galų gale. Tai tiesiog būtent, nes tą dalyką gali ir kartoti ir kartoti. Vis tiek.

Klausimas. Dar vieną pacituosiu jūsų pasakymą. Pabaigai čia turbūt. Labai norėtusi, kad keistūsi jūsų lankytojų pašamonė, kad muziejaus nematytų kaip negyvos erdvės, aš manau, kad mes kalbėdami, dirbdami ir galvodami apie tą mes sakykim, edukacija kuri yra dabar valstybė yra tokia kokia yra, bet mes kalbam, jūs tikit. Gal keičiasi ta pašamonė ir dar tų kryptių kažką keisti ko gero iš jūsų visų kalbėjimo apibendrintų mes galėsime rekomenduoti rudienį pristatydami tyrimo rezultatus. Lauksime Jūsų kažkurioje organizatorių organizuotoj konferencijoje. Ačiū, kad kalbėjot ir kad buvot. Kad mūsų bendras darbas kartu, neš tą grūdą primti tą sprendimą, nes ne nuo mūsų tai priklauso, mes tik žinianešiai. Ačiū, kad skyrėt laiko.

- Ačiū jums.....

Antroji sutelkta diskusijų grupė

[00:14:41]

Klausimas: Ačiū už įžangą, Iš jūsų pasisakymų matyt, vienas klausimas, ar metafora. Kas yra muziejus šiandien, apskritai, kodėl einama į muziejų, ką muziejus veikia ir kokia tame muziejuje tuomet edukacijos misijos dalis?

- Tai čia vėlgi turbūt priklauso nuo to kokiai mokyklai muziejinių kystės atstovauja. Yra konservatyvioji, kur muziejus tik muziejus yra tik eksponatų saugojimo vieta, net gi tai kambarys be šviesos, be priėjimo prie jo. Ar mes vertybę saugom, ar visgi kažkokią žinią nešam.

Klausimas. Jūsų požiūris į tą muziejaus misiją edukacijoje.

- Aš matau, kad eina link to, kad nuo konservatyvumo atsiribota, nyksta. Tam tikrų dalykų nerodyčiau, bet pritariu, kad reikia gyvo.
- Aš irgi už tą gyvą, ir tarkim mes muziejuje, pagal savo turimą visą rinkinį tą ką saugome, praktiškai dešimtadalį tik parodom, ką leidžia ekspozicijos salės. Mes nesusiduriame su tuo, jei turi idėją naujai pamokai, tai naudotis fondų dalykai, ne iki to kad visi čiupinėtų, bet tai kažką tu gali padaryti. Bet, kai tu įeini į muziejų ir muziejinė pusė yra

absoliuti tylą, aš esu prieš. Nesinori to, pagal mūsų gyvenimo tempą, būdą, neturėtų būti taip, kad tu bijotum įeiti į muziejų ir bijotum kvėpuoti, nes ne duok dieve, kokia bobulytė su skara iššoks.

- Nežinau, man tai pasirodė, kad žmonės daugiausiai ieško ateinantys klientai, ieško emocijos. Nors atveda tikslas kažką išmokyti, bet pirmiausiai jie ieško geros emocijos, bendravimo bendradarbiavimo, tokio kaip ir buvimo grupėje, kažkokio tikslo bendro siekimo ir aš pati visada ieškau irgi gero emocijos, jeigu sakysim kažkur važiuoji, keliauji. Pirmas taškas yra muziejus, tu susipažįsti su muziejumi ir ta vidinė būsena emocija, ji man labai svarbi, ir aš galvoju, kad ją reikėtų suteikti kitiems.
- Kas yra muziejus? Turbūt būtų sunku atsakyti. Visų pirma tai pažinimo, naujų potyrių, emocijų, laukas, tiems, kas ateina, lanko, bet dar kad mes muziejus iš tokios išėdinėjimo stadijos esame, labai toli dar nesame nuėję, manau, kad vis dėlto visuomenė ji tokia stereotipus turi susijusius su muziejais, ypač, kas liečia memorialinius muziejus.

Klausimas. Kokį stereotipą turi mokykla muziejui?

- Ne visos mokyklos lanko tuos muziejus. Manau čia net nuo sovietmečio žinokit išlikę.
- Yra vienas iš stereotipas, buvo pas mus, buvo konferencija, ten buvo viena tokia mintis, kur pvz. tam tikros temos išvis turėtų iš muziejų išeiti, tos nepatogios, kai kurie ir bijo tų temų, apie genocidą, trėmimus kas liečia. Atrodo, kad reiktų susipažinti ir kas blogo ir kas gero buvo. Tam tikros temos kažkaip labai lieka mažai judinamos.
- Gal sutikčiau. Labai daug dedu pastangų jau septynis, aštuonis metus, kad kažkaip pripratinti žmones prie tokių naujų dalykų, kaip ir ta pati holokausto tema, kaip ir daugelis kitų. Ir kažkaip tos etnografijos būtų muziejui kuo mažiau. Man taip asmeniškai norisi.
- Aš tikrai pritariu savo kolegoms, bet ką aš pastebėjau, apie savo muziejų tai ten net neįdomu pasakoti, nes mūsų labai daug skirtingų muziejų ir padalinių ir žiūrint per visą Lietuvą, mes tas edukacines veiklas vykdom labai panašias. Pvz. anykštėnai tai didžiuojamės tuo, kad mūsų edukacinės programos vyksta autentiškoje aplinkoje ir mūsų kaip sakoma didelis plusas, kad pavyzdžiui, jeigu etnografinė edukacija, tai Aukštaitiškoje sodyboje, ir tam tikras pečius, ten kur kepama. Jei apie Vorutos piliakalnio kažkokius gražumynus pasakojame, tai aišku ant pačio, ar šalia piliakalnio įsikūrusiame ekspozicijoje. Tačiau per visą Lietuvą, mes daug ką atkartojam, tą patį per tą patį. Jei muziejus sugalvoja, kad reikia iš molio lipdyti, tai pas mus dabar įsikūręs amatų centras, mes ten lipdom. Ant piliakalnio kažkiek palipdom. Daug kur Lietuvos muziejuose yra tos pačios edukacinės programos, į kurias važiuojam lipdyti iš molio. Ir kitomis temomis iš tikrųjų bet, muziejus yra man irgi, pritarčiau, kad yra emocija ir ne tik tai žinios. Ir nepritarčiau kolegai iš Rumšiškių, kad tos visos nepatogios temos, kad jos yra kažkokios sunkios. Priklauso nuo kokioje aplinkoje.
- Nepapasakojau, trumpai. Idėja buvo tokia, dvi potėmės buvo, kokios nepatogios. Vienas, tai kodėl muziejų mirė tema, maža ekspozicijų krykštų, kaip kapinių mini erdvė, tai mintį, kad nepatogų ir taip toliau. Ciklas, kad visi miršta kažkada. O pasikeitimas didelis buvo, nuo to kaip kažkada padėdavo, ką ir dabar mes turim su parodom kapinėse. Ir antra versija buvo, kodėl buvo užgesinta idėja, ta kolchozinę sodybą pastatyti, tą negražią plytinę. Tai vis tiek dalis istorijos. O pasirodo, tos stabų temos, na, kartais. Ta prasme būtų, stebėti kas pasikeitė, kaip viskas buvo. Bet pasirodo, biški per daug.

[00:22:24]

- Nepatogios temos jos kartai būna na tokios naudingos ir net gi įdomios ir aktualios. Nes va pvz. mes dirbame memorialiniame Antano Žukausko muziejuje. Ir kai kartais kaip sakote stereotipiškai, pasakojam apie rašytojo biografiją. Nes daug kas iš tikrųjų jos nežino, o iš literatūros lietuvių ji irgi vienuolis Žukauskas, kaip ir yra ištrauktas ir nebereikia vaikams mūsų, todėl pvz., šeimoms, papasakojam žinoma be kažkokių detalių Žukausko istoriją. Jo sovietmečio visi niuansai, kas, kaip jis gyveno, kuo jis gyveno, kaip jam reikėjo gyventi tą dvigubą, trigubą, ar net keturgubą gyvenimą. Žmonės tas labai suintriguoja ir jiems įdomu ir jie klausosi. Kaip čia tai tas viskas buvo, kad tarybiniais laikais to daryti negalėjo, padarė tik nepriklausomos Lietuvos laikais. Kodėl kryželis ant paminklo iškaltas tik nepriklausomos laikais, nes tarybiniais laikais rašytojui kryželio negalėjo kalti ant paminklo. Tos temos kai kada yra iš tikrųjų

[00:24:04]

Klausimas: Grįžtam prie muziejaus misijos. Kaip Jums atrodo? Šiuolaikinis muziejus ką jis dar turi, ko neturi?

- Šiaip tai aš, man įdomu yra ir tas tiesiog tas standartinis muziejus, tos ekspozicijos, man patinka tiesiog tradiciškai eiti per muziejų ir žiūrėti, bet aš žinau iš patirties jau, kad man įdomu, bet jaunam žmogui tai neįdomu ir reikia keisti tą visiškai ir, kad būtent per tą emociją, per žaidimą, kad muziejuje turi būti daug to žaidimo, tos veiklos, tų jaunuolių

veiklos ypatingai. Ir mes turėjom šiemet, kas metus mes turim su gimnazistais tokią, žodžiu, Vasario šešioliktai, tradicija yra, kad jie ateina išvakarėse ir mes turim sugalvoti kažką nauja, būtent ta tema, ir šiemet darėm naudojantis visomis ekspozicijomis, sudarėm klausimus ir jie ant grindų turėjo surašyti tuos atsakymus. Visiškai atrodo, eilinis kryžiažodis, sprendimas, buvo nauja forma, rašymas su kreida ant tų grindų, nu va jiems buvo atrakcija ir jie išeidami, patys vaikai, mokytojai tarp kitko, irgi sėdėjo kitos salėj visiškai, net neatėjo pasižiūrėti, ką tie vaikai veikia apie šešiasdešimt tų vaikų, į mūsų rankas atiduotų, bet vaikai išeidami, sake, nu super, pabuvom. Patiko jiems tas ėjimas per tas sales, ne žiūrint, klausantis pasakojimo, bet būtent va atradimas tų atsakymų, nes jie turėjo klausimus ir jie turėjo surasti tuose ekspozicijose atsakymus. Tai aš suprantu, kad kažkas panašaus ir turi vykti, tos ekskursijos irgi turi būti su kažkokiomis užduotimis, kad jie kažką įveikti turėtų, o ne pasyviai klausyti. Tai tas pasyvus žiūrėjimas yra blogiausias dalykas muziejuje.

[00:26:46]

- Bet vis tiek reikia rasti kažkokį aukso vidurį. Esu buvusi muziejuose, kur daug atraktyvumo, taip nusižaidi, kad net nežinai, kur čia pabuvai. Pamaigai mygtukus, ir neliko.
- Irgi pritarčiau. Kadangi biržų gimnazistai, visada būna gimnazistai tie pirmokai, kurie sueina, nauja laida, jiems būna pilietiškumo diena muziejuje, tai lygiai taip pat būna apie aštuoniasdešimt toje laidoje, moksleivių, tikrai, bet mes sudėliojam akcentus, kad jie ieško ekspozicijoje, tai tas pasiteisina laida iš laidos. Jiems paties ir jie pristato. Net gi esam darę tokių pilietiškumo dienų, kad kokius septynis metrus atvyniojam popieriaus, tai jie net vizualiai pavaizduoja. Visa tai irgi duoda tą grįžta ta pati žinia, kad jiems patiems irgi yra atradimai.

Klausimas: Jūs kalbat praktiškai pedagoginiais terminais. Jūs, ką vaikas veikia, žinių perteikimui, kodėl reikia. Ką turi žinoti, ką turi gebėti ir kaip tai ateina į muziejų, jeigu Jūs ne pedagogas. Kalbu apie edukatoriaus va tą sąrašą žinių, gebėjimų ir praktikos. Iš kur Jūs žinot, kad jam emocijos reikia, iš kur žinot, kad reikia duoti piešti, jūs gi istorikai. Kaip yra, profesionalaus edukatoriaus profilis jums atrodo?

[00:28:40]

- Turbūt mes tai kaip iš pedagoginio universiteto. Bent aš tai esu istorijos mokytoja.
- Pirmas mano diplomas ne tas, bet būti su vaikais, tai mano neišsipildžiusi svajonė, bet kai aš pradėjau dirbti muziejui, tai man buvo sudarytos visos sąlygos. Kad va tą visą, kad aš tikrai važiauvau į visus seminarus, mokymus, viską siurbte siurbiau.

Klausimas.: Tai ką turėtų žinot gebėti profesionalus edukatorius dirbantis su vaikais ir jaunimu?

[00:29:28]

- Mokėti prieiti prie žmogaus.
- Gal mokėt pajauti vaiką, emociją blogą, nuotaiką.
- Tokiam paprastame dalyke, parodyti, tiesiog, iš dalies į jį įeiti, kaip su draugu tiesiog, kad ne aš čia kažkokia aukščiau stovių, o jūs mane klausykit.
- Stipri asmenybė, geras psichologas, aktorius geras, žmogiškosios savybės turėtų būti. Bet manau, daug metų dirbdamas išsigudai kažkokią nuojautą. Tiesiog reikėtų dirbti ir komunikuoti.
- Tai va tiesiog, ką kolegos susakė, stipri asmenybė. Negali užsiliūliuoti. Mano kolega vienas labai gražiai man, nemanyčiau, kad reikėtų per visą edukacinę programą reikėtų varijuoti tomis intonacijomis, bet jis vaikus priverčia pasikaustyti informacijos. Kalbėdamas iš pradžių labai iš lėto, vaikai klauso ką jis čia kalba, ir net suaugę žmonės, o paskui greitakalbe. Ir ta intonacija ir kūno kalba, gali daug išmokyti.
- Pritariu, kad turėtų būti stiprus žmogus, todėl kad į edukacines programas ateina vaikai, bet dažnai būna vaikai, kaip sakyti ir visokie atsilikę ir su ligomis, daug visko teko matyti ir kuo toliau, ir tuo daugiau jų. Kažkaip integruoja. Diskutavome, tikrai turėtų būti stipri asmenybė.

Klausimas. O reikia tokių vaikų muziejuose?

- Jeigu mokykloms reikia, tai ir mums reikia.
- Be abejo reikia, negali atsiskuti, kažkur už borto palikti.

Klausimas. O kaip tokiai visai grupei vesti edukacija?

- Ir labai įdomu kaip atskirti tą tikslią grupę, ar mes turime visada būti orientuoti trisdešimčiai žmonių grupei. Čia praktiškai neįmanoma, jei tu nori daryti edukaciją, kad ji ir terapinį poveikį turėtų, daug kas, jei kas apie amatus, tai praktiškai aš neįsivaizduoju, iki dešimt asmenų turėtų būti, ar atskirti tas edukacijų klases. Mes visi orientuoti į ką atveda mokytojas, priverstiniu būdu. Bet yra ir kitokių, kur galima orientotis į kitką.
- Turėtų mokėti įdomiai nešti žinią. Apie kokią edukaciją išsirenka, tiesiog ta tema. Kaip įdomiai kažkaip pateikti.
- Aš apskritai norėčiau sugrįžti prie to klausimo kas yra muziejus. Jis yra kultūros židinys, kuris per savo veiklą formuoja visuomenės nuomonę, aš taip matau. Šiaulių aušros muziejaus darbo dėka, Šiauliuose atsirado senamiestis. Tai sakykim, kai nėra stiprios žiniasklaidos, kai mokykla gyvena stereotipuose, ir tas stereotipas apie muziejus, ir mokytojai jį turi ir jį perduoda mokiniams, ir mokykla gyvena problemose, aš taip matau, mokytojas visada iškelia problemas. Šeima problema, pinigai problema, programos problema. Iš to rato jie nelabai išsėina. Bet jeigu mums pavyktų perteikti tą žinią, kas iš tikrųjų tas muziejus, kuo jis remiasi, visa tai pavyktų, bet ir tas edukatorius, neturėtų tais mokykliniais metodais griežtais vadovautis, jis turėtų būti specialistas pirmiausiai labai rimtas ir sugebėti būtų, na, toks, na lankstus ir žavus, kad vaikas jo klausytųsi, bet tame turi būti ir tikrai labai rimtas turinys, paremtas verstybėmis, ne tik, kad aš čia rodu kažkokį objektą, bet tai turi būti moralinės, kultūrinės vertybės.

Klausimas: Dabar jūs minėjote, va keletą pasisakymų. Mokytojas šviesuomenės dalis, bet. Mokytojas žinių nešėjas, bet. Mokytojas atvedantis į ekskursiją bet. Jeigu mokytojas ir, mokytojas mes, mokytojas nes. Tai va dabar pabandykim paprojektuoti, kas yra mokytojo ir edukatoriaus partnerystė edukacijoje. Visus lygmenis, klasė, mokykla, savivaldybė, ministerijos dvi. Kur atsiranda tas malonumas veikti kartu, nes didžiausias srautas yra vaikai muziejuose, gal aš neklystu, vaikai, jaunimas. Specifiniuose muziejuose būna viskas. Bet kas kuria tą džiaugsmą, realizuoti edukaciją kartu. Arba, kaip jūsų praktikoje kuriasi

- Panašūs lūkesčiai. Na edukacinę programą išsirenka ne vaikai. Išsirenka mokytojai. Skaitydami aprašą, jie jau tada susidaro nuomonę ir turi kažkokius lūkesčius mano atžvilgiu.

[00:35:40]

- Aš galvoju, kad vis tiek jų nebėra, gal daugiau iš tos patirties savo, bet darbinės, nes susiduri su tuo, kad mokytoja, ieškodama, norėdama atvažiuoti su vaikais, ir ji, mes va tą temą eina apie tą. Ir ją jūs. Pvz. spaudos draudimo. Ką turte į tai? Ir mes pasiūlom ir tą ir tą, yra kokį pora temų ir va ji tada, aš galvoju, gal šita, bet aš pasiklausiu vaikų. Pasikeičiam kontaktais, atskambina. Nesakau, kad tai kiekviena mokytoja. Bet yra tokių, ir ko gero tas mokytojai BET, netinka kiekvienai mokytojai.
- Mokytoja ir klasė, mokytojai ir vaikai, mokytoja ir vaikai. Susiduriam ir su tuo, kad atvažiuoja vaikai, atvažiuoja tėvai ir atvažiuoja mokytojai. Ir tie tėvai jie lygiai taip pat nusipirkę bilietą į tą edukaciją taip pat sudalyvauja. Bet ne visi, tai tiesiog negalioja. Aš negaliu sakyti, kad mokytoja BET.
- Dar minint problemėlę, mokytojus. Dažniausiai važiuoja auklėtojos su savo mokiniais, bet ne savo dalyko mokytojos su mokiniais. Pripažinkim, kad mokytojas jau ne mažą krūvį turi ir nelabai jie pažįsta savo auklėtinį ir jam nesutampa dalykai, jie net nedėti vaikams tų dalykų, nelabai ji kartais ir turi to ryšio su savo auklėtiniais. Ir kaip sakau, atveža, šiek tiek, kad parodyti, kad rodau dėmesio, bet nusiplauti rankas. O būtų gal daug geriau, jei istorijos mokytoja sugalvotų, kad galėčiau paantrinti tą temą su ta edukacija. Ar matematikos mokytoja kažką. Va, jei taip pradėtų daryti, tai tas būtų daug produktyviau ir paprasčiau.
- Bet tai nėra nedaroma.
- Bet mažiau.
- Pasakojau, kad mūsų matematikos, ar lietuvių kalba, skaitė. Buvo mokyklų, kurios lietuvių kalbos mokytojos, skaitė vaikai žemaitės marčia ir kvietė ir klausė, nu kaip papasakoti to julių gyvenimą tos žemaitės marčioj. Irgi padarėm tą edukaciją ir ji išsiplėtojo iki to, kad paskleidėm, kad jis gali būti kiekvienai mokyklai, kuri tuo metu skaito tą literatūrą

[00:38:27]

Klausimas: Tęskite apie tuos mokytojus. Ir bet net, nes

- Man atrodo, jeigu mokytojai mažiau pavargę, jaunesni gal mažiau pavargę, jie labiau irgi įsijungę į tą edukaciją, tada jie dalyvauja, o vaikams irgi labai svarbu, kai mokytojas dalyvauja šalia, nes aš pvz. jeigu aš vedu, nes aš tik atėjus, jų nepažįstu, aš vardo net nežinau. Ir aš kreipiuosi, ir man pagalbos reikia to mokytojo. O jei to mokytojo net nėra,

visiškai į telefoną įlindęs sėdi, aš nesulaukiu tos pagalbos. Ir turiu tada kažkaip ieškoti, tiesiog to kontakto su tuo vaiku. O kai mokytojai iš tikrųjų yra įsijungę į tą edukaciją, vaikai labai labai jie džiaugiasi. Tai kaip tėvai daro kartu su vaikais, tai kai ir mokytojai daro kartu su vaikais, tai ir vaikai jaučiasi saugesni, labiau priimti. Kažkaip interesai tokie. Ir man atrodo, būna ir edukatoriui lengviau ir pavykęs tas visas edukacija labiau pavykusi yra.

- Pats edukatorius jis į vaiką turi įeiti ne iš kažkur labai aukštai. Ne tujintis, nueiti į tą tokį nuoširdumą. Mes irgi susiduriame, tikrai atveža, jaunuoliai, atvažiuoja pas mus į edukacijas, tie vyresni. Tada kai tu į jį eini, nesitujini, bet į tą amžių ir į tave visiškai kitaip jie žiūri. Jie matosi, jie atšyla. Konkrečiai mes buvome susidūrę, kad SC jaunuoliai, mes kepam sausainius, kadangi restoranai šalia, ir pačios tos jų, tie lydintys, tiek vyrai, tiek moterys, jie patys nustebo ir mes buvom nustebintos pačios, kad išsikepę sausainius, parsinešę, jie vaišino vieni kitus. Tai tos mokytojos sako, tai kas čia, tai Jonai, tai Mariau. Kaip? Kodėl tuo stebėtis? Tuo reik džiaugtis. Tai tipo, tu vaišini? Tu kitoks už sienų, o tu čia kitoks kitoj erdvėj. Tai aš galvoju tas kontaktas jį sušildo.

Klausimas: Jūs dabar kalbat sausainiai, popierius, kitos medžiagos. Vaikų ir jaunimo edukacija paliekam šone. Ko trūksta muziejams, kad tos edukacinės programos būtų patrauklios? Ko reikia jums, dirbantiems šitą darbą. Čia ir vadybinis ir finansinis ir idėjinis lygmuo. Pageidavimų sąrašas, ko tikrai nėra ir ko tikrai reikia. Kad edukacijos būtų tokios, kaip yra jūsų vizijose.

- Pas yra paprasta. Nors muziejus yra didelis teoriškai, bet esmė tame, kad dauguma tų sodybų yra kaip eksponatų, bet ne taip erdvės edukacijai. Tai, erdvių trūksta, o tos kur pritaikytos, tai kaip atrodė, nepadarysi vienos patalpos, kur 40 žmonių sėdės, bus, kad penkiolika žmonių kur jaukiai jausis. Tai erdvės, bet viskas daugiau į finansus atsimuša.
- Kartais ir supratimo valdžios. Ta prasme muziejuose. Nuosavo muziejaus valdžios. Todėl, kad čia buvo pradžioje išvystyta tema, konservatyvus muziejus ir gyvas. Pvz. dalis bent jau mūsų muziejų, jau yra vyresnio amžiaus, tai jie saugo, užrakinti, neleisti, nerodyti, nes sugadins, suges ir t.t. Ir dalis yra jaunimo, edukatorės dabar yra jaunos. Viso nori, darom. O tos stabdo, to negalima. Ar kokį ten muliažą. Kaip jūs čia iš tokio eksponato. Nu maždaug.
- Nu čia kartų daugiau tas.

Klausimas. Bet čia yra vadovo palaikymas?

- Aš nesakau, kad čia vadovas blogai, bet nu yra vyresnė karta ir jaunimas. Ir iškart susikerta

[00:43:44]

- Klausiti reikėtų mokyklos, o ko Jums reikia? Mes dabar siūlom, o jei paklaustų - paruoštume. Trūksta to edukacijose, trūksta to bendravimo, kad būtų išsakyta savo poreikius, ar pagal edukacines programas, ar klasės auklėtojų, ko būtent reikėtų.

Klausimas. Kas tą kontaktą turi užrišti. Ar mokykla ar muziejus?

- Muziejus turi išeiti. Pats muziejus turi išeiti, o ne taip pas mus atėjo, mokytojai nusilenkę, va mums reikia, bet ir pats muziejus turi išeiti. O juk ir tie mokytojų būreliai, tų atskirų dalykų būna, jie tikrai būna tie pokalbiai, kai tu gali nueiti ir kažką pristatyti, pakalbėti, nes mažų muziejų yra tas dalykas, kad nu kaip ir mažas miestas, vieni kitus žino, o tada juk nebūtinai tu žinią skleisk iš karto toli, tu ją čia paskleisk, ji savaimę paskleis, kai tu kažką čia pas save padarei. O tie mokytojų bendravimai, aš manau, kad vyksta, vieni per kitus, ir pats muziejus turi išeiti

[00:45:14]

Klausimas. Grįžtam prie svajonių.

- Labai įvairiai. Ta patirtis yra ilga mano darbo edukacinių programų vedimo, ir visokių visokių tikrai mokytojų buvo ir taip pat skirtingai reikia turbūt įvairioms edukacinėms programoms, nes mes turime tą įvairovę ir istoriją ir knygnešystę. Pvz. jeigu kalbėti apie mano edukacines programas, kurias aš vedu, kiemelyje, tai aišku aš norėčiau, man reikia to profesionalumo, man trūksta tuputį, jei pristatyti tryliką amžių tai iš esmės, su amatais, kad vaikai galėtų ten. Su kautynėmis, man tada trūksta galbūt finansavimo. Aš išsigyčiau kopijų, čia taip sakant, sukurčiau scenarijus ir mes pagal juos ten dirbtume. Man trūksta specialistų, tokių va nuo edukatorių, profesionalių klubo narių, kurie pristato senuosius amatus profesionaliai, nes diletantiškai, žmonės lankytojai tą supranta. Kad kažkiek žinai, kažkiek prisilietus, bet tu esi to dalyko žinovė. Va tokių reikia. Kitose dalykuose vėl, ten, patys tie muziejai mūsų

kai kurie yra nepritaikyti tam ir šalti ir nebejaukūs. Muziejus, puikus tas dvarelis, gražios edukacinės programos apie knygnešystę, apie spaudos laikotarpį, ir didelė spinta iš tų laikų išlikus, kur slėpė knygas ir tos spintos nerado. Bet šaltuoju sezonu metu, mes negalime nieko daryti dėl to, kad ten labai šalta. Nes reikia iš esmės keisti, sušildyti patalpas vaikams.

- Norėčiau pasakyti, kad sėkmingai edukacijos programai, reikalingas komandinis darbas, o čia aišku ir muziejų valdžios požiūris. Tu vis tiek negali, na, būti specialistas visuose srityse. Gana sudėtingas, daug žinių, laiko reikalaujantis dalykas. Manau ir istorikai turėtų prisidėti prie edukacinių programų, dailės specialistai ir t.t.
- Net viduj reikia dar tos sąveikos didesnės.

[00:48:05]

Klausimas. Ką galvojat apie skaitmenizavimą, muziejų veiklą, edukacijų, nuotolinius dalykus. Kiek informacinės, komunikacinės technologijos keičia, ar kiek jos reikalingos edukacijai. Parodom jos reikalingos, taip, paspaudi - iššoka. O kaip su edukacijomis?

[00:48:37]

- Jeigu ten labai išmoningai naudojant ir apžaidžiant tas informacines technologijas, kad nebūtų tiesmukai taip, tai jos yra labai papildančios ir tą emociją suteikiančios ir fonas kažkoks ar muzikinis, garsinis ar ten. Patrauklu jauniems žmonėms, tai žinoma tai yra įdomu, patrauklu.
- Kartais labai pagalvoju, tas 3D muziejus. Čia tai jau IR. Gerai atsisėdau, nu ką aš, 3D apėjau viską, aplinkui ir viskas, ir kam man tų dviejų eurų tada. Nežinau, gal aš kažkaip kitaip galvoju. Man viskas iki smulkmenų su 3D, neįsivaizduoju.
- Ar norėsis tą pakartoti?
- Būtent.
- Ar reikia viso to, kiek projektų, į tą interaktyvumą suvaryta. Tai kiek beliko, kaip pats tas, kad viską darom, knygos viskas tvarkoj, niekus jo neišnyks, elektroninės. Nežinau, su pagarba kurie skaito. Tas pats ir muziejus. Jis negali turėti visko interaktyvaus. Mūsų muziejui yra nemažai etnografijos, vien todėl, kad esam krašto muziejus ir tada aš kartais pagalvoju, yra tos etnografijos tema. Tai va, ir pagalvoji, iki ko mes einam, trylikti metai paskelbti tarmių metai, dešimti metai, paskelbti tautinio kostiumo metais. Tai kur, ką mes galvojame knygą rašyti. Man atrodo neturėtų būti viskas interaktyvu. Kertam šakas, šaknis, neiškapokim tų šaknų.

[00:51:04]

- Tai yra mūsų muziejininkų, edukatorių profesionalumo lygis. Kiek reikia vaikui susivokti, susiprasti.
- Technologijos manau papildo.
- Ne kad viskas.
- Ne tai kad papildo, bet kai prideda tų technologijų, tai čia neveikia, čia dabar sugedo. Čia įsivaizduokit, kad rodo, bet nerodo. Yra projektas, parašo, gauna daug pinigų, padaro, praeina pusmetis, laidelis nutrūko ten giliai giliai, neveikia tie aparatai, nėra iš ko taisyti, nes kainuoja brangiai, o projektas baigėsi. Nėra iš ko, tai yra baisiausia.

Klausimas. Dar kokių minčių?

Klausimas: Gal apie papildant apie tą 3D muziejų, rutuliuoti mintį apie tikslinę grupę kur nesilanko Jūsų muziejuose, bet kur gali būti jūsų muziejų lankytojai, tarkim sekmadieninių mokyklų vaikai, žmonių išvykusių iš Lietuvos į užsienį, ypačingai tai aktualu krašto muziejui. Jei iš to krašto išvykę, tai tos šaknys turėtų išlikti, tai ir muziejaus misija ir galėtų būti. Kiek tai realu jūsų muziejuje. Turėti tokią tikslią grupę.

[00:52:39]

Tai turbūt kiekvienas muziejus turi tokią tikslią grupę.

Tai turbūt kiekvienas muziejus turi tokią tikslią grupę. Žiūrint kiek išsiskyrusių ir išvažiavusių.

Klausimas. Ar jūsų planuose, ta tikslinė grupė matoma, kaip jūsų lankytojai. Ar jūsų veiklos yra orientuotos į šitą tikslią grupę.

- Šiaip ko gero mūsų, dabar galvoju, tiek kiek vyksta renginių, mes tą pajaučiam, vasarą, būna miesto šventė, vyksta visą savaitgalį, kai susitinki su gyventojais, tikrai daug pamatai vasarą. Ooo, tu grįžai, tai kiek, nu ta prasme, tiesiog atvažiuo, kurie jau grįžta atostogų, ar kitaip, jie vis tiek tą apskų ratą aplink tuos Biržus, tai tuo pačiu. taip mes turim, yra visos salė. Juokiasi, kai buvo bandomoji versija, mums atsiųsta, kai pajuokausiu, pargriuvau ant pievos ir atsikelti negaliu. Ir mes turime ir tą 3D, bet kažkaip pagalvojus, kažkaip vis tiek, tie kurie atvažiuoja, kurie grįžta, randa laiko apsukti, šventę kažkokią padaryti giminei, sau draugams ir tas muziejus jiems nėra...
- Ta tikslinė grupė priklauso nuo kokiam mieste tu, regione, kas tave supa. Pas mus prieš tris, keturis metus atsirado labai įdomi tikslinė grupė, tai Rūklos pabėgėliai. Atvažiuoja į užsiėmimus, tikrai įdomu. Apie kažkokią integraciją. Turi kažkokius projektus, labai išskirtinė grupė.

Klausimas. Turiu neromantišką klausimą. Edukacinių programų kokybės pripažinimą. Iš vienos pusės jis yra iš lūpų į lūpas, va sakėt padarėt, patiko Biržų mokytojams, ratais, pradeda ant visos Lietuvos važiuoti veikla. Ir formalus programos pripažinimas, kai tam skiriamas finansavimas. Kai panašios programos, tarpusavyje konkuruoja Lietuvoje. Kad programa būtų paleista. Ką jūs apie tai galvojat, apie tą formalizuotą edukacijos pusę?

[00:55:23]

- Kad tokio nėra.

Klausimas. Formą turit užpildys? Tai va apie tuos dalykus. Popierinė edukacijos pusė, kaip ją vertinat? Džiugina

- Ką aš žinau. Aš pats popieriaus nelabai mėgstu, bet negaliu būti užgarantuotas, jei tu rašai pagal sutarimą ir kažkada tai pasitrauksi, nueisi į šoną, kad būtų kažkam nuo kažko pradėti. Kad gaires turėtų. Nors gal tu viską mintyse viską laikyti, bet nu reikia tų standartų laikytis, formatų ir pan. Turi būti.

[00:56:08]

- Rašydama šituos planus popierinius, mes labai gerai gilinamės, galvojom tikslus, ko mes siekiam, koks mūsų tikslas, ir aišku rėmėmės šaltiniais, ar mūsų šaltiniai pakankamai rimti, kad būtų turinys, o toliau jau pateikimas, edukatoriaus kūrybiškumas.

Klausimas. O yra kokios standartizuotos formos, tinklelis koks nors, kas turi būti išvardinta, tai kas turi būti aprašyta ir parašyta. Ar tai jūsų muziejaus vidinio susitarimo reikalas, ar tai asociacijos susitarimo reikalas?

- Na, mūsų.
- Ten, kur yra viešinama, ten yra forma, kurią tu įrašai. Bet šiaip muziejuje pas mus tai, visiškai laisva forma, neturim mes to išgryninto, ir iš vienos pusės, tada nepasiziūri ar atitinka tuos tikslus ir ten neišsikeli, kartais labai spontaniškai ta programa gimsta, gyvuoja, bet ji neturi jokio aprašymo, jokios tos formos. Ir kai reikia kažkur pateikti, labai būna bjauru. Bet ji reikalinga.
- Savo internetinius puslapius turim, ten yra aprašytos programos.
- Ten yra bazinė informacija ir daugiau orientuota į vartotoją, į klientą, jį informuojant. Aš skaičiau tuos aprašymus ir ten yra daugiau tokia marketingo tikslais pateikta informacija, negu kad iš tikrųjų galėtų matytis struktūruota tos programos tikslų išsakymo logika, turinį ir t.t.

Klausimas. Aš paklausiu paprasčiau, jeigu turit pedagoginį išsilavinimą, tai kažkada mums jauniems reikėjo rašyti pamokų planus. Ar yra kažkokie tokie susitarimai edukacinių programų planavime, kas ką kiek minučių, kaip modėlį. Ar tai kas nors tikrina, vertina, ar ne?

- Kai reikia oficialiai parašyti, tai rašom. Būna, kad dalyvaujant projektuose, savivaldybių skelbtuose, tai tada surašom, tikslus, uždavinius.

Klausimas: Ar matytumės tokia prasme, jeigu turint tikslą eiti labiau į mokyklas ir judinti tą sektorių, ar būtų prasminga ta kryptimi dirbti.

- Manau, kad reikalinga.

- Mes rašydavome savo tuos planus, ir stebėdavome tas edukacijas, ir aptikome tokį trūkumą tų edukacijų. Iš pradžių viskas taip kyla, o paskui prieš pabaigą atsiranda dėmesio duobė. Tai mes dirbom tuo klausimų, ką padaryti, kad būtų tolygiai išlaikomas dėmesys. Studijavom vaikų reakcijas. Tai padėjo popierinis pasižiūrėjimas.

Klausimas. Iš kur jūs taip viską žinot, mokėtės kur nors.

- Edukacijų vedimo?

Klausimas. Jūs dabar kalba labai profesionaliai, įžvalgiai. Kolegoms irgi yra įdomus tie patirtiniai dalykai. Iš kur žinot, kad gali būti duobė, kad reikalinga refleksija. Iš kur žinot?

- Šiaip tai esu, ilgai dirbusi mokykloj, organizavosi tas veiklas ir aiškiai matau, kuo skiriasi muziejaus edukacija, būrelis, mokyklinė edukacija, matau mokyklos problemas, užtai galiu daug kalbėti ir daug skaitau, ir muziejaus ir asociacijos leidinių.

Klausimas.: Padeda pedagoginis išsilavinimas?

- Taip, ir ta patirtis pedagoginio darbo ji padeda ir vienas iš pagrindinių trūkumų, kad mokytojas stengiasi neišeiti iš mokyklos, bando padaryti pats ir padaro fikciją. Jis neturi turinio, etnokultūrinės šventės, ar istorinės viktorinos. Jie tą patys sugalvoja, ar tai tikrai rimta, ar tai atsakinga, ar turi turinį. Muziejus turi turinį. Neužtenka, kad mes paėmėm nuotraukas, įdėjom į vadovėlį. To neužtenka, reikia daugiau. Ar atsakingai elgiasi mokykla, tarsi atsiribodama nuo muziejaus.

Klausimas. Dar apie tą požiūrį? Kaip suvaldyti kokybę?

Klausimas. Tos idėjos naujai pamokai. Aš kaip edukatorius turiu ieškoti savyje, ar dar kažkokiu būdu galima rasti?

Klausimas. Kaip gimsta programa?

- Daug dalykų.
- Ar tą ir tą darot? Idėja atsiranda būna kokios nors, panaudokim tą trendai, kur turi panaudoti, kas tuo metu populiarėja, tą gali panaudoti edukacijai. Nežinau, čia yra ir ką tu pats galvoti ir iš kito mintį pasiskolini ir iš užsienio, daug skirtingų šaltinių.
- Mes pvz. su kolegomis, kolegėmis. Na yra skyriai edukacijos skyriai, kuriuos veda arba vienas žmogus, arba kažkas keičia, nes tu nežinai, kas atsitinka. Tai tikrai tokias mes turim, tų pamokų, mes irgi su kolege darom, nuomonės skirtingos, tai rašom tikslus, susiskirstom net ir laiką, tai teorijai naudokim dešimt minučių, nes vis tiek turim tilpti į tą laiką. Tai mes užmetam rėmus, ir būtinai galvojam, kad tai būtų praktinis darbas, kad jis pats dalyvautų, o ne tik susėdom, pasiklausykit, mes jums papasakosim. Tai va tie dalykai, net ta medžiaga, kurią tu renkiesi, ji susisega, ir bet tas kitas jau atsivertęs tą papkę, scenarijus jau užmestas. Toks užmestas apie ką mes kalbėsime. Kiekvienai grupei nėra, tas mintinai, tu koreguojiesi. Yra papkės, bent jau mes skyrium turim tuos dalykus.

Klausimas. Ar reikia muziejams labai giliai įlįsti į mokyklų ugdymo programas. Ar tai bus lietuvių ar tai bus pasaulio pažinimas, ar tai bus istorija, ar muziejų veiklos gali būti tai kas jiems įdomu.

[01:03:51]

- Aš tai galvoju, kad man bent, kai kalbėjom apie idėjas, kai aš dirbau mokykloje, tai žinojau programas mokyklas, tai man tom idėjom, irgi vat edukacijų idėjom, tai buvo tas žinojimas programos, kad aš žinau apie partizanų veiklą, ten kad yra tokia tema ir tai man padeda, sakykim tą edukacijai ypatingai sugalvoti temą, ar ten tremties, tai man va šitas dalykas padeda ir tas žinojimas tos programos, ar bent kažkoks kontaktas tada su tais mokytojais jisai reikalingas, kad mokytojai išsakytų savo poreikį kažkokioms toms edukacijoms. Tai man atrodo, reikia žinoti, kad gal labai giliai ten įlįsti, mes nesam, mes neturim pakeisti mokyklos ir mums nereikia visiškai tos programos keisti, žinoti, kad mes galėtume ją išpildyti pilnai. Aš galvoju, kad iš dalies to reikia.
- Ko gero reiktų tą pradėti Vilniuje, kad kultūros ir švietimo ministerijos susėstų ir ne popieriniais susirašinėjimais, o susėstų kaip praktiškai reiktų sujungti tuos dalykus. Nes švietimas vienaip, kultūros ministerija kitaip ir tu gauniesi tarp gimų. Ir vienos ir kitos pusės tavo malą.

- Tai yra kaip neformalus ugdymas mūsų programos.
- Bet tai turi atitikti tai, ką mes turime muziejuose. Kokia yra ta tema. Paprašykite dabar apie Donelaitį. Ar dar kažkurio kito. Tai turi atitikti arba tai kad jis turi į kitus muziejus išvažiuoti. Ką, kad mokykla vieną programą atitiktų.
- Vienas iš netikėtumų šių metų, kur mes sakykim kaip muziejus mes neinicijavom, bet šių metų dešimtos klasės kalbėjimo temų buvo apie garsų žmogų tavo mieste. Ir dalis mokinių vienoj mokyklos pasirinko Chaimą Frenkelį ir muziejaus medžiagą, Tai jau buvo iš jų pusės, ėmė tą medžiagą, domėjosi.

Klausimas. Vilos pozicionavimas. Įdirbis vilos, renginių, kad mokytojai pasiūlo? Yra ta sąveika, kada mato? Dar tokį klausimą turiu, jūs paminėjote švietimo ir mokslo ministeriją. Čia yra dar žemesnis lygmuo, kas koordinuoja edukatorių veiklą. Kaip jūs žiūrite į jus vienijančias, mokančias, rengiančias institucijas. Jo reikalingos ar ne?

- Teigiamai. Na, sakykim, man tai nedavė naudos, bet aš labai mielai susipažinčiau su metodais, metodikomis. Galbūt jos galėtų kokybę padėti užtikrinti, padėti kelti kvalifikaciją.
- Aš tai irgi sutikčiau su tuo, kad reikalinga tas būtų, bet dabar praktiškai.
- Yra toks centras, bet jo nepajutome.
- Galvoju, jeigu būtų gražus ryšis tų ministerijų. Jei tie patys savivaldybių skyriai, tiek švietimas, tiek kultūra. Kaip vadinasi, pagalbos švietimo centras. Žinau, ten pagalba mokyklai, mokytojui, mokiniui. Jie, viešasis tas skyrius, jis tikrai nu dirba, ir jei kažkokią naujieną nusiunti, jie išplatina po mokyklas, tai tau ramu, kad bent jau visis mokyklos perskaitys labiau ką parašo kažkoks tai centras, o ne muziejus.
- Edukacinė erdvė net nėra pavadinimo sunorminto. Vienu yra edukacijos, kitur edukacinės valandėlės, trečiuose edukaciniai užsiėmimai, programos. Net pavadinimo nėra. O komunikacijos aplamai labai trūksta tarp tų visų.

Klausimas. O kas ją turėtų kurti?

- Manau, kad. Na, ne mes turbūt. Ne iš mūsų čia.

Klausimas. O kas jums trukdo tai daryti?

- Tai mes komunikuojame ir su mokytojais.

Klausimas. Bet tam žemesniam, o aukščiau toliau nedirbama.

- Aš dar noriu pasakyti savo nuomonę, man atrodo programos žinojimas esmė būtų viso to darymo. Tada gali kažką kurti prasmingo tokio, stiprias edukacijas tokias ištiktųjų, tokios ir sudomintų. Būtų, kas tau įdomu, poreikius reikia žinoti.

Klausimas: Dėl tų programų žinojimo. Mokykla arba švietimas visada reformavosi, pastaruoju laiku vėl reformuojasi. Kiek Jums aktualus tos naujos kryptys, naujos reformos, geros mokyklos idėjos, kiek esat susipažinę su viskuo šituo ir kiek tai gali būti aktualu?

- Labai skeptiškai pasisakysiu. Realiai statistinis lietuvis, kodėl aš ne per daug kreipiu į tas naujausias ką sumąsto. Tai yra, kad mes politiškai neišprusę, ir mes balsuojame emocijomis, o ne ką paskaitėm, perskaitėm, sužinojom, ir su švietimo reforma tikrai nebus pastovumo. Mes nuo vienu gelbėtojų ant kitų šokam. Jie daro, kad rezultatas momentaliai pasimatyti, paskui stagnacija, ir naudos nėra, nėra tęstinumo. Gal ir blogai, bet aš dažniausiai neapsikrauna galvos, manau tikrai, kad dabar vieni gelbėtojai, tuoj bus kiti. Kol Lietuvoje bus tų, kur gyvena kokias aštuoniasdešimtais, tol nelabai kas keisis. Čia va mano..

Klausimas. Krypties nebuvimas. Švietimo politizavimas trukdo.

- Švietimo reforma turi eiti dešimtmečiais, o ne kas kadencija.

Klausimas. Jus kalbate kaip ekspertas. Jie iš tikrųjų turi tą matymą, kad pas mus nėra tęstinumą.

Klausimas. Paskutinis klausimas, kad išeitumėte į laisvę. Pasvajokit, arba palinkėkite tai, į ką mes turėtume atkreipti dėmesį, kad būtų edukatoriais būtų labai smagu ir garbinga. Projekcija į ateitį. Ko reikia bet kuriuo aspektu, kad edukatorius skambėtų išdidžiai?

- Pasikartosiu. Reikia tęstinumo, tiek politikoje, tiek švietimo reformose, kad po mažu keistūsi požiūris į žmogaus mokytoją ir į muziejininką, o mes dar kažkokiame užribyje. Jei mūsų švietimo sistema būtų stipri, tai būtų prestižinės specialybės. Tai politinio išprusimo ir tęstinumo.
- Aš tai už nuolatinį kvalifikacijos kėlimą. Aišku, visur visko trūksta, materialinėms bazėms.
- Aš kaip norėjau sakyti, dieną naktį palytų pinigais, ir tu galėtum kažkiek laisviau organizuoti tą edukaciją, ne tik tą teoriją, bet praktiką.
- Aš tai žinokit, jeigu taip atvirai pasakius, tai man edukatoriaus darbas ir edukatorius skamba išdidžiai.
- Man yra kitaip.
- Aš tikrai niekada nesulaukiau kažkokio tai. Visada gaunu ir nemažai ir komplimentų ir iš mokytojų, kaip tai viskas gražiai praėjo. Ne visada aš patenkinta savo darbu, kad reikėtų patobulėti, dar kažkokio pinigėlio reikėtų, tai materialinę bazę patvarkyti, kad ta edukacinė pamoka būtų įdomi. Šiaip tai nepasakyčiau, kad kažin ko čia ypatingo reikėtų. Jeigu tu vedi tą edukacinę programą, ją aišku reikia padaryti tokią. Ją reikia taip suformuoti, kad tau pačiam būtų labai komfortiška, kad tavo aplinka ir tavo kažkoks tai, tą irgi, naujos technologijos tau tarnautų gražiai, kad ta prasme, na, tas lankytojas ar dalyvis edukacinės programos, gautų iš tikrųjų maksimumą, jam įdomu, kad ir sužinotų ir kažką nuveiktų. O pas mane kiemelyje jis tą ir gauna. Jis ir nuveikia, ir arbata pavaišinamas su sausainiu ir ant laužo virta, ne bet kokia iš molinio puodelio. Nes jis namie mamos arbatos nemėgsta, o pas mus sako pilkite dar vieną puodelį, jam va skanu ant laužo virta arbata. Ir kažkiek labai nedaug, kad susistygnotų, o jeigu dėl reklaminių dalykų, tai mūsų muziejaus praktika buvo pasitvirtino tada, kada mes ne per tarnybas kažkokias reklamavom savo programas, o tiesiogiai į mokyklas. Siuntėm, mūsų tikrai direktorius yra toks hyper-aktyvus žmogus ir jis sugalvojo, kad Anykščiai, kad sujudinti tą aktyvumą, tai jis siuntė visą tokį banketą tų edukacinių programų. Reklamas į mokyklas. Ir į darželius. Tai čia buvo jau seniai. Dabar yra kitaip, siekiam tuos adresatą. Ir labai mus žinojo ir važiavo ir skambino ir netgi ne daug jau tuo telefonu reikia išaiškinti ką darom, jie gaudavo tą aprašymą ką darom, jie viską suprato.
- Pas mus kartais taip, paskambina mokytoja, kuri yra prie kompiuterio, tiesiog atsidarius, iš kokių dviejų renkasi vieną, patarkite kurį tam vaikui. Bet ji mato. Ir renkasi.
- Aš tai svajočiau turbūt kad būtų nuimtas krūvis nuo muziejininkų, irgi sakykim, kad galėčiau daugiau atsiduoti edukacijoms, jeigu tokia būtų funkcija. Jeigu būčiau į tą sritį, tai kad kažkaip tai, kad ne viską turėtum daryti tuo pačiu metu, nors ir kaip jau mes moterys galim viską daryti, bet vis tiek per daug.
- Parašai projektą, tada bėgi, nes tau edukacija ar ekskursija.
- Mes per daug įvairiapusiai esam, ypatingai provincijų muziejai. Viskas viename, ir valytojai ir edukatoriai ir muziejininkai ir renginių organizatoriai ir arbatų virėjai. Už viską.

[01:18:10]

- Aš gerai jaučiuosi tiek dirbdama muziejuje, tiek edukatore.
- Jeigu kažko su kolegomis kalbi, tai tiesiog tiek patys, norisi kažko materialaus dalyko pritrūko. Nes naudotis, kad kas yra fonduose, bet iš aplinkinių.

Klausimas. Profesinis prestižas yra?

- Taip, yra, tikrai yra.